

Základní škola a Mateřská škola Olešná, okres Rakovník

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

pro základní vzdělávání

verze 04 s platností od 1. 9. 2022

Motto:

"Neučíme se pro školu, ale pro život."

(Seneca)

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

NÁZEV VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU:

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, verze 04/2022

PŘEDKLADATEL A ZŘIZOVATEL:

ŠKOLA: Základní škola a Mateřská škola Olešná,
okres Rakovník

ADRESA ŠKOLY: Olešná 61, 269 01 Rakovník

IČ: 71006613

IZO: 600055698

KONTAKT: telefon: 313 514 673, 730 821 774

E-mail: info@skola-olesna.cz

www.skola-olesna.cz

datová schránka: pdape44

ŘEDITELKA ŠKOLY: PaedDr. Eva Fastová

KOORDINÁTOR ŠVP: PaedDr. Eva Fastová

ZŘIZOVATEL ŠKOLY: Obec Olešná, okres Rakovník,

Olešná 8, 269 01 Rakovník

telefon: 313 514 672

E-mail: urad@obec-olesna.cz

datová schránka: hdxajzg

Školní vzdělávací program nabývá účinnosti dne 1. 9. 2022.

PaedDr. Eva Fastová
ředitelka školy

2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Úplnost a velikost školy

Základní škola a Mateřská škola Olešná je právní subjekt, který je tvořen základní školou, školní družinou, mateřskou školou a školní jídelnou. Součásti školy jsou umístěny ve dvou budovách. Základní škola se školní družinou sídlí ve školní budově, která byla založena v r. 1825. Mateřská škola a školní jídelna jsou umístěny v novější budově, postavené v 70. letech 20. století. Tato budova prošla v roce 2012 celkovou rekonstrukcí.

Základní škola je málotřídní, s 1. – 5. ročníkem základní školy. Některé ročníky jsou spojeny; podle aktuálního počtu žáků probíhá výuka v jedné nebo ve dvou třídách, škola je tedy buď jednotřídní nebo dvoutřídní. Celková kapacita školy je 50 žáků.

Materiální, prostorové, technické a jiné podmínky

Výuka probíhá ve dvou učebnách, z nichž jedna zároveň slouží jako počítačová učebna, která je ve vymezeném prostoru plně vybavena pro efektivní výuku informatiky. Obě učebny mají interaktivní tabule s dataprojektory, které jsou denně používány ve výuce, často také s využitím internetu. Škola je velmi dobře vybavena digitálními technologiemi na různých úrovních, které zároveň mohou zajišťovat i distanční výuku.

Oddělení školní družiny má k dispozici hernu v přízemí, kde je také školní jídelna. Obědy pro žáky se dovážejí z mateřské školy, kde je školní kuchyně.

Škola nemá vlastní tělocvičnu, ale využívá sokolovnu, která patří obci Olešná. Sokolovna, stejně jako přilehlé hřiště, které žáci využívají na atletiku, míčové a jiné hry, je v těsné blízkosti školy. Hřiště je využíváno také pro relaxaci žáků v polední přestávce a v rámci školní družiny.

Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor tvoří ředitelka školy, která pracuje zároveň jako třídní učitelka I. třídy, učitelka II. třídy (v případě, že je škola dvoutřídní) a vychovatelka školní družiny, která také vyučuje na zkrácený úvazek především předměty s výchovným zaměřením.

Ředitelka školy současně zastává funkci výchovného poradce a školního metodika prevence.

Pro všechny vyučující je samozřejmostí permanentní vzdělávání v rámci DVPP aj.

Dlouhodobé projekty

Škola je zapojena do projektů podporovaných Evropskou unií: *OP Jan Amos Komenský*, *Národní plán obnovy*, *Mléko do škol* a *Ovoce a zelenina do škol*, do projektu

dobrovolnických aktivit 72 hodin a do projektů *Se sokolem do života, Les ve škole, Recyklohraní*. Kromě toho se pedagogové se svými žáky příležitostně zúčastňují mnoha dalších, dílčích projektů, akcí apod.

Spolupráce se školskou radou, rodiči žáků a jinými partnery

Ve škole je ustanovena školská rada, která je pětičlenná. Školské radě předkládá ředitelka školy ke schválení všechny dokumenty, které ukládá zákon. Ředitelka školy je zvána na všechny schůzky školské rady.

Přestože nebylo ustanoveno „Sdružení rodičů a přátel školy“, škola je s rodiči ve velmi častém kontaktu. Třídní schůzky se konají dvakrát do roka, ale rodiče jsou průběžně informováni o dění ve škole i formou webových stránek, vývěsek v přizemí školy, písemnými zprávami (e-mail, WhatsApp, SMS), nebo mají možnost dohodnout si podle potřeby individuální konzultace s vyučujícími nebo s ředitelkou školy.

Velmi dobrá je i spolupráce se zřizovatelem. Zastupitelstvo obce ustanovilo školský výbor, jehož předseda a jednotliví členové úzce spolupracují se školou. Představitelé obce (starosta, místostarosta) i další zastupitelé se příležitostně zúčastňují například slavnostního zahájení školního roku i některých kulturních akcí, které pro občany obce pořádají žáci školy se svými pedagogy.

Podle možností spolupracujeme také s ostatními málotřídními školami v okolí (plavecký výcvik, společné akce, výlety apod.). Pedagogické sbory sousedních škol se také někdy společně vzdělávají například v rámci DVPP.

Škola dlouhodobě spolupracuje s dalšími státními, kulturními a společenskými institucemi, jako například s Obecním úřadem Olešná, obecní knihovnou, Pedagogicko-psychologickou poradnou v Rakovníku, plaveckou školou v Rakovníku, Autoškolou Tempo (dopravní hřiště), MAP Rakovnicko, DDM Rakovník, Muzeem T.G.M v Rakovníku, Rabasovou galerií v Rakovníku, Kulturním centrem Rakovník, Městskou knihovnou v Rakovníku, Akademií Techniky 4.0 v Rakovníku, firmou Valeo Autoklimatizace k.s., firmou REMA Systém (elektroodpad) aj.

3. CHARAKTERISTIKA ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

3.1 Zaměření školy

*Motto: „Neučíme se pro školu, ale pro život.“
(Seneca)*

- tato slova nejlépe vystihují zaměření naší školy. Naše žáky chceme vzdělávat a vychovávat nejenom na úrovni vědomostí a dovedností s důrazem na jejich využití v praktickém životě, ale i v rovině utváření postojů, vztahů apod. Zároveň usilujeme o maximální využití předností malé venkovské školy, jako je přívětivé rodinné prostředí, malý počet žáků ve třídě a naopak velký prostor pro skutečně individuální přístup ke každému žákovi, respektování jeho osobních potřeb, aby se tak mohl všestranně rozvíjet podle svých možností a schopností a zároveň aby získal kvalitní základy vzdělání, které by mohl úspěšně uplatňovat nejenom na vyšším stupni školy, ale i v dalším životě.

Vzdělávací priority ŠVP:

- 1) Poskytovat základy vzdělání zaměřené na „aktivní dovednosti“ žáků.
- 2) Efektivně pomáhat žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně žáků s nežádoucími projevy chování.
- 3) Rozvíjet komunikačních dovedností žáků:
 - v mateřském jazyce
 - v anglickém jazyce
 - v informačních a komunikačních technologiích
 - v sociálních vztazích

Školní vzdělávací program naší školy klade velký důraz v první řadě na rozvoj čtenářské gramotnosti. V počátečních ročnících školního vzdělávání je důležité nejenom zvládnout techniku čtení, ale také číst s porozuměním, kriticky přemýšlet o přečteném textu, orientovat se v něm a dále s textem pracovat - na těchto dovednostech závisí velmi často úspěšnost i v ostatních vyučovacích předmětech. V dnešní době s tím však úzce souvisí i digitální gramotnost, která je nezbytná nejenom pro komunikování, ale i pro účelné a bezpečné užívání digitálních technologií. Komunikace v anglickém jazyce se už také stává samozřejmostí, a to jak v profesním, tak v běžném životě. A zcela nesporný význam má též budování a upevňování žádoucích sociálních vztahů a vazeb s lidmi v našem okolí, v různých sociálních rolích a na všech úrovních.

3.2 Výchovné a vzdělávací strategie

Výchovné a vzdělávací strategie jsou společné postupy, metody a formy výuky, které vedou k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků a zároveň přispívají ke zvýšení efektivity a kvality výchovně vzdělávacího procesu.

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jednotlivce ve společnosti. Osvojování klíčových kompetencí je dlouhodobý proces, jehož počátek sahá už do předškolního období.

Jednotlivé klíčové kompetence se různými způsoby navzájem prolínají a doplňují

V rámci základního vzdělávání jsou jako klíčové vymezeny tyto kompetence:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanská
- kompetence pracovní
- kompetence digitální

Kompetence k učení

- vést žáky k zodpovědnosti za své vzdělávání, umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení

Metody a způsoby učení

- ví, že se lze učit různými způsoby; s pomocí učitele zkouší a vyhodnocuje, které způsoby mu vyhovují, a při dalších úkolech používá ty, které se mu osvědčily
- slušně požádá spolužáky v bezprostředním okolí, aby se ztišili, pokud potřebuje klid; respektuje, když stejný klid potřebují naopak oni
- potřebuje-li se poradit, dohodne se na podmínkách (místo, čas, doba trvání), pokud dotyčná osoba (spolužák, učitel, jiný dospělý) nechce či nemůže ihned
- ve škole dodržuje přestávky a nevyplňuje je doháněním zmeškané práce nebo domácích úkolů; na vyučování se připravuje průběžně a vhodně střídá přípravu s odpočinkem a relaxací
- aktivně vstupuje do výuky, je-li pro něho probírané učivo málo srozumitelné, obtížné, či naopak příliš triviální; nebojí se zeptat, požádat o vysvětlení nebo o konkrétní příklady; zajímá se o možnosti získání dalších poznatků o tématu, které ho zaujalo
- přizpůsobí se různým výukovým aktivitám (individuální zkoumání, kooperativní činnosti apod.) dle zadání učitele; ve spolupráci s učitelem navrhuje svůj způsob učení
- s porozuměním textu zpracuje pod vedením učitele přiměřeně dlouhé poznámky z učebnice či výkladu a správně je strukturuje
- vysvětlí a uvede příklady, jak se může konkrétní učivo, informace nebo dovednost z výuky hodit v jeho osobním životě, popř. v dalším studiu nebo v různých zaměstnáních

Výsledky učení

- nebojí se přijít za učitelem a poradit se, jak by mohl své výsledky zlepšit; vyhledává podporu, radu ze strany učitele, ale chápe je jako podnět k další práci a učení
- nevysmívá se ostatním za nesprávné odpovědi; pokud se jí dopustí sám, nevymlouvá se na falešné příčiny
- s pomocí učitele si předem stanoví základní podmínky a kritéria, za kterých bude jeho práce úspěšná (odevzdá úkol včas, dodrží předepsanou úpravu a rozsah, správně odpoví na zadanou otázku, v případě nejasností či různých možností správnost své odpovědi i postup obhájí); porovná svůj výsledek s předchozím stavem

	<ul style="list-style-type: none"> - jednoduše popíše, jak pracoval na určitém úkolu, co ho bavilo, co se mu dařilo, co se mu nedařilo nebo v čem udělal chybu; nevyhýbá se otevřenému přiznání chyb, v případě nezvládnutí úkolu se vyrovná s negativní zpětnou vazbou - otevřeně diskutuje s učitelem i se spolužáky o svých vědomostech a dovednostech v různých oblastech, případně požádá o radu, o pomoc či doučování - rozliší stěžejní cíle od těch méně důležitých a předem si rozvrhne čas na potřebnou přípravu; plánuje své učení <p><u>Práce s informacemi</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vypracuje jednoduchý úkol s využitím nabídnutých informačních zdrojů <p><u>Propojování a využití vědomostí</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - formuluje, jaký význam má získaná informace pro běžný život, a propojuje nově získané informace s předešlými zkušenostmi
--	--

<p>Kompetence k řešení problémů</p> <ul style="list-style-type: none"> - podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů 	<p><u>Analýza problému</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sám nebo ve spolupráci s učitelem žák problém pojmenuje - určí, koho a čeho se problém týká - odhadne, co způsobuje problém - rozpozná, zda se již setkal s podobným problémem - identifikuje alespoň jedno místo, které je z hlediska řešení problému rizikové - posoudí, jak by problém viděl někdo jiný <p><u>Plánování řešení</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - při řešení jednoduchého problému předvidá, jaké situace by mohly nastat - vytváří a využívá vizuální znázornění jednoduchého/známého problému - formuluje jednoduchou hypotézu - (Je možno využít všelijaké jednoduché záhady. Zdrojem mohou být každodenní události nebo např. Čapkovy Povídky z jedné a z druhé kapsy. V zásadě je možno dávat různě starým žákům stejné záhady, hypotézy starších žáků budou sofistikovanější.) - posoudí/zjistí, zda může jednoduchý/známý problém vyřešit s tím, co ví; pozná, že chybí informace nutné k vyřešení jednoduchého problému, a alespoň jednu identifikuje - navrhne možnosti, kterých by při řešení mohl použít
---	--

- formuluje s pomocí učitele, za jakých podmínek je možné zvolit dané řešení
- vybírá vhodnější řešení z navržených možností a obhájí je

Řešení problému

- samostatně nebo s pomocí učitele postupuje systematicky při řešení jednoduchého problému
- pokračuje v hledání řešení, i když byl napoprvé neúspěšný
- nečeká na hotová řešení a začíná řešit problém sám či s menší pomocí
- rozpozná a uvědomí si s menší pomocí spolužáka nebo učitele chybu v řešení a opraví ji
- pokusí se v případě jednoduchého problému vyvinout novou hypotézu, když se předchozí ukázala mylná

Experimentální práce

- navrhne jednoduchý experiment pro ověření jednoduché hypotézy
- provádí jednoduchý experiment
- zaznamenává postup a výsledky jednoduchého experimentu
- vyhodnocuje výsledky jednoduchého experimentu
- samostatně nebo s pomocí učitele či spolužáků vyvozuje závěry z poznatků získaných prostřednictvím jednoduchého experimentu

Posouzení a aplikace řešení

- posoudí s pomocí učitele, zda jeho výsledné řešení dává smysl
- využije výsledná řešení v konkrétních situacích
- srozumitelně vysvětluje své řešení
- neukvapuje se ve svých závěrech
- změní své závěry na základě nových informací
- vysvětlí konkrétní důsledky výsledných řešení – přínosy a nežádoucí dopady

Kompetence komunikativní

- vést žáky k otevřené, všestranné a účinné komunikaci

Práce s informacemi (jejich výběr, řešení)

- v textu, promluvě či jiném záznamu najde ty myšlenky a místa, které jsou vzhledem k zadanému úkolu klíčové, a stručně je shrne
- v různých zdrojích, které má k dispozici, najde informace, které souvisejí s tématem, o němž s učitelem a spolužáky diskutují
Informace, které sdělení rozšiřují, žáci doplňují, hovoří o tomtéž jinými slovy apod.
- pod vedením učitele pozná, které informace v textu si protirečí
- porovná různá tvrzení k danému tématu, pozná, když se od sebe liší
- k získávání a výměně informací využije základní funkce informačních a komunikačních prostředků a komunikační prostředky nebo technologie, které ovládá
- s pomocí učitele pozná, když ho autor textu o něčem přesvědčuje manipulativním způsobem (když nezdůvodňuje, a jen konstatuje, zdůvodňuje nelogicky, tvrzení nedává smysl apod.)

Způsob vyjadřování (jeho srozumitelnost a logika)

- používá správné termíny a výstižné výrazy, které souvisejí s daným tématem; vysvětlí ostatním termín, který použil, v případě, že mu neporozuměli; dokončuje věty
- k vyjádření používá grafických znázornění a symbolických prostředků
- při popisu situací nebo vyprávění příběhu ze života postupuje chronologicky od začátku do konce, najde příčiny a následky dané situace a popíše je

Písenný projev

- svou myšlenku, svůj prožitek nebo příběh podává písemně s jasnou logikou od začátku do konce, neztrácí se v podrobnostech

Ústní projev

- pro jednotlivce i pro celou třídu srozumitelně vysloví svou myšlenku, shrne nejdůležitější informace, které se dočetl nebo které vybral z ústního projevu druhého, a stručně a srozumitelně je sdělí ostatním; souvisle a zřetelně vypráví krátký příběh nebo popisuje jednoduchou situaci, uvědomuje si přítomnost posluchačů
- rozlišuje, zda mluví se svým vrstevníkem (dítětem) nebo s dospělým, se známým nebo neznámým člověkem a přizpůsobí tomu svou mluvu

- když mluví před ostatními, sleduje jejich chování a reaguje na ně.
- mluví nahlas a zřetelně, přímo k adresátům, „řeč těla“ slouží sdělení

Naslouchání, navazování a udržování kontaktu při komunikaci

- vyslechne druhého, aniž by ho zbytečně přerušoval; udržuje s mluvčím oční kontakt
- za pomoci starších osob nebo svých vrstevníků naváže v kolektivu nové kontakty a domluví se s osobami, které dosud neznal
- když něčemu nerozumí, zeptá se, jak to mluvčí myslel
- odpoví na položenou otázku, řekne svůj názor na věc
- když s druhým nesouhlasí, řekne mu to tak, aby ho neurazil, zformuluje, proč nesouhlasí
- přihlásí se o slovo, řídí se pravidly diskuse, která si se skupinou dohodl, v diskusi upozorní, když něčí vstup nepatří k hlavnímu tématu
- v diskusi mluví tak, aby mu ostatní rozuměli
- přemýšlí o názorech druhých (chce je slyšet, není k nim hluchý) a respektuje, že mohou mít názory odlišné od jeho; přijme, když druhý nesouhlasí s jeho názorem (nezlobí se na něj pro jeho názor)
- různými způsoby vyjádří své názory, pocity a myšlenky
- popisuje, co se mu nelíbí na názoru či výsledku práce druhé osoby, nikoliv na osobě samotné
- hájí svůj názor na věc, zformuluje, proč je o věci přesvědčen; je ochoten svůj názor změnit na základě nových informací
- pokud je pro něj nějaká komunikace nepříjemná a má pocit, že ho chce někdo o něčem proti jeho vůli přesvědčit, podle situace s ním odmítne komunikaci, popřípadě vyhledá pomoc u staršího spolužáka nebo u dospělého
- spolupodílí se na utváření pravidel komunikace ve třídě

Kompetence sociální a personální

- vést žáky k efektivní spolupráci ve skupině, k vytváření pravidel práce v týmu
- podílet se na utváření příjemné atmosféry v týmu

Příprava práce ve skupině

- než začne pracovat, probere vlastními slovy s ostatními ve skupině zadaný úkol
- rozdělí si ve skupině role, které jsou v zadání vymezeny, případně použije známé role
- vymezuje spolu s ostatními kritéria dobře odvedené práce nebo objasňuje ta, která skupina dostala spolu s úkolem
- upraví pracovní místo, aby se skupině dobře pracovalo, půjčuje pomůcky
- dodržuje termín splnění úkolu, plní průběžné termíny dohodnuté s učitelem
- spolupodílí se na vytvoření pravidel spolupráce; domluvená pravidla dodržuje, upozorní na jejich porušení

Realizace práce ve skupině

- plní jednoduché úkoly s menším počtem kroků, plní jasné role s návodem, a dotahuje je do konce; rozpozná, že jednoduchý úkol (jeho část) je hotov
- při potížích se svou částí práce hledá pomoc nejprve u spolužáků, či v knihách a v jiných zdrojích, nakonec u učitele
- v případě potřeby nabízí svou pomoc – ochotně vyhoví při žádosti o pomoc
- postará se o hotové dílo (např. plakát, grafické znázornění řešení aj.) v rámci zadání nebo na pokyn učitele;
Žáci podle učitelova zadání nebo vyvěšeného návodu dílo prezentují (vyvěsí na nástěnku, na webovou stránku, vystaví na policičku...), archivují (vloží do desek a umístí na určené archivační místo ve třídě), založí do svého portfolia apod.
- po dobu práce udržuje pracovní pořádek, po skončení práce se v čase vymezeném učitelem nebo pravidly postará o úklid
- po dobu práce udržuje pracovní pořádek, po skončení práce se v čase vymezeném učitelem nebo pravidly postará o úklid

Vyhodnocení práce ve skupině

- ze zadaných hledisek sleduje práci celé skupiny, jednotlivců i sebe a hodnotí ji podle modelu, s pomocí pracovního listu nebo podle kritérií připravených učitelem
- pod vedením učitele nebo podle pracovního listu navrhuje, co by se příště mělo dělat stejně a co jinak

	<p><u>Upevňování vztahů s druhými</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vyslovuje své ocenění nápadů a práce druhých dříve než kritiku; děkuje druhým za uznání, raduje se z úspěchu celé skupiny - neodmítá ani nekritizuje nápady, dokud nejsou prozkoumány; neposmívá se, reaguje na informaci a nikoli na osobu - při potížích nebo nezdaru neshazuje vinu na druhé
	<p><u>Podložená volba osobních cílů</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - z nabídky úkolů si vybere takové, které dokáže splnit sám nebo s pomocí skupiny - v sebehodnotících pracovních listech si s pomocí učitele nebo rodiče volí cíl pro sebezlepšení a určuje, co pro to může udělat - vyslechne, co mu druzí nebo učitel o jeho práci říkají, radí se s učitelem, jak zlepšit své další jednání na základě toho, co se dozvěděl ze zpětné vazby <p><u>Emoce</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pokud jedná impulsivně a nezvládne své jednání, omluví se za to, že nezvládl své emoce

<p>Kompetence občanské</p> <p>vychovávat žáky</p> <ul style="list-style-type: none"> - jako svobodné občany, plnící si své povinnosti, uplatňující svá práva a respektující práva druhých, - jako osobnosti zodpovědné za svůj život, své zdraví a za své životní prostředí, - jako ohleduplné bytosti, schopné a ochotné účinně pomoci v různých situacích; 	<p><u>Respekt k druhým</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vyslechně názor druhých až do konce, zdržuje se odsuzujících komentářů, neposmívá se; ověřuje si, jak ostatní něco chápou, jaký názor na věc mají druzí, vyptává se, proč si to myslí - emocím druhých se neposmívá, nedělá opovržlivé poznámky - při posuzování konkrétních a nepříliš komplikovaných jevů, procesů, událostí a problémů ve svém okolí se ptá: „Jak bych se na to díval, kdybych byl někým jiným (tím druhým, jiným žákem, učitelem, rodičem)?“ - nevyjadřuje se pohrdlivě nebo s předsudky o skupinách lidí nebo jejich příslušnících <p><u>Pravidla</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - s pomocí dospělého vytváří a formuluje pravidla soužití jednotlivého společenství (třídy, kroužku), pravidla dodržuje nebo přijímá důsledky vyplývající z jejich nedodržení; ve sporech se dovolává pravidel - chová se tak, aby důsledky jeho chování neomezovaly druhé lidi a nepoškozovaly prostředí <p><u>Odmítání násilí</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - v konfliktní situaci navrhuje, jak by bylo vhodné jednat – připomíná pravidla soužití, nezahajuje vážné útoky na druhé a neúčastní se jich, neponižuje druhé - snaží se získat pomoc pro napadeného spolužáka, všímá si křivdy, neoplácí <p><u>Aktivní pomoc</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pomáhá spolužákům, i když nejsou kamarádi, učiteli, rodičům, bližním; pod vedením dospělých promýšlí možnosti pomoci druhým a zapojuje se do podpory vzdálených lidí - navrhuje, co konkrétního by třída mohla podniknout, aby byl odstraněn některý nežádoucí jev či nešvar <p><u>Samostatné jednání</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - za pomoci učitele žák ve skupině posuzuje, zda má dost informací k tomu, aby se mohl rozhodnout <i>Učitel nechává na žácích, aby samostatně sbírali informace, a pomáhá jim k samostatné úvaze poznámkami typu „Nezapomněli jste taky na...“, „formulovali jste zatím pět věcí proti, a jen jednu pro“ apod.</i>
--	---

Respekt k právům jednotlivce

- nad návrhy ostatních o společných záležitostech uvažuje a neodmítá je rovnou, podává své osobní návrhy k diskusi a zvážení, neodmítá realizovat přijatá řešení, i když nejsou jeho, netrucuje
- posuzuje, jak v reálné životní situaci, kterou prožil, byla respektována nebo porušována jeho práva; využije spolupráce s dospělým v situacích, kde svá práva nemůže uplatnit sám
- pokud nezná důvody pro to, co je mu jako dítěti zakázáno nebo mu není dopřáno, požádá o vysvětlení a to trpělivě vyslechne a respektuje

Udržitelnost života

- respektuje základní jednoduchá pravidla trvale udržitelného života
Třídí své vlastní odpady, zhasíná, neplýtvá vodou, bere si jen tolik, co sní.

Krizové situace

- zná telefonní čísla, místa nebo osoby pro přivolání pomoci; ví, jak přivolá pomoc, případně ji poskytne
- v kritických situacích bez zmatku počká na instrukce, nebo si najde vhodnou osobu, která mu pomůže
- vyhýbá se známým nebezpečím v okolí bydliště a školy, řídí se radami a doporučeními dospělých v tom, jak předcházet rizikům (výška, hloubka, dopravní provoz, nebezpečné látky a zařízení); radami a doporučeními dospělých se řídí i bez dohledu

Vztah ke kulturnímu dědictví

- osobní vztah k prostoru, kde žije, projevuje znalostí místa, neničením památek, výzdoby, přírody, užitečných objektů *Nepoškozuj výzdobu školy, nečmárá na zdi místní zastávky apod. Přidává se k akcím na pomoc památkám (vlastní prací, finančním příspěvkem).*
- ke hře i spolupráci přijímá ostatní a neodmítá nikoho
- navštěvuje kulturní události v obci

Kompetence pracovní

- vést žáky k pozitivnímu vztahu k práci, naučit žáky používat při práci vhodné materiály a nástroje, naučit žáky chránit své zdraví při práci

Plánování

- naplánuje s pomocí učitele dílčí činnosti nutné ke splnění úkolu a s pomocí učitele stanoví čas na jejich realizaci
- reflektuje, zda měl dost nebo málo času na práci a jak čas využil
- pro vlastní činnost vybere z nabídky takové materiály a nástroje, které nejlépe odpovídají pracovnímu úkolu, a připraví je
- pro danou činnost zvolí a připraví vhodné pracovní místo

Vlastní práce

- pracuje podle osvědčeného postupu či jednoduchého návodu, pokud si neví rady, požádá o pomoc spolužáka či učitele
- přehledně zaznamená, popřípadě vysvětlí, svůj pracovní postup (s pomocí učitele, případně podle předlohy)
- při práci sleduje termín splnění úkolu, zohlední doporučení ohledně dodržení termínu
- pracuje úsporně (šetří materiál, elektrickou energii apod.)
- pod vedením učitele dodržuje bezpečnostní pravidla při práci; pracuje tak, aby chránil zdraví své i ostatních

Hodnocení

- dílčí činnosti s pomocí učitele průběžně porovnává s předem stanovenými kritérii a navrhuje úpravy, které vedou ke zlepšení
- rozpozná kvalitní práci a dobře splněný úkol (podle zadání a předem stanovených kritérií); s pomocí učitele či spolužáků zhodnotí podle předem stanovených kritérií práci ostatních i vlastní práci
- na základě hodnocení celé práce pojmenuje příčiny úspěchu i neúspěchu a s pomocí učitele navrhne úpravy, co by mohl příště udělat lépe, a čeho se naopak držet
- s pomocí učitele zjišťuje, jaký vliv mají výrobní postupy, které používá, na kvalitu životního prostředí

Profese

- uvědomuje si, jaké pracovní činnosti ho těší, jaké mu jdou dobře, lépe než jiné
Žák vyhodnotí svůj podíl v rámci skupinové práce a popíše, jaké úkoly a role zvládá nejlépe a ve kterých se ještě potřebuje zlepšovat.
- poznává různé obory lidského konání; vysvětlí, v čem spočívá jejich význam
- získává informace o různých profesích a učí se v nich orientovat (vyhledá potřebné informace pro splnění požadavků na danou profesi apod.)
- poznává možnosti uplatnění vlastních schopností a dovedností a využívá je v různých činnostech

	<p><u>Podnikatelské myšlení</u></p> <ul style="list-style-type: none">- vhodným způsobem nabídne vlastní služby <i>Nabídne, že spolužáky naučí něco, co oni sami neumějí a chtěli by umět.</i>- vyžaduje adekvátní ocenění vlastního nápadu, námětu; věcně ocení nové návrhy druhých- hospodaří s utrženými finančními prostředky – šetří finance pro konkrétní výdaje- – s pomocí učitele vysvětlí na příkladech základní etické normy podnikání <i>Diskutuje nad přečteným příběhem nebo nad vytvořenými modelovými situacemi.</i>
--	---

Kompetence digitální

- vést žáky k praktickému, kreativnímu, ale především bezpečnému užívání digitálních technologií

Využití a zapojení

- zapojuje se do života školy také prostřednictvím digitálních technologií
- při školní práci využívá svěřená zařízení a doporučené digitální technologie

Informace a komunikace

- při řešení problému rozpozná potřebu informací; vyhledá je v doporučených zdrojích a posoudí jejich relevanci; ověří jejich spolehlivost v jiných zdrojích
- ukládá informace tak, aby je znovu našel a mohl použít; ukládá si zajímavé odkazy na zdroje informací pro další použití
- soubory sdílí se svými blízkými a učiteli pomocí zadané digitální technologie
- komunikuje se svými blízkými a učiteli pomocí doporučených digitálních technologií

Tvorba a vyjádření

- vytváří jednoduchý digitální obsah (texty, tabulky, obrázky, audio, video), vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků ke splnění stanovených cílů
- provádí základní změny obsahu, který vytvořil někdo jiný s cílem přizpůsobit ho novým účelům

Efektivita a inovace

- identifikuje problémy, řeší je i prostřednictvím digitálních technologií

Přínos a vývoj

- uvede příklady, jak mohou digitální technologie pomáhat

Bezpečnost a etika

- respektuje nastavenou úroveň zabezpečení v používaných zařízeních; rozpozná a nahlásí nevhodný obsah, situace či chování v digitálním prostředí
- respektuje pravidla bezpečného a zdraví neohrožujícího chování při práci s digitálními technologiemi
- odliší vlastní a cizí digitální obsah; používá-li cizí digitální obsah, uvede zdroj
- vysvětlí rozdíly mezi fyzickým a digitálním světem; vybírá informace, které o sobě může zveřejnit
- i v digitálním světě dodržuje pravidla slušného chování

3.3 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou přirozeně integrováni v třídním kolektivu a je jim ve spolupráci s rodinou a s odborníky ze školského poradenského zařízení (PPP, SPC aj.) poskytována veškerá potřebná péče. Na základě odborného vyšetření žáka jsou škole doporučena nejvhodnější opatření pro úspěšné překonávání potíží každého jednotlivého žáka a škola podle svých možností zajistí uvedení těchto opatření do praxe – např. poskytuje žákům s přiznanými podpůrnými opatřeními pravidelnou reedukaci, vypracuje individuální vzdělávací plán, pořídí speciální potřeby a pomůcky, které žáci využívají nejenom v rámci reedukace, ale i při běžné výuce, což umožňují podmínky málotřídní školy.

V odůvodněných případech ještě před samotným odborným vyšetřením ve školském poradenském zařízení (ŠPZ) škola nejprve pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami vypracuje písemně **plán pedagogické podpory (PLPP)** – tento plán sestavuje třídní učitel v součinnosti s výchovným poradcem a cílem je stanovení metod práce se žákem a způsoby kontroly osvojení znalostí a dovedností. Výchovný poradce stanoví termín přípravy PLPP a jeho následného vyhodnocení a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy i žákem samotným. Stejně se postupuje v případě, kdy ŠPZ doporučí žákovi podpůrná opatření od druhého stupně včetně zpracování **individuálního vzdělávacího plánu**.

V případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření stanovená v RVP ZV.

Jako podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami mohou být v naší škole využívána podle doporučení školského poradenského zařízení a přiznaného stupně podpory zejména:

a) v oblasti metod výuky:

- respektování odlišných stylů učení jednotlivých žáků
- metody a formy práce, které umožní častější kontrolu a poskytování zpětné vazby žákovi
- důraz na logickou provázanost a smysluplnost vzdělávacího obsahu
- respektování pracovního tempa žáků a poskytování dostatečného času k zvládnutí úkolů

b) v oblasti organizace výuky:

- střídání forem a činností během výuky
- využívání skupinové výuky
- postupný přechod k systému kooperativní výuky
- v případě doporučení může být pro žáka vložena do vyučovací hodiny krátká přestávka.

Učitelé vzájemně konzultují a korigují výchovné a vzdělávací postupy, s rodiči podle potřeby konzultují přijatá opatření a dosažené výsledky ve svém výchovném a vzdělávacím úsilí ve vztahu ke konkrétnímu žákovi. V rámci DVPP se pedagogové průběžně vzdělávají i v oblasti práce se žáky se specifickými poruchami učení a chování.

3.4 Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných

Za **mimořádně nadaného** lze považovat žáka, jehož schopnosti dosahují mimořádné úrovně buď v celém okruhu činností, nebo v jednotlivých oblastech (rozumových, pohybových, uměleckých, sociálních apod.).

Žáci mimořádně nadaní mají také své specifické potřeby - na základě vyšetření ve školském poradenském zařízení a doporučených opatření se škola snaží vytvořit pro nadaného žáka takové podmínky, aby mohl v rámci svých možností dále rozvíjet svoje mimořádné schopnosti a dovednosti, ale zároveň aby se úspěšně vzdělával i v ostatních oblastech stanovených učebním plánem (ŠVP). Individuální přístup a efektivní práce s mimořádně nadaným žákem, vycházející zpravidla z individuálního vzdělávacího plánu, vyžaduje od učitelů dobrou informovanost o dané problematice, znalost individuálních potřeb konkrétního žáka a v souvislosti s tím odpovídající přístupy, postoje, zvolené metody a formy práce. Pro učitele to znamená náročnější přípravu na vyučování, tvořivost a flexibilitu při řešení problémů. Zároveň je třeba vést mimořádně nadané žáky k rovnému přístupu k ostatním spolužákům, k toleranci a ochotě pomáhat slabším.

Individuální vzdělávací plán mimo řádně nadaného žáka sestavuje třídní učitel ve spolupráci s učiteli vyučovacích předmětů, ve kterých se projevuje mimo řádné nadání žáka, s výchovným poradcem a školským poradenským za řízením. IVP mimořádně nadaného žáka má písemnou podobu a při jeho sestavování spolupracuje třídní učitel s rodiči mimo řádně nadaného žáka. Při sestavování IVP vycházíme z obsahu IVP stanoveného v § 28 vyhlášky č. 27/2016 Sb. Práce na sestavování IVP jsou zahájeny okamžitě po obdržení doporučení školského poradenského zařízení. IVP je sestaven nejpozději do jednoho měsíce od obdržení doporučení školského poradenského zařízení. Součástí IVP je termín vyhodnocení naplňování IVP a může též obsahovat i termín průběžného hodnocení IVP, je-li to účelné. IVP může být zpracován i pro kratší období než je školní rok. IVP může být doplňován a upravován v průběhu školního roku. Výchovný poradce zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn. Výchovný poradce po podpisu IVP zákonným zástupcem žáka a získání písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka předá informace o zahájení poskytování podpůrných opatření podle IVP řediteli (ředitelce) školy, který (která) je zaznamená do školní matriky.

3.5 Začlenění průřezových témat

Průřezová témata v rámci základního vzdělávání zahrnují okruhy aktuálních problémů současnosti, propojují vzdělávací obsahy jednotlivých vyučovacích předmětů a činnosti žáků a mají tak nesporný význam při komplexním rozvoji osobnosti žáka, především v oblasti formování jeho postojů a hodnot.

Přehled průřezových témat:

- Osobnostní a sociální výchova (OSV)
- Výchova demokratického občana (VDO)
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS)

- Multikulturní výchova (MKV)
- Environmentální výchova (EVV)
- Mediální výchova (MV)

Začlenění průřezových témat může být například formou projektového vyučování nebo integrací do jednotlivých vyučovacích předmětů.

Projekty, které škola průběžně realizuje, jsou podle délky trvání buď krátkodobé (den, týden), střednědobé (měsíc) nebo dlouhodobé (rok a déle) a podle frekvence buď jednorázové (zpravidla vycházejí z aktuální nabídky) nebo periodické (opakuji se např. v ročních intervalech). V každém projektu je vždy obsaženo některé průřezové téma, většinou však projekt obsahuje hned několik průřezových témat najednou.

Specifickou formu začleňování průřezových témat poskytují některé akce, které škola pořádá, např. edukativní vycházky, exkurze, návštěvy kulturních programů, výstav apod., škola v přírodě (prodloužený výlet s výukou) aj.

Integrace průřezových témat do vyučovacích předmětů:

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA						
Kód	Tematický okruh	Ročník/vyučovací předměty				
		1.	2.	3.	4.	5.
OSV 1	Rozvoj schopností poznávání	PRV, ČJ, M,	PRV, ČJ, M	PRV, ČJ, M	PŘ, ČJ, M, INF	PŘ, VL, ČJ, M
OSV 2	Sebepoznání a sebepojetí	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, PŘ	ČJ, PŘ
OSV 3	Seberegulace a sebeorganizace	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, PŘ	ČJ, PŘ
OSV 4	Psychohygiena	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, PRV	PŘ, TV	PŘ, TV
OSV 5	Kreativita	VV, PČ, HV	VV, PČ, HV	VV, PČ, HV, ČJ	VV, PČ, HV, ČJ	VV, PČ, HV, ČJ
OSV 6	Poznávání lidí	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, PRV	VL, PŘ	VL, PŘ
OSV 7	Mezilidské vztahy	PRV, ČJ	PRV, ČJ	PRV, ČJ	VL, ČJ	VL, ČJ
OSV 8	Komunikace	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, AJ, PRV	ČJ, AJ, INF	ČJ, AJ, INF
OSV 9	Kooperace a kompetice (soutěžení)	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, M	ČJ, M
OSV 10	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, M, INF	ČJ, M, INF
OSV 11	Hodnoty, postoje, praktická etika	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, PRV	ČJ, VL	ČJ, VL

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA						
Kód	Tematický okruh	Ročník/vyučovací předměty				
		1.	2.	3.	4.	5.
VDO 1	Občanská společnost a škola	PRV, ČJ	PRV	PRV	VL	VL
VDO 2	Občan, občanská společnost a stát			PRV	VL	VL
VDO 3	Formy participace občanů v politickém životě				VL	VL
VDO 4	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování				VL	VL

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH						
Kód	Tematický okruh	Ročník/vyučovací předměty				
		1.	2.	3.	4.	5.
VMEGS 1	Evropa a svět nás zajímá			AJ, PRV	ČJ, AJ	ČJ, AJ, VL
VMEGS 2	Objevujeme Evropu a svět				PŘ	VL
VMEGS 3	Jsme Evropané					VL

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA						
Kód	Tematický okruh	Ročník/vyučovací předměty				
		1.	2.	3.	4.	5.
MKV 1	Kulturní diference	HV,VV, PRV, ČJ	HV,VV, PRV, ČJ	HV,VV, PRV,AJ	HV,VV, VL, AJ	HV,VV, VL, AJ,
MKV 2	Lidské vztahy	PRV	PRV	PRV	VL, ČJ	VL, PŘ
MKV 3	Etnický původ	PRV	PRV	PRV, ČJ	VL, ČJ	VL, PŘ
MKV 4	Multikulturalita			AJ, PRV	AJ, VL, VV, INF	AJ, VL, VV, INF
EVV 5	Princip sociálního smíru a solidarity					VL

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA						
Kód	Tematický okruh	Ročník/vyučovací předměty				
		1.	2.	3.	4.	5.
EVV 1	Ekosystémy	PRV	PRV	PRV	PŘ	PŘ, VV
EVV 2	Základní podmínky života	PRV	PRV	PRV, VV	PŘ, VL	PŘ, TV
EVV 3	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	PRV	PRV	PRV	PŘ, VL, ČJ, VV	PŘ, VL, ČJ, TV
EVV 4	Vztah člověka k prostředí	PRV, VV, PČ	PRV, VV, PČ	PRV, ČJ	PŘ, VL, ČJ, TV	PŘ, VL, ČJ, M

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA						
Kód	Tematický okruh	Ročník/vyučovací předměty				
		1.	2.	3.	4.	5.
MV 1	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	ČJ	ČJ	ČJ	ČJ, VL, INF	ČJ, INF
MV 2	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality				ČJ, INF	ČJ, INF
MV 3	Stavba mediálních sdělení				INF	ČJ, VV
MV 4	Vnímání autora mediálních sdělení	HV	HV	HV, VV, ČJ	HV, VV, ČJ	HV, VV, ČJ
MV 5	Fungování a vliv médií ve společnosti				ČJ, VL, INF	ČJ, VL, HV, INF
MV 6	Tvorba mediálního sdělení				ČJ, VV, INF	ČJ, INF
MV 7	Práce v realizačním týmu				INF	ČJ, VV, INF

Poznámka - použité zkratky vyučovacích předmětů:

ČJ = český jazyk, AJ = anglický jazyk, PRV = prvouka, PŘ = přírodověda, VL = vlastivěda, M = matematika, HV = hudební výchova, VV = výtvarná výchova, PČ = pracovní činnosti, TV = tělesná výchova, INF = informatika

4. Učební plán pro 1. – 5. ročník základního vzdělávání

Vzdělávací oblast	Vyučovací předmět	Minimální časová dotace + disponibilní hodiny					
		1.	2.	3.	4.	5.	1. stupeň
Jazyk a jazykové komunikace	Český jazyk	8+2	8+2	8+1	6+1	5+1	35 + 7
	Anglický jazyk	-	-	3	3	3	9
Matematika a její aplikace	Matematika	4+1	4+1	4+1	4+1	4+1	20 + 5
Informatika	Informatika	-	-	-	+1	1	1 + 1
Člověk a jeho svět	Prvouka	2	2	2	-	-	6
	Přírodověda	-	-	-	3	1+1	6 + 1
	Vlastivěda	-	-	-		2	
Umění a kultura	Hudební výchova	1	1	1	1	1	5
	Výtvarná výchova	1	1	1	2	2	7
Člověk a zdraví	Tělesná výchova	2	2	2	2	2	10
Člověk a svět práce	Pracovní činnosti	1	1	1	1	1	5
Průřezová témata	plnění průběžně ve výuce a formou projektů						
týdenní hodinová dotace a disponibilní hodiny		19 +3	19 +3	22 +2	22 +3	22+3	104 + 14
celkový týdenní počet hod. - maximum týdně		22	22	24	25	25	118

Poznámky k učebnímu plánu

Jazyk a jazyková komunikace

Český jazyk a literatura

- vyučovací předmět je zařazen povinně do všech ročníků

Cizí jazyk – anglický jazyk

- předmět s časovou dotací 3 hodiny týdně je zařazen povinně od 3. do 9. ročníku. S jeho zařazením je možné začít při zájmu žáků a souhlasu jejich rodičů i v nižších ročnících; přednostně musí být žákům nabídnuta výuka anglického jazyka; pokud žák (jeho zákonný zástupce) zvolí jiný cizí jazyk než anglický, musí škola prokazatelně upozornit zákonné zástupce žáka na skutečnost, že ve vzdělávacím systému nemusí být zajištěna návaznost ve vzdělávání zvoleného cizího jazyka při přechodu žáka na jinou základní nebo střední školu

Matematika

- předmět je povinně zařazen do všech ročníků

Informační a komunikační technologie

- učivo v 1. – 3. ročníku je realizováno jako součást jiných vyučovacích předmětů;
- ve 4. a 5. ročníku je zařazován jako samostatný vyučovací předmět, je též spojován s obsahem jiných vyučovacích předmětů

Člověk a jeho svět

- realizuje se v 1. – 3. ročníku ve vyučovacím předmětu prvouka a ve 4. – 5. ročníku v předmětech přírodověda a vlastivěda, tedy ve všech ročnících 1. stupně základního vzdělávání

Umění a kultura

- realizuje se v samostatných vyučovacích předmětech hudební výchova a výtvarná výchova, které jsou zařazené ve všech ročnících

Člověk a zdraví

- tělesná výchova je zařazena do všech ročníků, její týdenní časová dotace nesmí klesnout pod 2 vyučovací hodiny;
- výchova ke zdraví je realizována zejména v tělesné výchově, prvouce a přírodovědě

Člověk a svět práce

- učivo vzdělávací oblasti se realizuje ve všech ročnících jako samostatný předmět pracovní činnosti

5. Učební osnovy pro 1. – 5. ročník základního vzdělávání

Cílová a obsahová specifikace jednotlivých vyučovacích předmětů

Náš školní vzdělávací program realizuje požadavky na základní vzdělávání prostřednictvím formulovaných vzdělávacích oblastí a vytváří pro školní praxi dílčí celky – **vyučovací předměty**.

Oblast:

1. Jazyk a jazyková komunikace

Předmět:

- český jazyk
- anglický jazyk

2. Matematika a její aplikace

- matematika

3. Informační a komunikační technologie

- informatika
(ve 4. a 5. ročníku)

4. Člověk a jeho svět

- prvouka (v 1. až 3. ročníku)
- přírodověda, vlastivěda (ve 4. a 5. roč.)

5. Umění a kultura

- hudební výchova
- výtvarná výchova
- dramatická výchova
(není samostatným předmětem)

6. Člověk a zdraví

- tělesná výchova
- výchova ke zdraví
(není samostatným předmětem)

7. Člověk a svět práce

- pracovní činnosti

V rámci 1. stupně je vzdělávací obsah dále členěn na **1. období** (1. až 3. ročník) a **2. období** (4. a 5. ročník).

Očekávané výstupy na konci 1. období (ve 3. ročníku) jsou **orientační**, na konci 2. období (5. ročník) jsou **závazné**.

Hlavní cíle 1. období

Cílem prvního období základního vzdělávání je naučit žáky **základům čtení, psaní, počítání a prvního cizího jazyka**. Vyučování má ve všech předmětech **činnostní charakter**.

Při vytváření dovedností a návyků v 1. až 3. ročníku se požaduje, aby žáci chápali účel a smysl každé své činnosti, aby o činnostech hovořili a měli pro ně dostatečný časový prostor. V souladu s charakterem myšlení žáků je těžiště vyučování **v přímém poznávání skutečností kolem nás.**

K výuce v tomto období patří i vyučovací předměty s výchovným zaměřením, tj. **hudební, výtvarná, tělesná výchova a pracovní činnosti.** V programu jsou též zahrnuty **dramatická výchova, výchova ke zdraví a informační a komunikační technologie,** které však netvoří samostatné předměty.

Charakteristické pro toto období je **prolínání učiva** mezi všemi vyučovacími předměty.

Hlavní cíle 2. období

Ve 2. období uplatňujeme ve větší míře **aktivní zapojování** žáků do výuky, **sebekontrolu** a **sebehodnocení** žáků. Žáky vedeme k objevování souvislostí mezi látkou naučenou a látkou aktuálně probíranou. Důraz klademe na **propojování učební látky jednotlivých vyučovacích předmětů** mezi sebou a na **zautomatizování základních vědomostí,** a to zejména v matematice a českém jazyce. Žáky učíme nedostatky nejen odhalovat, ale ukazujeme jim, jak lze zjištěné nedostatky postupně odstraňovat. Žákům dáváme **prostor k samostatným úvahám** a dodáváme důvěru k dosažení dobrých výsledků.

Cílem tohoto období základního vzdělávání je **připravit žáky k snadnému přechodu na 2. stupeň základní školy.**

5.1 ČESKÝ JAZYK

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět *Český jazyk* vychází ze vzdělávací oblasti *Český jazyk a literatura*. Hlavním cílem vyučovacího předmětu je vést žáka k získání dobré úrovně jazykové kultury a mateřského jazyka, které patří k podstatným znakům všeobecné vyspělosti absolventa základního vzdělávání. Cílem výuky je zejména rozvíjet komunikační kompetence a vybavit žáka takovými znalostmi a dovednostmi, které mu umožňují správně vnímat různá jazyková sdělení, rozumět jim, vhodně se vyjadřovat a účinně uplatňovat i prosazovat výsledky svého poznávání. Dále vytvořit předpoklady k efektivní mezilidské komunikaci tím, že se žáci učí interpretovat své reakce a pocity tak, aby dovedli pochopit svoji roli v různých komunikačních situacích a aby se uměli orientovat při vnímání okolního světa i sebe sama.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu *Český jazyk* má komplexní charakter, ale je rozdělen do 3 složek: komunikační a slohová výchova, jazyková výchova a literární výchova. Ve výuce se vzdělávací obsah jednotlivých specifických složek vzájemně prolíná.

V *komunikační a slohové výchově* se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu vztahujícího se k nejrůznějším situacím, analyzovat jej a kriticky posoudit jeho obsah. Ve vyšších ročnících se učí posuzovat také formální stránku textu a jeho výstavbu. V *jazykové výchově* žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy. Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování. Při rozvoji potřebných znalostí a dovedností se uplatňují a prohlubují i jejich obecné intelektové dovednosti, např. dovednosti porovnávat různé jevy, jejich shody a odlišnosti, třídít je podle určitých hledisek a dospívat k zobecnění. Český jazyk se tak od počátku vzdělávání stává nejen nástrojem získávání většiny informací, ale i předmětem poznávání.

V *literární výchově* žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky, postihovat umělecké záměry autora a formulovat vlastní názory o přečteném díle. Učí se také rozlišovat literární fikci od skutečnosti. Postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky i schopnosti tvořivé recepce, interpretace a produkce literárního textu. Žáci dospívají k takovým poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit je jejich postoje, životní hodnotové orientace a obohatit duchovní život.

Vyučovací předmět *Český jazyk* se vyučuje v 1. až 5. ročníku s hodinovými dotacemi pro jednotlivé ročníky podle učebního plánu. Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání podporuje a zohledňuje specifické vzdělávací potřeby žáků. Výuka probíhá zejména

v kmenové třídě, ale některé činnosti mohou být realizovány i v jiném prostředí, ať už v budově školy nebo mimo ni, například při návštěvě kulturních zařízení, knihovny, v rámci exkurzí apod.

Výchovně vzdělávací cíle:

- rozumět spisovné řeči mluvené, čtené i psané;
- vyjadřovat srozumitelně, zejména mluvenou řečí, své myšlenky; psanou formou se vyjadřovat jen v jednoduchých větách;
- číst správně a s porozuměním texty přiměřené délkou i obsahem;
- znát příklady literárních děl vhodných pro daný věk včetně ilustrací;
- číst s porozuměním jednoduché naučné texty, pokusit se vyjádřit jejich myšlenky;
- vnímat krásu a bohatost mateřského jazyka;
- při výuce českému jazyku je třeba stále pamatovat na to, že se v tomto období vytváří vztah žáků k literatuře a jejich zájem o četbu, tedy že začíná výchova budoucích čtenářů;
- svou schopnost vyjadřovat se umět uplatnit i v prvouce, matematice i dalších vyučovacích předmětech.

Očekávané výstupy

Na konci **1. období** základního vzdělávání:

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Žák

- *plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti;*
- *porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti;*
- *respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru;*
- *pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost;*
- *v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči;*
- *volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích;*
- *na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev;*
- *zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním;*
- *píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev;*
- *píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení;*
- *seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý.*

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Žák

- rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky;
- porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná;
- porovnává a třídí slova podle zobecněného významu - děj, věc, okolnost, vlastnost;
- rozlišuje slovní druhy v základním tvaru;
- užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves;
- spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy;
- rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky;
- odůvodňuje a píše správně: /y/ po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování.

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Žák

- čte a přednáší zpaměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku;
- vyjadřuje své pocity z přečteného textu;
- rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění;
- pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností.

Na konci **2. období** základního vzdělávání:

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Žák

- čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas;
- rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává;
- posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení;
- reprodukuje obsah přiměřeně složitěho sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta;
- vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku;
- rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě;
- volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru;

- rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace;
- píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry;
- sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržением časové posloupnosti.

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Žák

- porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová;
- rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku;
- určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu;
- rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary;
- vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty;
- odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí;
- užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje;
- píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách;
- zvládá základní příklady syntaktického pravopisu.

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Žák

- vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je;
- volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma;
- rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů;
- při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy.

UČIVO

1. ročník

Písmena a hlásky

- velká a malá tiskací i psací písmena české abecedy

Čtení

- čtení tiskacího i psacího písma
- čtení slov i krátkých vět
- čtení souvislého textu přiměřené náročnosti
- poslech literárních textů
- zážitkové čtení a naslouchání
- základní literární pojmy (rozpočítadlo, říkanka)

Psaní

- malá a velká psací písmena české abecedy
- psaní slov a jednoduchých vět

Vyjadřovací schopnosti

- smysluplný mluvený projev
- slovní zásoba a tvoření slov

2. ročník

Komunikační a slohová výchova

a) čtení – rozvoj čtenářských schopností:

- postupný přechod od vázaného slabikování k plynulému čtení slov, jednoduchých vět a krátkých textů
- důraz na porozumění čtenému, odpovědi na otázky
- vázané čtení předložek se slovem
- vyprávění o příhodách ze života
- spojení čtení se psaním a prvoukou, rozvoj komunikačních dovedností

b) psaní:

- základní hygienické návyky
- procvičování tvarů osvojených písmen
- nácvik psaní písmen w, W, x, X, q, Q
- psaní slabik, slov a jednoduchých vět
- důraz na psaní s porozuměním
- první krátké písemné vyjadřování žákovských pozorování a zkušeností
- spojování výrazů podle významu, zápis a sebekontrola

c) vyjadřovací schopnosti:

- vyjadřování závislé na komunikační situaci – vzkaz, vypravování, jednoduchý popis
- zdvořilé vystupování – prosba, poděkování

Jazyková výchova

a) zvuková stránka jazyka:

- sluchové rozlišení hlásek
- výslovnost samohlásek, souhlásek a souhláskových skupin
- modulace souvislé řeči
- slovo, slabika, hláska, písmeno, rozdělení hlásek
- abeceda

b) slovní zásoba a tvoření slov:

- význam slov
- slovo souřadné, nadřazené, podřazené

c) tvarosloví:

- tvary slov
- slovní druhy- podstatná jména, slovesa, předložky

d) skladba:

- věta jednoduchá

- druhy vět podle postoje mluvčího (oznamovací, tázací, rozkazovací a přací)
- pořádek slov ve větě

e) pravopis:

- i/y po tvrdých a měkkých souhláskách
- psaní ú/ů
- dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě
- souhlásky znělé a neznělé na konci a uvnitř slov
- velká písmena – jména (+ příjmení) osob a zvířat, název bydliště

Literární výchova

- vyprávění obsahu krátkého přečteného textu přiměřené obtížnosti
- přednes krátkých básní s jasným obsahem, které se žáci učí nazpaměť
- vyprávění podle obrázků
- soustředěný poslech literárních textů, poezie a prózy, zážitkové čtení
- vyprávění, dramtizace pohádek (volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu, dramtizace, vlastní výtvarný doprovod)
- báseň, verš, rým, rozpočítadlo, hádanka, říkanka
- text a ilustrace

3. ročník

Komunikační a slohová výchova

a) čtení:

- plynulé čtení, členění textu,
- rychlé čtení,
- tiché a hlasité čtení
- zážitkové čtení a naslouchání

b) naslouchání:

- praktické (zdvořilé, vyjádření kontaktu s partnerem)
- věcné (pozorné, aktivní, kladení otázek)

c) mluvený projev

- techniky mluvení – přirozené tempo, srozumitelnost, správná výslovnost
- komunikační žánry – blahopřání, vypravování, popis
- dialog; zahájení a ukončení dialogu
- mimojazykové prostředky – mimika, gesta

d) písemný projev:

- dodržování základních hygienických návyků
- technika psaní - úhledný, čitelný a přehledný písemný projev
- žánry písemného projevu – pozdrav z prázdnin, omluvenka, vzkaz, adresa, dopis, popis, jednoduché tiskopisy

Jazyková výchova

a) zvuková stránka jazyka:

- správná výslovnost
- modulace souvislé řeči (tempo, intonace, přízvuk)

b) slovní zásoba a tvoření slov:

- nauka o slově – slovo a skutečnost – antonyma, synonyma
- vyjmenovaná slova po obojetných souhláskách
- stavba slova - slova příbuzná

c) tvarosloví:

- tvary slov, správné tvary podstatných jmen
- slovní druhy ohebné – neohebné
- slovesa – pojmenování děje, tvary sloves

d) skladba:

- věta jednoduchá, souvětí

e) pravopis:

- i/y po obojetných souhláskách
- souhlásky znělé a neznělé
- velká písmena v typických příkladech místních pojmenování

Literární výchova

- poslech literárních textů
- zážitkové čtení a naslouchání
- tvořivé činnosti s literárním textem: přednes vhodných literárních textů, volná reprodukce textu, dramatizace, vlastní ilustrace k přečtenému textu
- základní literární pojmy: poezie a próza jako základ literatury; autor, čtenář, kniha, ilustrace; báseň, pohádka

4. ročníkKomunikační a slohová výchova**a) čtení:**

- praktické - rozvoj techniky čtení
- věcné - čtení jako zdroj informací, čtení - vyhledávací

b) naslouchání:

- praktické (zdvořilé, kontakt s partnerem)
- věcné (aktivní, zaznamenat slyšené, reagovat otázkami)

c) mluvený projev:

- techniky mluveného projevu - přízvuk, intonace, rychlost, srozumitelnost
- komunikační žánry - zpráva, oznámení, vypravování, dialog
- komunikační pravidla - oslovení, zahájení a ukončení dialogu, střídání rolí mluvčího a posluchače, zdvořilé vystupování
- mimojazykové prostředky řeči - mimika, gesta

d) písemný projev:

- technika psaní - přehledné členění textu (nadpis, osnova)
- popis, dotazník, výpisky z textu, vedení poznámek, zpráva, oznámení, pozvánka, přihláška,
- vypravování, dodržování časové posloupnosti

Jazyková výchova

a) zvuková stránka jazyka:

- správná výslovnost českých slov

b) slovní zásoba a tvoření slov:

- význam slov
- slova spisovná, nespisovná
- slova jednoznačná, mnohoznačná, homonyma
- stavba slova - kořen, část předponová a příponová
- slova příbuzná

c) tvarosloví:

- slovní druhy ohebné a neohebné
- tvary podstatných jmen (vzory)
- tvary sloves - infinitiv, určité slovesné tvary

d) skladba:

- věta jednoduchá
- základní skladební dvojice
- ostatní skladební dvojice
- souvětí, spojovací výrazy

e) pravopis:

- i/y po obojetných souhláskách v příbuzných slovech
- i/y v koncovkách podstatných jmen
- velká písmena – zeměpisné názvy ČR, historické osoby a jiná pojmenování z českých dějin

Literární výchova

- poslech literárních textů
- zážitkové čtení a naslouchání
- tvořivá práce s literárním textem – přednes literárních textů (básně, úryvky prózy), volná reprodukce textu, dramatizace, vlastní výtvarný doprovod
- čtení textů uměleckých a populárně naučných
- základní literární pojmy: bajka, povídka, divadelní představení, film (režisér, herec), báseň, verš, rým

5. ročník

Komunikační a slohová výchova

a) čtení:

- věcné čtení (čtení jako zdroj informací, vyhledávací čtení, klíčová slova)
- výrazné hlasité čtení uměleckých i naučných textů
- výrazné čtení s prvky uměleckého přednesu
- předčítání textu, recitace – rým, verš, sloka

b) naslouchání:

- praktické naslouchání (zdvořilé, sledování partnera)
- aktivní naslouchání (shrnout sdělení, vyjádřit pochopení, kladení otázek)

c) mluvený projev:

- techniky mluvení - přízvuk, intonace, nasazení hlasu
- mimoverbální komunikace - postoj těla, vzdálenost, celkové vystupování
- komunikační žánry: diskuse, dialog, vypravování, ústní prezentace, hodnocení výsledků práce vlastní i skupinové
- střídání rolí – naslouchající, hovořící
- manipulativní komunikace – znaky bulvárních sdělení, věrohodnost informací, srovnání obsahu seriózních časopisů s bulvárními, objektivita sdělení, fakta, názory, domněnky, zkrácené informace
- komunikační pravidla - přihlášení se o slovo, slušné vystupování a jednání, kladení otázek, pravidla rozhovoru, obhajoba vlastních názorů, argumentace, asertivní komunikace

d) písemný projev:

- technika psaní (logické a přehledné členění textu – odstavce, schémata, tabulky)
- žánry (psané jako slohové práce): popis činnosti, osoby, zvířete, věci; oznámení, zpráva, vzkaz, inzerát, dopis, pozdrav, SMS, E-mail; aktualita, referát,
- klíčová slova – výpisky, tvorba pojmových a myšlenkových map
- přihláška, formulář, dotazník, složenka, podací lístek
- sestavení osnovy, vyprávění podle ní, dokončení děje
- písemná prezentace, skupinová i individuální práce

Jazyková výchova

a) zvuková stránka jazyka:

- výslovnost českých slov – obtížněji vyslovitelná slova
- modulace řeči - zesilování a zeslabování hlasu

b) slovní zásoba a tvoření slov:

- přísloví, sousloví, rčení
- slova mnohoznačná
- významově neznámá slova
- stavba slova - slovní kořen, část předponová, přípona, koncovka, obtížnější slova příbuzná

c) tvarosloví:

- slovní druhy; druhy zájmen
- tvary podstatných jmen
- druhy přídavných jmen, skloňování přídavných jmen měkkých a tvrdých
- časování sloves, slovesné způsoby
(podmiňovací způsob pouze u slovesa být)

d) skladba:

- základní skladební dvojice
- základ věty v neúplné základní skladební dvojici
- složitější souvětí
- dělení dlouhého souvětí na věty
- rozvíjení vět jednoduchých do souvětí

e) pravopis:

- vyjmenovaná slova a slova k nim slova příbuzná
- shoda přísudku s podmíněm holým

- koncovky podstatných jmen
- i/y v koncovkách přídavných jmen měkkých a tvrdých
- velká písmena u zeměpisných názvů Evropy, příslušníků národů
- souhláskové skupiny na styku předpony a kořene (např. rozsvítit)
- skupiny bě/bje, vě/vje, pě, mě/mně

Literární výchova

- volná reprodukce přečteného textu
- zápis textu, tvorba vlastních textů
- dramatizace, scénky
- besedy o knihách
- divadelní a filmová představení, televizní tvorba
- porozumění různým druhům textů věcné i odborné literatury
- poezie: lyrika, epika, přenášení významu, přirovnávání
- próza: čas a prostředí děje, hlavní a vedlejší postavy, řeč
- poslech literárních textů
- zážitkové čtení a naslouchání

5.2 ANGLICKÝ JAZYK

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět *Cizí jazyk* je součástí vzdělávací oblasti *Jazyk a jazyková komunikace*. Cizí jazyk přispívá k chápání a objevování skutečností, které přesahují oblast zkušeností zprostředkovaných mateřským jazykem, poskytují živý jazykový základ a předpoklady pro komunikaci žáků v rámci integrované Evropy a světa. Osvojování cizích jazyků pomáhá snižovat jazykové bariéry a přispívá tak ke zvýšení mobility jednotlivců jak v jejich osobním životě, tak v dalším studiu a v budoucím pracovním uplatnění. Umožňuje poznávat odlišnosti ve způsobu života lidí jiných zemí i jejich odlišné kulturní tradice. Prohlubuje vědomí závažnosti vzájemného mezinárodního porozumění a tolerance a vytváří podmínky pro spolupráci škol na mezinárodních projektech.

Cílem vyučovacího předmětu *Anglický jazyk*, který se vyučuje na naší škole, je zejména probuzení zájmu o studium cizího jazyka a vytváření kladného vztahu k tomuto předmětu. Pozornost se soustřeďuje na osvojení zvukové podoby a zvládnutí vztahů mezi zvukovou a grafickou stránkou na podkladě rozvíjení řečových dovedností. Je kladen důraz na rozvoj komunikačních jazykových dovedností a jejich praktickou využitelnost doma i v zahraničí. Také má za cíl rozšířit možnosti žáků v používání informačních a komunikačních technologií, jejichž pracovním jazykem je nejčastěji jazyk anglický.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Žáci se učí jednoduše a přirozeně reagovat v nejběžnějších situacích každodenního života přiměřených jejich věku. Dovednosti porozumět vyslechnutému sdělení a ústně se vyjadřovat jsou nadřazeny dovednostem čtení a písemného vyjadřování. K tomuto se přistupuje až po důkladném audioorálním procvičení jazykových jevů. Výklad gramatiky je omezen na nezbytné minimum, slovní zásoba je zvolena zejména na základě zájmů dětí tohoto věku.

Ve třetím ročníku je kladen důraz na audioorální kurz a jednoduchou konverzaci, poslech, dětské říkanky, písničky, hry, tvořivé činnosti, činnosti využívající pohyb, soutěže, apod. Lze použít také např. modelování, vystřihování. Tomuto je přizpůsobený i pracovní materiál (např. vybarvování, obtahování, apod.). Ve čtvrtém ročníku žáci slovíčka, která již znají, zkoušejí i napsat. Vytvářejí jednoduché krátké písemné texty, vypravují jednoduchý příběh. Seznamují se se základními gramatickými jevy. V pátém ročníku se soustředí na zdokonalení konverzace, písemného sdělení a gramatických jevů tak, aby bylo dosaženo výstupů pro 2. období výuky cizího jazyka na 1. stupni. V pátém ročníku by bylo vhodné, aby žáci odebírali dětský anglický časopis.

Anglický jazyk je vyučován ve 3. – 5. ročníku, vždy po třech hodinách týdně. Výuka probíhá zpravidla v kmenové třídě, ale často je využívána i druhá učebna vybavená informačními a komunikačními technologiemi včetně interaktivní tabule.

Výchovně vzdělávací cíle:

- motivovat žáky k zájmu o anglický jazyk, učit se vnímat a napodobovat melodii a rytmus anglického jazyka;
- poznávat a prakticky používat základní pravidla výslovnosti;
- činnostní formou naučit žáky základní slovní zásobu z jim blízkých oblastí (činnosti s obrázky nebo předměty);
- činnostní formou výuky naučit žáky jednoduchá základní pravidla gramatiky a základní zdvořilostní fráze;
- základní fráze a obraty procvičovat s pomocí CD a manuálních činností zahrnutých v pracovním sešitě;
- s pomocí obrázků nebo předmětů vytvářet a obměňovat první krátké rozhovory;
- rozumět jednoduchým pokynům v anglickém jazyce a reagovat na ně;
- vést žáky k získání schopnosti číst s porozuměním přiměřené jednoduché texty v anglickém jazyce;
- získávat první poznatky o zemích, kde se mluví anglicky;
- postupně začít chápat význam znalosti angličtiny pro život;
- aktivní účastí žáka na výuce anglického jazyka ho vést ke schopnosti jednoduše komunikovat s využitím prvních poznaných slov a frází.

Očekávané výstupy

Na konci **1. období** základního vzdělávání:

ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Žák

- *rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně;*
- *zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal;*
- *rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu;*
- *rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu;*
- *přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení;*
- *píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy.*

Na konci **2. období** základního vzdělávání:

POSLECH S POROZUMĚNÍM

Žák

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností;
- rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má vizuální oporu;
- rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu.

MLUVENÍ

Žák

- sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat;
- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá.

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

Žák

- vyhledává potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům
- rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu.

PSANÍ

Žák

- napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života;
- vyplní osobní údaje do formulářů.

UČIVO

3. ročník (1. období)

Tematické okruhy:

domov, rodina, škola, lidské tělo, jídlo, oblékání, zvířata;

Slovní zásoba:

pozdravy, zdvořilostní fráze, barvy, čísla 1 – 20, třída, škola, školní potřeby, rodina, domácí zvířata (+ „mazlíčci“), zvířata v zoo, lidské tělo, nálady a stavy, jídlo, oblečení, oblíbené předměty;

Zvuková a grafická podoba jazyka:

- výslovnost jednotlivých hlásek, slabik a slov,
- vztah mezi psanou a zvukovou podobou hlásek, slabik a slov,
- intonace otázek ano/ne;

Gramatika:

- jednotné a množné číslo podstatných jmen,
- rozkazovací způsob,
- tázací zájmena,
- kladná a záporná odpověď,
- vazba „there is“ / „there are“,
- přídavná jména,
- sloveso „být“ a „mít“ v kladné větě a otázce,
- sloveso mít/nemít rád v kladné větě a otázce,
- základní předložky určení místa,
- otázka na množství;

4. ročník (2. období)**Tematické okruhy:**

domov, rodina, škola, lidské tělo, jídlo, oblékání, kalendářní rok (roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, volný čas;

Slovní zásoba:

abeceda, čísla 0 – 100, sport, místnosti v bytě/domě, zdraví a nemoci, obchody a místa ve městě, záliby a činnosti ve volném čase, počasí, čas, vyučovací předměty a rozvrh, dny v týdnu, měsíce, roční období, čas a časové údaje, každodenní činnosti, oblečení;

Zvuková a grafická podoba jazyka:

- výslovnost jednotlivých hlásek, slabik a slov,
- vztah mezi psanou a zvukovou podobou hlásek, slabik a slov,
- intonace otázek ano/ne,
- fonetická abeceda;

Gramatika:

- sloveso „umět“ v kladné větě a v otázce,
- otázky na zjištění polohy, předložky místa a pohybu,
- přítomný čas průběhový - popis obrázku,
- určení času,
- přítomný čas prostý (kladná a záporná věta, otázka, krátká odpověď kladná i záporná),
- řadové číslovky,
- předložky času,
- tázací zájmena a příslovce.

5. ročník (2. období)

Tematické okruhy:

já, moje rodina, můj den, každodenní činnosti, zájmy, domov, škola, město, volný čas, lidské tělo, jídlo a pití, oblékání, kalendářní rok (roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda, počasí;

Slovní zásoba:

kalendářní rok a časové údaje,
já, moje rodina a moji kamarádi,
zájmové činnosti a sporty, režim dne,
volný čas a zábava,
domov, dům, pokoje,
město, budovy, obchody,
škola, předměty ve škole, vyučovací předměty,
části lidského těla,
jídlo a pití,
oblečení,
počasí;

Zvuková a grafická podoba jazyka:

- souhlásky a samohlásky,
- přízvuk slov,
- intonace ve větě,
- fonetická abeceda;

Gramatika:

- sloveso „být“, „umět“, „mít“,
- čas přítomný prostý a průběhový (oznamovací věta, otázka, záporná věta),
- vazba there is/ there are,
- osobní a přivlastňovací zájmena,
- předložky místa, pohybu, času,
- tázací zájmena a příslovce,
- otázky na množství a cenu;

5.3 MATEMATIKA

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět *Matematika* vychází ze vzdělávací oblasti *Matematika a její aplikace*, prolíná celým základním vzděláním a je založen především na aktivních činnostech, které jsou typické pro užití matematiky v reálných situacích. Poskytuje vědomosti a dovednosti potřebné v praktickém životě, a umožňuje tak získávat matematickou gramotnost, při aktivních činnostech souvisejících s financemi postupně získávají také finanční gramotnost. Osvojení učiva matematiky vytváří kromě jiného také předpoklady pro úspěšné uplatnění například v dalším studiu. Vzdělávání klade důraz na důkladné porozumění základním myšlenkovým postupům a pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům. Žáci si postupně osvojují některé pojmy, algoritmy, terminologii, symboliku a způsoby jejich užití.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vzdělávací obsah předmětu Matematika je rozdělen pro 1. stupeň ZŠ na následující čtyři tematické okruhy:

- číslo a početní operace,
- závislosti, vztahy a práce s daty,
- geometrie v rovině a prostoru,
- nestandardní aplikační úlohy a problémy

V tematickém okruhu *Číslo a početní operace* na 1. stupni si žáci osvojují aritmetické operace v jejich třech složkách: dovednost provádět operaci, algoritmické porozumění (proč je operace prováděna předloženým postupem) a významové porozumění (umět operaci propojit s reálnou situací). Učí se získávat číselné údaje měřením, odhadováním, výpočtem a zaokrouhlováním. Seznamují se s pojmem *proměnná* a s rolí proměnné při matematizaci reálných situací.

V dalším tematickém okruhu *Závislosti, vztahy a práce s daty* žáci rozpoznávají určité typy změn a závislostí, které jsou projevem běžných jevů reálného světa, a seznamují se s jejich reprezentacemi. Uvědomují si změny a závislosti známých jevů, docházejí k pochopení, že změnou může být růst i pokles a že změna může mít také nulovou hodnotu. Tyto změny a závislosti žáci analyzují z tabulek, diagramů a grafů, v jednoduchých případech je konstruují a vyjadřují matematickým předpisem nebo je podle možností modelují s využitím vhodných počítačových aplikací. Zkoumání těchto závislostí směřuje k pochopení pojmu *funkce*.

V tematickém okruhu *Geometrie v rovině a v prostoru* žáci určují a znázorňují geometrické útvary a geometricky modelují reálné situace, hledají podobnosti a odlišnosti útvarů, které se vyskytují všude kolem nás, uvědomují si vzájemné polohy objektů v rovině (v prostoru), učí se porovnávat, odhadovat, měřit délku, velikost úhlu, obvod a obsah (povrch a objem), zdokonalovat svůj grafický projev. Zkoumání tvaru a prostoru vede žáky k řešení polohových a metrických úloh a problémů, které vycházejí z běžných životních situací.

Důležitou součástí matematického vzdělávání jsou *Nestandardní aplikační úlohy a problémy*, jejichž řešení může být do značné míry nezávislé na znalostech a dovednostech školské matematiky, ale při němž je nutné uplatnit logické myšlení. Tyto úlohy by měly prolínat všemi tematickými okruhy v průběhu celého základního vzdělávání. Žáci se učí řešit problémové situace a úlohy z běžného života, pochopit a analyzovat problém, utřídit údaje a podmínky, provádět situační náčrty, řešit optimalizační úlohy. Řešení logických úloh, jejichž obtížnost je závislá na míře rozumové vyspělosti žáků, posiluje vědomí žáka ve vlastní schopnosti logického uvažování a může podchytit i ty žáky, kteří jsou v matematice méně úspěšní.

Matematika se vyučuje ve všech ročnících 1. – 5. ročníku po 5 hodinách týdně (s využitím pěti disponibilních vyučovacích hodin). Výuka probíhá zpravidla v kmenové učebně, ale v případě potřeby (například využití interaktivní tabule) může být realizována i v druhé učebně, popřípadě i jinde.

Výchovně vzdělávací cíle:

- osvojování základních matematických pojmů na základě aktivních činností každého žáka;
- důraz na porozumění základním pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům;
- rozvíjení zkušeností s matematickým modelováním pomocí činností, kterými se žáci učí poznávat a nalézat situace, které dokážou matematicky popsat;
- využívání zkušeností žáků z domova i ze života kolem nich;
- prostor pro aktivní projev žáka – vymýšlení úloh žáky, využití jejich zájmů, komunikace mezi žáky, efektivní využívání osvojených poznatků;
- grafické projevy žáka – od kresleného obrázkového názoru k náčrtům;
- postupné osvojování prvních matematických pojmů, početních výkonů, postupů, základů jazyka matematiky a způsobů jejich užití.

Očekávané výstupy

Na konci **1. období** základního vzdělávání:

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

Žák

- používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků;
- čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti;
- užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose;
- provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly;
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace.

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Žák

- *se orientuje v čase, provádí jednoduché převody jednotek času;*
- *popisuje jednoduché závislosti z praktického života;*
- *doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel.*

GEOMETRIE V ROVINĚ A PROSTORU

Žák

- *rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci;*
- *porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky;*
- *rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině.*

Na konci **2. období** základního vzdělávání:

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

Žák

- *využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násob.*
- *provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel;*
- *zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel;*
- *řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel;*
- *modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku;*
- *porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným základem v oboru kladných čísel;*
- *přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty;*
- *porozumí významu znaku „-“, (minus) pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose.*

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Žák

- *vyhledává, sbírá a třídí data;*
- *čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy.*

GEOMETRIE V ROVINĚ A PROSTORU

Žák

- *narysuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce;*
- *sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran;*
- *sestrojí rovnoběžky a kolmice;*
- *určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu;*
- *rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru.*

NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY

Žák

- řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky.

UČIVO

1. ročník

Přirozená čísla 0-20

- orientace na číselné ose
- čtení a psaní čísel
- porovnávání čísel, vztahy větší, menší, rovno (symboly $<$, $>$, $=$)
- znaménka $+$ - $=$
- součet čísel bez přechodu desítky
- rozdíl čísel bez přechodu desítky
- vytvoření souboru s daným počtem prvků
- počítání předmětů v daném souboru
- řešení a tvoření slovních úloh na porovnávání čísel
- sčítání a odčítání v oboru do 20 bez přechodu přes desítku
- komutativnost sčítání
- řešení a tvoření slovních úloh na sčítání a odčítání
- řešení slovních úloh s využitím vztahů o n -více, o n -méně

Geometrie

- geometrické pojmy: vpravo, vlevo, pod, nad, před, hned před, za, hned za, nahoře, dole
- menší, větší, stejný, nižší, vyšší, široký, úzký
- rovinné obrazce: trojúhelník, čtverec, obdélník, kruh
- tělesa: krychle, kvádr, vále, koule (+ kužel, jehlan)
- skládání obrazců z geometrických tvarů
- stavění staveb ze stavebnice

2. ročník

Přirozená čísla 0 - 20

- sčítání a odčítání do 20 s přechodem přes 10
- řešení a tvoření slovních úloh na sčítání a odčítání s přechodem přes 10
- řešení a tvoření slovních úloh s využitím vztahů o n - více, o n - méně

Číselný obor 0 - 100

- čísla 0-100, orientace na číselné ose, čtení a zápis čísel, počítání po 1, po desítkách do 100
- řešení a vytváření slovních úloh na porovnávání čísel
- zaokrouhlování čísel na desítky

- součet a rozdíl čísel
- počítání s použitím závorek (příklady na + -)
- sčítání a odčítání s přechodem přes desítku v oboru do 100 (dvojcif. číslo a jednocif. číslo)
- sčítání a odčítání násobků deseti
- řešení a tvoření slovních úloh na sčítání a odčítání
- počítání s penězi, seznámení s bankovkami a mincemi do stokoruny
- názorné zavedení násobení a dělení na souborech různých předmětů
- násobení jako opakované sčítání
- pojmy: činitel, součin, dělenec, dělitel, podíl
- násobek, činitel, záměna činitelů
- násobilky 2, 3, 4 a 5, řady násobků daného čísla, dělení v oboru těchto násobílek
- vztahy mezi násobením a dělením, automatizace dělení v oboru probíraných násobílek
- řešení a vytváření slovních úloh na násobení a dělení v oboru násobílek
- řešení a vytváření slovních úloh s využitím vztahů n-krát více, n-krát méně
- orientace v čase, den – 24 hodin, 1 hodina – 60 minut, 1 minuta – 60 sekund

Geometrie

- práce s pravítkem
- úsečka, lomená čára, křivá čára, kreslení rovných a křivých čar
- rýsování úseček
- jednotky: centimetr, decimetr, metr
- délka úsečky, měření délky úsečky
- označení bodů a úseček
- tělesa: krychle, kvádr, válec, koule, kužel, jehlan
- modelování těles, využití stavebnic

3. ročník

Přirozená čísla: číselný obor 0 - 1000

- číselná řada, zápis čísel, číselná osa, počítání po stovkách, desítkách a jednotkách
- znázornění trojčiferných čísel na číselné ose, čtení a zápisy trojčiferných čísel
- porovnávání čísel, porovnávání čísel pomocí číselné osy
- řešení úloh na porovnávání trojčiferných čísel
- zaokrouhlování čísel na stovky a desítky
- rozklad čísla v desítkové soustavě
- součet a rozdíl čísel (až trojčiferná čísla)
- sestavení jednoduchých rovnic
- sčítání a odčítání násobků sta
- písemné algoritmy sčítání a odčítání
- sčítání a odčítání čísel bez přechodu násobků sta
- sčítání a odčítání čísel s přechodem násobků sta
- písemné sčítání dvou sčítanců, kontrola výsledku záměnou sčítanců
- písemné odčítání, kontrola výsledku sčítáním
- řešení a tvoření slovních úloh na sčítání a odčítání, užití jednoduchých rovnic

- odhad a kontrola výsledku
- násobilky 6, 7, 8, 9 (+ dělení), automatizace všech spojů násobení a dělení v oboru násob.
- násobení 10
- násobení a dělení dvojciferných čísel jednociferným
- dělení se zbytkem
- součin, neúplný podíl, zbytek
- pamětné násobení dvojciferného čísla jednociferným mimo obor násobitek (př. typu 15 x 4)
- násobení a dělení součtu nebo rozdílu dvou čísel
- užití závorek
- řešení a vytváření slovních úloh se dvěma různými početními výkony
- rozlišování sudých a lichých čísel

Geometrie

- označení bodu, krajních bodů úsečky, průsečíku dvou přímek
- přímka, polopřímka, vzájemná poloha dvou přímek, různoběžky, rovnoběžky
- rovinné obrazce: trojúhelník, čtyřúhelník, čtverec, obdélník
- strana rovinného obrazce, obvod
- rýsování přímek, označování průsečíku různoběžek
- vyznačování polopřímek
- kreslení a rýsování rovinných obrazců ve čtvercové síti
- jednotky délky: milimetr, kilometr
- převody jednotek délky: *km* na *m*
m na *dm*, *cm*, *mm*
dm na *cm*, *mm*
cm na *mm*
- měření úseček s přesností na milimetry, odhad délky úsečky
- rýsování úsečky dané délky, např. v *cm* a *mm*
- měření délek stran rovinných obrazců
- modelování staveb tvaru kvádra, krychle, jehlanu, kuželu (užívání stavebnice, krabiček)
- rozšiřující učivo: střed úsečky přeložením proužku papíru, popř. výpočtem

4. ročník

Přirozená čísla

Číselný obor 0 – 1 000 000

- čtení a zápis čísel, číselná osa
- zápis čísel v desítkové soustavě a jeho znázornění (číselná osa, teploměr)
- rozklad čísla v desítkové soustavě
- počítání po statisících, desetitisících, tisících
- porovnávání čísel do 1 000 000, řešení jednoduchých nerovnic
- zaokrouhlování čísel na statisíce, desetitisíce, tisíce, sta, desítky
- sčítání a odčítání čísel v daném oboru; sčítání a odčítání zpaměti pouze čísel, která mají nejvýše dvě číslice různé od 0 (př. typu 8 400 + 5 700, 600 000 – 230 000)

- vztahy mezi sčítáním a odčítáním
- násobení a dělení čísel v daném oboru, vztahy mezi násobením a dělením
- pamětné násobení a dělení jednociferným číslem
- písemné násobení jednociferným činitelem, odhad a kontrola výpočtu (kalkulačkou)
- práce s kalkulačkou, provádění kontroly
- písemné dělení jednociferným dělitelem, kontrola násobením
- pořadí početních výkonů
- slovní úlohy na porovnávání čísel, na 2 až 3 početní výkony, na vztahy o n - více, méně, n - krát více, méně
- užívání závorek
- diagram, zjišťování údajů z diagramu, sestavování jednoduchého diagramu

Zlomky

- čitatel, jmenovatel, zlomková čára
- čtení zlomků, zápis ve formě zlomku
- porovnávání zlomků se stejným jmenovatelem
- modelování zlomků (část celku)

Geometrie

- vzájemná poloha přímek v rovině, (rovnoběžky, různoběžky), průsečík, kreslení a rýsování těchto přímek
- rýsování rovnoběžky s danou přímkou
- kolmice, kolmost, rýsování kolmice pomocí trojúhelníku s ryskou
- rýsování čtverce, obdélníka a trojúhelníka, jednoduché konstrukce
- kružnice, kruh; střed a poloměr kružnice, rýsování kružnice s daným středem a poloměrem
- osa souměrnosti, určování os souměrnosti na obrázcích (překládáním papíru), souměrné tvary
- rovnoramenný a rovnostranný trojúhelník
- souměrné útvary ve čtvercové síti, konstrukce souměrného útvaru ve čtvercové síti
- jednotky délky a jejich převody
- určení délky lomené čáry
- grafický součet a rozdíl úseček

5. ročník

Přirozená čísla

Číselný obor 0 - milion a čísla přes milion; tabulky, grafy, diagramy

- posloupnost přirozených čísel, číselná osa
- zápis přirozeného čísla v desítkové soustavě
- čtení a zápis čísel do miliardy, zobrazování na číselné ose
- porovnávání přirozených čísel
- řešení jednoduchých nerovnic
- zaokrouhlování přirozených čísel na miliony statisíce, tisíce, sta, desítky
- pamětné sčítání a odčítání přirozených čísel (př. typu $6\,300 + 7\,500\,000$; $2\,300\,000 - 6\,000$)

- pamětné násobení a dělení přirozených čísel
- písemné sčítání tří až čtyř přirozených čísel
- písemné odčítání dvou přirozených čísel
- písemné násobení dvojciferným činitelem;
(rozšiřující učivo: písemné násobení víceciferným činitelem)
- písemné dělení jednociferným a dvojciferným dělitelem
- řešení slovních úloh na jeden až dva početní výkony
- odhad a kontrola výpočtů, práce s kalkulačkou, posouzení reálnosti výsledku
- užití vlastností početních výkonů (komutativnost, asociativnost)
- římské číslice, přepis větších čísel zapsaných arabskými číslicemi
- grafy, doplňování tabulek, čtení a sestrojování diagramů, jízdní řády
- závislosti a jejich vlastnosti – vyhledávání, sbírání a třídění dat

Zlomky

- porovnávání zlomků se stejným jmenovatelem
- sčítání a odčítání zlomků se stejným jmenovatelem
- vlastnosti početních operací s čísly

Desetinná čísla

- čtení a psaní desetinných čísel, porovnávání desetinných čísel
- vyznačení desetinného čísla v řádu desetin (na číselné ose)
- zaokrouhlování desetinných čísel na jednotky
- rozšiřující učivo: sčítání a odčítání desetinných čísel
- desetinná čísla v běžném životě (např. ceny)

Celá čísla

- znak „-“, pro zápis celého záporného čísla
- znázornění celého záporného čísla na číselné ose, teploměru
- celá záporná čísla v běžném životě (např. teplota, dlužná částka...)

Geometrie

- konstrukce obdélníku a čtverce
- rýsování rovnoběžek a kolmic daným bodem
- rýsování pravoúhlého, rovnostranného a rovnoramenného trojúhelníku
- obvod mnohoúhelníku (sečtením délek jeho stran)
- obsah obrazce (ve čtvercové síti)
- jednotky obsahu m^2 , dm^2 , cm^2 , mm^2 (bez převádění)
- tělesa: krychle, kvádr, koule, válec, kužel, jehlan – pojmy vrchol, hrana, stěna

Nestandardní aplikované úlohy a problémy

- slovní úlohy
- číselné a obrázkové řady
- magické čtverce
- prostorová představivost

5.4 INFORMATIKA

Charakteristika předmětu

Předmět Informatika dává prostor všem žákům porozumět tomu, jak funguje počítač a informační systémy. Zabývá se automatizací, programováním, optimalizací činností, reprezentací dat v počítači, kódováním a modely popisujícími reálnou situaci nebo problém. Dává prostor pro praktické aktivní činnosti a tvořivé učení se objevováním, spoluprací, řešením problémů, projektovou činností. Pomáhá porozumět světu kolem nich, jehož nedílnou součástí digitální technologie jsou.

Na prvním stupni základního vzdělávání si žáci prostřednictvím her, experimentů, diskusí a dalších aktivit vytvářejí první představy o způsobech, jakými se dají data a informace zaznamenávat, a objevují informatické aspekty světa kolem nich. Postupně si žáci rozvíjejí schopnost popsat problém, analyzovat ho a hledat jeho řešení. Ve vhodném programovacím prostředí si ověřují algoritmické postupy. Informatika také společně s ostatními obory pokládá základy uživatelských dovedností. Poznáváním, jak se s digitálními technologiemi pracuje, si žáci vytvářejí základ pro pochopení informatických konceptů. Součástí je i bezpečné zacházení s technologiemi a osvojování dovedností a návyků, které vedou k prevenci rizikového chování.

Hlavní důraz je kladen na rozvíjení žákova informatického myšlení s jeho složkami abstrakce, algoritmicizace a dalšími. Praktickou činnost s tvorbou jednotlivých typů dat a s aplikacemi vnímáme jako prostředek k získání zkušeností k tomu, aby žák mohl poznávat, jak počítač funguje, jak reprezentuje data různého typu, jak pracují informační systémy a jaké problémy informatika řeší.

Škola je zaměřena na informatiku a technické směřování rozvoje žáků, proto jsou do výuky zařazeny základy robotiky jako aplikovaná oblast, propojující informatiku a programování s technikou, umožňují řešit praktické komplexní problémy, podporovat tvořivost a projektovou činnost a rozvíjet tak informatické myšlení.

Škola klade důraz na rozvíjení digitální gramotnosti v ostatních předmětech, k tomu přispívá informatika svým specifickým dílem.

V průběhu základního vzdělávání žáci začínají vyvíjet funkční technická řešení problémů. Osvojují si časté testování prototypů a jejich postupné vylepšování jako přirozenou součást designu a vývoje v informačních technologiích. Zvažují a ověřují dopady navrhovaných řešení na jedince, společnost, životní prostředí.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vyučovací předmět Informatika je vyučován ve 4. a 5. ročníku jednu vyučovací hodinu týdně. Výuka má především činnostní charakter. Výuka probíhá na počítačích či notebookech s myší, buď v PC učebně, nebo v běžné učebně s přenosnými notebooky, s připojením k internetu. Některá témata probíhají bez počítače. V řadě činností preferujeme práci žáků ve dvojicích jednoho počítače, aby docházelo k diskusi a spolupráci. Žák nebo dvojice pracuje individuálním tempem.

Výuka je orientována činnostně, s aktivním žákem, který objevuje, experimentuje, ověřuje své hypotézy, diskutuje, tvoří, řeší problémy, spolupracuje, pracuje projektově, konstruuje své poznání.

Není kladen naprosto žádný důraz na pamětné učení a reprodukci.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- systémovému přístupu při analýze situací a jevů světa kolem něj
- nacházení různých řešení a výběru toho nejvhodnějšího pro danou situaci
- ke zkušenosti, že týmová práce umocněná technologiemi může vést k lepším výsledkům než samostatná práce
- porozumění různým přístupům ke kódování informací i různým způsobům jejich organizace
- rozhodování na základě relevantních dat a jejich korektní interpretace, jeho obhajování pomocí věcných argumentů
- komunikaci pomocí formálních jazyků, kterým porozumí i stroje
- standardizování pracovních postupů v situacích, kdy to usnadní práci
- posuzování technických řešení z pohledu druhých lidí a jejich vyhodnocování v osobních, etických, bezpečnostních, právních, sociálních, ekonomických, environmentálních a kulturních souvislostech
- nezdolnosti při řešení těžkých problémů, zvládnání nejednoznačnosti a nejistoty a vypořádání se s problémy s otevřeným koncem
- otevřenosti novým cestám, nástrojům, snaze postupně se zlepšovat.

Učební plán

roč.	téma	hodiny	nutné k naplně ní RVP	je třeba počítač	nutný nákup pomůc ek
4.	Ovládání digitálního zařízení	10	A	A	A
	Práce ve sdíleném prostředí	6	A	A	
	Základy robotiky se stavebnicí	8		A	
	Úvod do kódování a šifrování dat a informací	9	A		
5.	Úvod do práce s daty	4	A	A	
	Základy programování – příkazy, opakující se vzory	6	A	A	
	Úvod do informačních systémů	3	A		
	Základy programování – vlastní bloky, náhoda	7	A	A	
	Úvod do modelování pomocí grafů a schémat	7	A		
	Základy programování – postavy a události	6	A	A	

Tematické celky

4. ročník

Ovládání digitálního zařízení

Tematický celek RVP Digitální technologie	
Očekávané výstupy RVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• najde a spustí aplikaci, pracuje s daty různého typu• dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi	Očekávané výstupy ŠVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• pojmenuje jednotlivá digitální zařízení, se kterými pracuje, vysvětlí, k čemu slouží• vysvětlí, co je program a rozdíly mezi člověkem a počítačem• edituje digitální text, vytvoří obrázek• přehraje zvuk či video• uloží svoji práci do souboru, otevře soubor• používá krok zpět, zoom• řeší úkol použitím schránky• dodržuje pravidla a pokyny při práci s digitálním zařízením
Učivo Digitální zařízení Zapnutí/vypnutí zařízení/aplikace Ovládání myši Kreslení čar, vybarvování Používání ovladačů Ovládání aplikací (schránka, krok zpět, zoom) Kreslení bitmapových obrázků Psaní slov na klávesnici Editace textu Ukládání práce do souboru Otevírání souborů Přehrávání zvuku Příkazy a program	
Výukové metody a formy Diskuse, práce ve skupinách, samostatná práce, praktické činnosti, objevování, experiment, použití videa	

Práce ve sdíleném prostředí

Tematický celek RVP Digitální technologie	
Očekávané výstupy RVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• najde a spustí aplikaci, pracuje s daty různého typu• propojí digitální zařízení, uvede možná rizika, která s takovým propojením souvisejí• dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi	Očekávané výstupy ŠVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• uvede různé příklady využití digitálních technologií v zaměstnání rodičů• najde a spustí aplikaci, kterou potřebuje k práci• propojí digitální zařízení a uvede bezpečnostní rizika, která s takovým propojením souvisejí• pamatuje si a chrání své heslo, přihlásí se ke svému účtu a odhlásí se z něj• při práci s grafikou a textem přistupuje k datům i na vzdálených počítačích a spouští online aplikace• rozpozná zvláštní chování počítače a případně přivolá pomoc dospělého
Učivo Využití digitálních technologií v různých oborech Ergonomie, ochrana digitálního zařízení a zdraví uživatele Počítačová data, práce se soubory Propojení technologií, internet Úložiště, sdílení dat, cloud, mazání dat, koš Technické problémy a přístupy k jejich řešení	
Výukové metody a formy Diskuse, práce ve skupinách, samostatná práce, praktické činnosti, objevování, experiment, použití videa	

Základy robotiky se stavebnicí

Tematický celek RVP Algoritmizace a programování	
Očekávané výstupy RVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů• popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení• v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy• ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu	Očekávané výstupy ŠVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• sestaví robota podle návodu• sestaví program pro robota• oživí robota, otestuje jeho chování• najde chybu v programu a opraví ji• upraví program pro příbuznou úlohu• pomocí programu ovládá světelný výstup a motor• pomocí programu ovládá senzor• používá opakování, události ke spouštění programu
Učivo Sestavení programu a oživení robota Ovládání světelného výstupu Ovládání motoru Opakování příkazů Ovládání klávesnicí – události Ovládání pomocí senzoru	
Výukové metody a formy Práce ve skupině, objevování, experiment, diskuse	

Úvod do kódování a šifrování dat a informací

Tematický celek RVP Data, informace a modelování	
Očekávané výstupy RVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">● popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji● vyčte informace z daného modelu	Očekávané výstupy ŠVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">● sdělí informaci obrázkem● předá informaci zakódovanou pomocí textu či čísel● zakóduje/zašifruje a dekáduje/dešifruje text● zakóduje a dekáduje jednoduchý obrázek pomocí mřížky● obrázek složí z daných geometrických tvarů či navazujících úseček
Učivo Piktogramy, emodži Kód Přenos na dálku, šifra Pixel, rastr, rozlišení Tvary, skládání obrazce	
Výukové metody a formy Diskuse, badatelské aktivity, problémová výuka, samostatná práce ve dvojicích či skupinách	

5. ročník

Úvod do práce s daty

Tematický celek RVP Informační systémy	
Očekávané výstupy RVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat• pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data	Očekávané výstupy ŠVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• pracuje s texty, obrázky a tabulkami v učebních materiálech• doplní posloupnost prvků• umístí data správně do tabulky• doplní prvky v tabulce• v posloupnosti opakujících se prvků nahradí chybný za správný
Učivo Data, druhy dat Doplňování tabulky a datových řad Kritéria kontroly dat Řazení dat v tabulce Vizualizace dat v grafu	
Výukové metody a formy Praktické činnosti, experiment, samostatná práce, práce ve dvojici, diskuse	

Základy programování – příkazy, opakující se vzory

Tematický celek RVP Algoritmizace a programování	
Očekávané výstupy RVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů• popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení• v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy• ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu	Očekávané výstupy ŠVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program pro ovládnutí postavy• v programu najde a opraví chyby• rozpozná opakující se vzory, používá opakování, stanoví, co se bude opakovat a kolikrát• vytvoří a použije nový blok• upraví program pro obdobný problém

Učivo

Příkazy a jejich spojování
Opakování příkazů
Pohyb a razítkování
Ke stejnému cíli vedou různé algoritmy
Vlastní bloky a jejich vytváření
Kombinace procedur

Výukové metody a formy

Samostatná práce ve dvojici, praktické činnosti, diskuse, objevování, experiment, problémová výuka

Úvod do informačních systémů**Tematický celek RVP**

Informační systémy

Očekávané výstupy RVP

Žákyně/žák:

- v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi

Očekávané výstupy ŠVP

Žákyně/žák:

- nalezne ve svém okolí systém a určí jeho prvky
- určí, jak spolu prvky souvisí

Učivo

Systém, struktura, prvky, vztahy

Výukové metody a formy

Diskuse, badatelské aktivity, samostatná práce, heuristický rozhovor

Základy programování – vlastní bloky, náhoda

Tematický celek RVP Algoritmizace a programování	
Očekávané výstupy RVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů• popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení• v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy• ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu	Očekávané výstupy ŠVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program řídící chování postavy• v programu najde a opraví chyby• rozpozná opakující se vzory, používá opakování, stanoví, co se bude opakovat a kolikrát• rozpozná, jestli se příkaz umístí dovnitř opakování, před nebo za něj• vytváří, používá a kombinuje vlastní bloky• přečte zápis programu a vysvětlí jeho jednotlivé kroky• rozhodne, jestli a jak lze zapsaný program nebo postup zjednodušit• cíleně využívá náhodu při volbě vstupních hodnot příkazů
Učivo Kreslení čar Pevný počet opakování Ladění, hledání chyb Vlastní bloky a jejich vytváření Změna vlastností postavy pomocí příkazu Náhodné hodnoty Čtení programů Programovací projekt	
Výukové metody a formy Samostatná práce ve dvojici, praktické činnosti, diskuse, objevování, experiment, problémová výuka	

Úvod do modelování pomocí grafů a schémat

Tematický celek RVP Data, informace a modelování	
Očekávané výstupy RVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji• vyčte informace z daného modelu	Očekávané výstupy ŠVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• pomocí grafu znázorní vztahy mezi objekty• pomocí obrázku znázorní jev• pomocí obrázkových modelů řeší zadané problémy
Učivo Graf, hledání cesty Schémata, obrázkové modely Model	
Výukové metody a formy Diskuse, badatelské aktivity, problémová výuka, práce ve dvojicích či skupinách	

Základy programování – postavy a události

Tematický celek RVP Algoritmizace a programování	
Očekávané výstupy RVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů• popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení• v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy• ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu	Očekávané výstupy ŠVP Žákyně/žák: <ul style="list-style-type: none">• v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program pro řízení pohybu a reakcí postav• v programu najde a opraví chyby• používá události ke spuštění činnosti postav• přečte zápis programu a vysvětlí jeho jednotlivé kroky• upraví program pro obdobný problém• ovládá více postav pomocí zpráv
Učivo Ovládání pohybu postav Násobné postavy a souběžné reakce Modifikace programu Animace střídáním obrázků Spouštění pomocí událostí Vysílání zpráv mezi postavami Čtení programů Programovací projekt	
Výukové metody a formy Samostatná práce ve dvojici, praktické činnosti, diskuse, objevování, experiment, problémová výuka	

5.5 PRVOUKA

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět *Prvouka* je součástí komplexní vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět*, která je rozdělena do pěti tematických okruhů:

1. Místo, kde žijeme
2. Lidé kolem nás
3. Lidé a čas
4. Rozmanitost přírody
5. Člověk a jeho zdraví

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vyučovací předmět Prvouka je vyučován po dvou hodinách týdně v 1. až 3. ročníku a zahrnuje učivo vycházející ze všech pěti tematických okruhů vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět.

Cíle předmětu prvouka jsou naplňovány prostřednictvím využívání vlastních zkušeností žáků. Učitel řídí vyučování tak, aby žáci docházeli k novým poznatkům zejména na základě vlastních činností a přímého pozorování. Žáci mohou různé věci a jevy pozorovat např. při řízených činnostech, na vycházkách, při pokusech, při zacházení s různými nástroji a předměty. Činnostní vyučování prvouce podněcuje aktivitu všech žáků. Průběžně a v souvislosti s různými vyučovacími předměty vedeme žáky k tomu, aby výsledky svých pozorování, zjištění a objevování zaznamenávali různými způsoby, tj. písemně i třeba výtvarně, vytvořením výrobku apod.

V tomto období využíváme co nejvíce regionálních přírodních i společenských jevů.

Charakteristické pro výuku prvouky v 1. období základního vzdělávání je její prolínání s učivem ostatních předmětů. Výuku prvouky vhodně doplňují názorné pomůcky, obrazy, videozáznamy, filmy, besedy, vycházky, exkurze, návštěvy muzea atp.

Výchovně vzdělávací cíle:

- učit žáky pozorovat přírodní jevy a orientovat se v prostoru a čase
- na základě činností a pozorování vytvářet nové představy o jednoduchých, chápání žáků dostupných, ale podstatných věcech a jevech, které je obklopují doma, ve škole, v obci atd.
- vést žáky k tomu, aby předměty a jevy pojmenovávali a vyjadřovali o nich své myšlenky, soudy, názory
- učit žáky, aby na základě svých vlastních zkušeností docházeli k pochopení jednoduchých pojmů a objevování souvislostí
- vytvářet u žáků pozitivní vztah k rodině, spolužákům, škole, domovu i k přírodě a rozvíjet pozitivní vlastnosti žáků

- dát žákům základní poučení o lidském těle a ochraně zdraví, vést žáky k cílevědomému osvojování základních hygienických návyků
- vést žáky k poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, ke kulturnímu a tolerantnímu chování a k rozvíjení pozitivních vztahů s lidmi kolem sebe (rodina, spolužáci aj.)
- vést žáky v rámci jejich možností k ochraně přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce

Očekávané výstupy

Na konci **1. období** základního vzdělávání:

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Žák

- vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí
- začlení svou obec (město) do příslušného kraje a oblužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)
- rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost

LIDÉ KOLEM NÁS

Žák

- rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem a nedostatkům
- odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností

LIDÉ A ČAS

Žák

- využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti
- pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije
- uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost

ROZMANITOST PŘÍRODY

Žák

- pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě

- provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Žák

- uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví
- dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných
- chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné
- uplatňuje základní pravidla účastníků silničního provozu
- reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech

Výuka prvouky ve spojení s ostatními předměty uplatňuje v rozsahu přiměřeném chápání žáků tohoto věku prvky environmentální výchovy. Žáky vedeme k citlivému přístupu k přírodě, lásce k okolní krajině, k obci, její minulosti a přítomnosti.

Žákům dáváme příležitost k tomu, aby si uvědomili propojenost vztahů mezi člověkem a přírodou a možnost člověka přírodu ovlivňovat - učíme je rozlišovat pozitivní způsoby působení člověka v přírodě od způsobů negativních; žáci poznávají význam a úkol jednotlivých profesí ve vztahu k životnímu prostředí, necháme žáky objevovat možnosti zlepšování okolního prostředí a péče o něj, poskytujeme jim prostor pro nápady co dělat teď, aby i v budoucnosti bylo na Zemi zdravé životní prostředí.

UČIVO

1. ročník

- škola a její blízké okolí, cesta do školy, bezpečnost
- pracovní návyky a vhodné chování ve škole i mimo školu
- příroda na podzim v lese, v sadu, na zahradě a na poli
- rodina a život v rodině
- zima a zimní svátky, bezpečnost, živočichové a rostliny v zimě
- člověk a péče o zdraví, základní hygienické návyky
- zdravá výživa, režim dne
- příroda, rostliny a živočichové na jaře
- nejznámější ptáci a domácí zvířata
- dny v týdnu, roční období, orientace v čase
- dopravní výchova – bezpečnost
- příroda v létě

V 1. ročníku se žáci učí pozorovat rostliny, zvířata a věci, které je obklopují ve škole, doma, venku. Učí se všimnout si změn v přírodě, které mohou během roku pozorovat a všimají si, jak tyto změny zasahují do života lidí i zvířat.

Učivo je využíváno v průběhu celého roku v matematice, často je propojováno i s ostatními vyučovacími předměty. Jednotlivé činnosti mohou být vhodně kombinovány a propojovány i v jiných časových celcích, než je jedna vyučovací hodina.

2. ročník

- škola a organizace školního života
- cesta do školy – bezpečnost, dopravní výchova
- změny v přírodě na podzim, živočichové ve volné přírodě - mezipředmětové vztahy (ČJ aj.)
- zelenina a její druhy
- ovocné stromy a jejich plody
- rodina, náš domov, obec, vlast
- proměny přírody v zimě, zimní sporty
- člověk, poučení o lidském těle, nemoc a úraz, první pomoc
- potraviny a správná výživa
- čas, orientace podle hodin, kalendářní rok
- práce a volný čas
- proměny přírody na jaře (rostliny, živočichové, květiny)
- lesy jehličnaté, listnaté a smíšené, stromy - ochrana přírody
- proměny přírody v létě, u vody a ve vodě, vodní živočichové

Ve všech okruzích učiva prvouky 2. ročníku využíváme zkušeností žáků a učivo probrané v 1. ročníku, které dále rozšiřujeme. Ve výuce se žáci seznamují s věcmi a jevy blízkého okolí, získávají přehled o změnách v přírodě v průběhu ročních období a jejich vlivu na život rostlin, zvířat i lidí.

I v tomto ročníku je vhodné spojovat učivo prvouky s učivem ostatních předmětů. Realizaci krátkodobých projektů můžeme koncem 2. ročníku spojovat s jednoduchými záznamy. Formu záznamu (kreslená, psaná, kombinovaná, výrobek apod.) necháváme na rozhodnutí žákům, které vhodně usměřňujeme.

3. ročník

- místo, kde žijeme (domov, rodina, škola, obec)
- cesta do školy, dopravní výchova
- orientace v místě bydliště:
 - světové strany
 - práce s jednoduchým plánem
 - seznámení s mapou, začlenění obce do příslušného kraje
- země, v níž žijeme:
 - krajina v místě bydliště
 - naše vlast
- lidé a čas – orientace v čase
- věci a činnosti kolem nás:
 - lidská činnost
 - práce a volný čas
 - lidé a výrobky, technika

- neživá příroda – látky a jejich vlastnosti:
 - vzduch
 - voda
 - nerosty a horniny, půda
- vesmír, Slunce a Země
- živá příroda:
 - rostliny (druhy rostlin, části rostlin, plody)
 - živočichové
 - zkoumání přírody
- člověk:
 - lidské tělo (růst a vývoj, stavba těla – kostra, svaly)
 - péče o zdraví (zdraví a výživa, sport a hry, první pomoc)
- rozmanitost přírody a její ochrana, základy ekologické výchovy

Ve vyučování v prvouce ve 3. ročníku navazujeme na poznatky o přírodě a životě lidí, které žáci získali v předchozích dvou ročnících a prohlubujeme je. Zaměřujeme se především na poznávání místní krajiny, života lidí v obci, povolání lidí, zajímáme se o vyráběné věci, kulturu v obci, pověsti, které se váží ke kraji, upozorňujeme na významné stavby, události a osobnosti regionálního významu.

Charakter učiva 3. ročníku umožňuje snadné využívání mezipředmětových vztahů. Propojováním učiva jednotlivých předmětů vznikají tematické krátkodobé projekty. Žáci si své přírodovědné záznamy mohou zakládat a vytvářet si tak svá první portfolia. Žáci se při výuce učí spolupracovat a vzájemně si pomáhat.

5.6. PŘÍRODOVĚDA

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět *Přírodověda* je součástí vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět*. Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí apod. Prostřednictvím pozorování a pojmenovávání věcí, jevů a dějů kolem sebe, jejich vzájemných vztahů a souvislostí si žák skládá první ucelený obraz světa. Poznávání a pozorování vychází z nejbližšího okolí dítěte a postupně se rozšiřuje na celý svět.

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je rozdělena do pěti tematických okruhů:

1. Místo, kde žijeme
2. Lidé kolem nás
3. Lidé a čas
4. Rozmanitost přírody
5. Člověk a jeho zdraví

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vyučovací předmět Přírodověda je vyučován ve 4. a 5. ročníku po dvou hodinách týdně a zahrnuje učivo 4. a 5. tematického okruhu, tedy *Rozmanitost přírody* a *Člověk a jeho zdraví*.

Výuka přírodovědy navazuje na učivo prvouky, v mnohém ho prohlubuje a rozšiřuje, ale žáci mají možnost využívat i své zkušenosti z vlastních pozorování přírody atd.

V tematickém okruhu *Rozmanitost přírody* žáci na základě praktického poznávání okolní krajiny a dalších získaných informací zjišťují, jak je živá a neživá příroda rozmanitá a proměnlivá, sledují proměny přírody také vlivem lidské činnosti a uvědomují si, že člověk může životní prostředí snadno narušit, ale velmi obtížně obnovovat - proto se naši žáci snaží hledat způsoby, jak podle svých možností mohou přispět k ochraně přírody a zlepšení životního prostředí.

V tematickém okruhu *Člověk a jeho zdraví* žáci na základě poznávání člověka jako živé bytosti, která má biologické a fyziologické funkce a potřeby, poznávají především sebe. Seznamují se s vývojem člověka a jeho proměnami od narození do dospělosti, utvářejí si vhodné návyky z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, posilují pozitivní postoje v rámci mezilidských vztahů atd. Žáci získávají také základní poučení o zdraví a nemocech, o jejich prevenci a poskytování 1. pomoci a postupně si uvědomují svoji odpovědnost za zdraví a bezpečnost nejenom svoji, ale i jiných lidí.

Potřebné vědomosti a dovednosti při výuce přírodovědy získávají žáci především praktickými činnostmi, jako je např. pozorování, pokusy, řešení modelových situací atd. a přitom se učí organizovat svoji práci i práci ve skupině, spolupracovat, využívat svých poznatků, zaznamenávat si a hodnotit svá pozorování apod.

Výchovně vzdělávací cíle:

- poznávat přírodní zákonitosti při aktivních a tvůrčích činnostech, a to samostatně i při práci ve skupinách
- získávat konkrétní poznatky a znalosti o přírodninách živých i neživých a přírodních jevech na základě pozorování
- sledovat střídání ročních období, umět pozorované změny v přírodě zdůvodnit
- doplňovat konkrétní poznatky o přírodninách a přírodních jevech četbou textů naučných, i uměleckých (např. v čítance)
- objevovat základní vlastnosti zkoumaných přírodnin, nacházet souvislosti mezi jevy a ději v přírodě
- provádět pokusy, jež umožní poznat a pochopit přírodní děje, které nelze snadno pozorovat v přírodních podmínkách
- zaznamenávat výsledky pozorování a pokusů, diskutovat o nich se spolužáky, vyvozovat závěry a za pomoci učitele je upřesňovat, popřípadě zobecňovat
- uvědomovat si sebe jako člověka - živou bytost, která má své fyziologické a biologické funkce a potřeby, poznávat, co je pro člověka užitečné, a naopak škodlivé z hlediska hygieny, výživy aj.
- získávat základní poučení o bezpečném chování v různých životních situacích i při mimořádných událostech, které ohrožují nejen zdraví jednotlivců, ale i celých skupin obyvatel
- uvědomovat si postupně na základě svých zkušeností a sledování konkrétních situací odpovědnost každého (i nedospělého) člověka, za své zdraví a bezpečnost
- postupně si osvojovat a upevňovat zásady slušného chování mezi lidmi, učit se vzájemné toleranci, snášenlivosti a úctě k lidem, se kterými se setkáváme

Očekávané výstupy

Na konci **2. období** základního vzdělávání

ROZMANITOST PŘÍRODY

Žák

- objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi vzhledem přírody a činností člověka
- vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období
- zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů v prostředí
- porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy
- zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka prospívat nebo škodit
- založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Žák

- využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a k podpoře vlastního zdravého způsobu života
- rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození
- účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb a s ohledem na oprávněné nároky jiných osob
- uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci a dokáže se správně zachovat jako chodec i jako cyklista
- předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou
- ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc
- uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví

UČIVO

4. ročník

Základní společenstva živých organismů

- životní podmínky živých organismů, rozmanitost podmínek života na Zemi
- společenstva okolí lidských obydlí, společenstva polí, vod a lesů
- poznávání nejznámějších druhů rostlin, hub a živočichů, jejich význam v přírodě a pro člověka
- přizpůsobení organismů prostředí
- rostlinstvo a živočišstvo na Zemi v různých ročních obdobích
- rovnováha v přírodě, vzájemné vztahy mezi organismy

Nerosty a horniny

- nejznámější nerosty a horniny, jejich využití

Měření

- měření délky, teploty, hmotnosti a času
- poznávání a praktické užívání různých měřidel poznaných fyzikálních veličin
- užívání základních jednotek délky, teploty, hmotnosti a času a běžně užívaných odvozených jednotek

Člověk a příroda

- ohleduplné chování k přírodě
- ochrana rostlin a živočichů
- ochrana životního prostředí

5. ročník

Člověk a neživá příroda

- podmínky života na Zemi
- pozorování neživé přírody

Nerosty, horniny a půda

- nejběžnější a hospodářsky nejčastěji využívané horniny a nerosty
- využití sestavených souborů nerostů a hornin k pozorování, poznávání, třídění
- energetické suroviny, člověk a energie
- obnovitelné a neobnovitelné přírodní zdroje
- vznik, složení a význam půdy, praktické pozorování půdy v okolí školy

Člověk a vesmír

- od neživé přírody do vesmíru
- vesmír a Země, sluneční soustava
- střídání dne a noci, střídání ročních období

Člověk a živá příroda

- rozmanité podmínky života na Zemi, podnebné pásy
- život v různých podnebných pásích
- přizpůsobení organismů životnímu prostředí
- život v oceánech a mořích
- ochrana živočichů a rostlin, význam botanických a zoologických zahrad
- společenstva živých organismů na území naší vlasti
- třídění živých organismů do známých skupin
- poznávání běžných druhů rostlin, hub a živočichů podle skutečnosti i podle obrázků

Člověk

- lidské tělo, základní stavba a funkce
- člověk se rozmnožuje, roste a vyvíjí se
- seznámení s vývojem dítěte před i po narození
- ochrana zdraví člověka, hygienické návyky
- první pomoc při poranění, přivolání lékařské pomoci
- péče o zdraví, zdravá strava, denní režim
- pravidla bezpečného chování v dopravě
- nutnost zdrženlivosti a opatrnosti při setkání s neznámými lidmi

Člověk a lidské výtvořy

- zpracovávání výrobků, jejich využívání, likvidace odpadů
- informační technologie a její rozumné užívání
- peníze a my – hospodaření s penězi (finanční gramotnost)
- ochrana přírody
- vztah k životnímu prostředí

5.7 VLASTIVĚDA

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět *Vlastivěda* je součástí vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět*. Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí apod. Prostřednictvím pozorování a pojmenovávání věcí, jevů a dějů kolem sebe, jejich vzájemných vztahů a souvislostí si žák skládá první ucelený obraz světa. Poznávání a pozorování vychází z nejbližšího okolí dítěte a postupně se rozšiřuje na celý svět.

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je rozdělena do pěti tematických okruhů:

1. Místo, kde žijeme
2. Lidé kolem nás
3. Lidé a čas
4. Rozmanitost přírody
5. Člověk a jeho zdraví

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vyučovací předmět *Vlastivěda* je vyučován ve 4. a 5. ročníku a zahrnuje učivo 1., 2. a 3. tematického okruhu, tedy učivo zeměpisné a dějepisné. Každá historická událost probíhala nebo probíhá v určitém zeměpisném prostředí, proto je vhodné obsah učiva z obou těchto složek dávat do vzájemných souvislostí.

Žáci v tomto věku vnímají dějiny očima současnosti, proto je třeba rozvíjet jejich jasné představy o minulosti. Je vhodné historická schémata a popisované děje provázet různým znázorněním, ztvárněním apod. K tomu napomáhají další mezipředmětové vazby spojené s vlastivědnou výukou, jako např. vazby se čtením, matematikou, výtvarnou nebo hudební výchovou i praktickými činnostmi. Významným pomocníkem při výuce vlastivědy jsou například čítanky pro 4. a 5. ročník (nakladatelství Nová škola), které svými uměleckými historickými články učivo obohacují a doplňují.

Zeměpisné učivo navazuje na poznatky z prvouky. Od pozorování nejbližšího okolí bydliště a školy přecházejí žáci k zeměpisnému pozorování svého kraje a republiky až po její začlenění do Evropy. Přímé a názorné vyučování se doplňuje čtením zeměpisných článků, vlastivědnými vycházkami, žáci se učí pozorovat a číst z plánů a map atd. Zařazovány jsou praktická cvičení jako např. rozlišování zeměpisných značek, práce s kompasem, měřítkem mapy apod. Tyto činnosti připravují žáka na vyučování zeměpisu na 2. stupni i na využití zeměpisných poznatků v praktickém životě. Kromě toho je možné využít i zkušeností žáků z cestování po naší vlasti i v zahraničí, doplněné například fotografiemi, videonahrávkami, ukázkami pohlednic a suvenýrů a samozřejmě autentickým vyprávěním.

Výuku vlastivědy vhodně doplňují návštěvy muzeí, výstav, významných historických míst a památek. Ke zpestření a doplnění výuky vlastivědy je možné využít také zeměpisné nebo historické filmy a videoukázky. Rodné město a rodný kraj jsou součástí vlasti, jejich dějiny tvoří součást dějin celé země. Podle místních podmínek je vhodné využívat vztahu významných historických událostí k místu, kde žáci žijí. Představu života v minulosti žákům velmi dobře přibližují místní vlastivědná muzea.

Výchovně vzdělávací cíle:

- dát žákům přehled o jejich regionu – kraji
- získávat postupně základní zeměpisný přehled o České republice a Evropě
- učit žáky číst a vyhledávat základní údaje v mapě České republiky a Evropy
- osvojovat si nové pojmy v souvislosti s orientací na mapě
- seznamovat žáky s významnými etapami našich národních dějin
- podnítit u žáků zájem o minulost a o kulturní bohatství regionu i celé země
- učit žáky orientovat se v historických událostech (časová osa)
- poznávat, jak se život lidí vyvíjí a mění, jakým změnám podléhají věci kolem nás
- sledovat změnu staveb a způsobu života v průběhu staletí
- osvojovat si základní dějepisné pojmy související s uspořádáním společnosti
- probouzet u žáků pěkný vztah k místu bydliště
- postupně rozvíjet vědomí sounáležitostí se svou zemí, světadílem
- upevňovat základy správného chování mezi lidmi bez ohledu na barvu pleti
- učit žáky vzájemné úctě, pomoci a snášenlivosti mezi sebou
- utvářet pracovní návyky při individuálních činnostech i práci ve skupinách
- vést žáky k propojování místních historických, zeměpisných a kulturních informací
- poznávat historii místa a kraje z dostupných zdrojů (členové rodiny, muzea, památky, knihovny aj.)
- k poznávání charakteristiky určitého regionu i událostí využívat informační a komunikační technologie

Očekávané výstupy

Na konci **2. období** základního vzdělávání:

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Žák

- *určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu*

- *určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě*
- *rozlišuje mezi náčrtý, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy*
- *vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického*
- *zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích*
- *rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam*

LIDÉ KOLEM NÁS

Žák

- *vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci*
- *rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení*
- *rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy*
- *orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy*
- *poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce*

LIDÉ A ČAS

Žák

- *pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději mezi jevy*
- *využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek*
- *rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik*
- *srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik*
- *objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů*

UČIVO

4. ročník

Zeměpisná část

- naše vlast Česká republika, poloha, obyvatelé, členění území ČR na kraje
- kraje a krajská města
- Česká republika - demokratický stát, státní symboly, státní svátky
- mapy a plány
- orientace v krajině, světové strany a jejich určování
- povrch České republiky
- vodstvo České republiky
- počasí a podnebí
- půda a zemědělství
- nerostné bohatství, těžba a zpracování nerostných surovin
- průmysl, průmyslová odvětví
- služby a doprava
- ochrana přírody, chráněná území
- cestujeme po naší vlasti, přírodní zajímavosti a národní kulturní památky
- poznáváme náš kraj

Dějepisná část

- jak se měří čas; časová osa, období před naším letopočtem, období našeho letopočtu
- naše země v pravěku: doba kamenná, bronzová, železná
- příchod Slovanů, konec pravěku v našich zemích
- první sjednocení Slovanů (Sámův kmenový svaz)
- naše nejstarší minulost v pověstech
- Velkomoravská říše, příchod Konstantina (Cyrila) a Metoděje
- vznik českého státu, vláda přemyslovských knížat
- život prostých lidí za vlády prvních Přemyslovců, románský stavební sloh
- vznik Českého království, vláda přemyslovských králů
- český stát za vlády Lucemburků, Jan Lucemburský
- období vlády krále Karla IV., rozkvět země, rozvoj vzdělanosti; vláda Václava IV.
- život ve středověku, šlechta, církev, život ve vesnici, ve městě, gotický stavební sloh
- mistr Jan Hus a jeho učení
- husitské války, Jan Žižka
- české země po husitských válkách, král Jiří z Poděbrad
- první Habsburkové na českém trůně, císař Rudolf II., období renesance

5. ročník

Dějepisná část

- Habsburkové českými králi
- bitva na Bílé hoře, porážka české šlechty
- doba pobělohorská, život na zámku, ve městě, život poddaných
- Jan Amos Komenský, výuka ve škole
- baroko → stavitelství, hudba, móda
- vláda Marie Terezie a Josefa II. → změny v životě lidí ve městě i na vesnici
- manufaktury, továrny a první stroje; parní stroj, čeští vynálezci
- němčina jako úřední jazyk, vlastenci → snahy o zachování češtiny, Národní divadlo
- rok 1848 → zrušeno poddanství a robota
- stroje ovládly život, růst tovární výrovy, nástup elektřiny
- vznik Rakousko-Uherska, T. G. Masaryk jako vysokoškolský profesor
- 1. světová válka, odpor proti Rakousko-Uhersku; život za války
- vznik Československé republiky, T. G. Masaryk, život v ČSR
- 2. světová válka, válečná a poválečná léta
- od totalitní moci k demokracii, Sametová revoluce
- Česká republika v posledních letech

Zeměpisná část

I. Česká republika

- obyvatelstvo, správní členění, povrch, vodstvo, podnebí, zemědělství, těžba nerostných surovin, průmysl, služby a doprava – opakování ze 4. ročníku

II. Kraj, kde žijeme

- kraje České republiky - základní poznatky o krajích (opakování ze 4. ročníku)
- kraj, kde žijeme: *Se žáky se v 5. ročníku probírá podrobně kraj, ve kterém žijí; toto učivo se doplňuje o další informace, které žáci vyhledávají. Využívá se dostupných informačních materiálů a pracuje se vždy s mapou. V případě zájmu žáků je možné vybrat si další kraj, ke kterému mají žáci nějakou vazbu a s krajem se pak seznámit informativně.*

III. Oceány a světadíly

- IV. Evropa – rozloha a poloha, pobřeží a povrch, podnebí, krajina, vodstvo, obyvatelstvo, hospodářství Evropská unie a NATO

V. Sousední státy České republiky

- seznámení žáků se základními údaji o sousedních státech

VI. Toulky Evropou – některé další evropské státy

5.8 HUDEBNÍ VÝCHOVA

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět *Hudební výchova* je součástí vzdělávací oblasti *Umění a kultura*.

V **1. období** jsou hlavními složkami hudební výchovy zpěv a poslech hudby. Těžištěm hudebně-výchovné práce je zpěv. Lásku k hudbě se nejspíše probouzí zpěvem, neboť při něm je žák aktivní a tvořivý. Zpívaná píseň nejlépe rozvíjí pěvecké i hudební dovednosti a návyky žáků. Nejčastější formou používanou v tomto období je zpěv jednohlasný. Učitel dbá individuálních zvláštností dětského hlasu, vede žáky k tomu, aby zpívali čistě, lehce a bez křiku. Dále je třeba pamatovat na to, aby rozsah a poloha písní odpovídaly rozsahu a poloze dětského hlasu. V hudební výchově je třeba střídát činnosti tak, aby děti po celou vyučovací hodinu jen nezpívaly.

Nedílnou součástí hudební výchovy jsou také cvičení dechová, hlasová, sluchová a rytmická. Hlasová cvičení je vhodné volit jednoduchá, aby se pozornost mohla soustředit na vytvoření krásného tónu a správné výslovnosti samohlásek, souhlásek, slabik i slov. Při dechových cvičeních se žáci učí hospodařit s dechem; je možné k nim připojit i pohyby paží. Cvičení sluchová vychovávají hudební sluch žáků. Písně se v tomto období nacvičují především podle sluchu. Rytmická cvičení rozvíjejí smysl pro rytmus písní – mohou probíhat s pomocí dětských rytmických nástrojů, ale i bez nich.

Výběr písní má být rozmanitý, má napomáhat hlasovému výcviku. V tomto období jsou pro zpěv nejvhodnější lidové písně, dětmi oblíbené písně umělé, vhodné je využívat i písní místních nebo krajových (regionálních). Současně s výcvikem pěveckých dovedností rozvíjí zpěv hudební sluch žáků, jejich smysl pro čistou intonaci a rytmus. Smysl pro rytmus snadno a dobře rozvíjíme častým zařazováním jednoduchých doprovodných nástrojů (dřívka, bubínek, tamburína, činely apod.) ke zpěvu žáků. Vnímání hudby se rozvíjí v celé hudebně-výchovné práci, nejvýrazněji při poslechu hudby. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se. Přitom jsou žáci vedeni k tomu, aby vyjadřovali a srovnávali své dojmy z poslechu hudebních skladeb.

Zpěv by se měl stát pro děti přirozenou potřebou pro vyjádření pohody a radosti, a to i v jiných předmětech. Proto výuku hudební výchovy vedeme tak, aby se stala pro žáky příjemnou a oblíbenou. K dobrému rozvíjení pěveckých dovedností žáků v tomto období velmi dobře napomáhá každodenní zpěv zařazovaný v průběhu vyučování jako doplněk učiva nebo jako příjemná relaxační chvíle.

Ve zpěvu i poslechu je nezbytné se vracet k probraným písním a skladbám. Jen tak žák může dobře zvládnout melodii a slova písně, zapamatovat si hudební skladbu. Stále zdokonalovanou reprodukcí písní a opakovaným poslechem se prohlubuje vztah žáků k hudebním dílům i intenzita jejich estetického prožitku. Při výuce hudební výchovy je třeba věnovat pozornost hudebně nadaným žákům, dbát o jejich další rozvoj, doporučovat hudebně zaměřenou zájmovou činnost. Zpěvem, poslechem, jednoduchým doprovodem písní na dětské hudební nástroje a pohybovým projevem se stávají děti aktivními provozovateli hudby.

Ve **2. období** vyučovacího předmětu hudební výchova se utváří estetické vztahy žáků k hudbě a umění, formují se mezilidské vztahy. Posiluje se aktivita a tvořivost žáků, navozuje

se optimistický postoj. Jestliže výuku hudební výchovy v 1. – 3. ročníku základní školy charakterizujeme jako období hudebních her, tak výuka ve 4. a 5. ročníku je obdobím manipulace s hudebním materiálem. Hudba a zpěv jsou neodlučitelně spjaty s historií našeho národa. Mají velký význam i v současném životě. Hudba doprovází významné životní události v rodinách, děti se s ní setkávají odmalička. Tento přirozený vztah žáků k hudbě je ve škole rozvíjen a hudební aktivity žáků jsou ve výuce podporovány. Těžištěm výuky hudební výchovy je i v tomto období zpěv žáků, zaměřený na lidové písně i známé a oblíbené písně z mediálních zdrojů.

Všechny druhy hudebních činností (zpěv, poslech, instrumentální a pohybové aktivity) se ve výuce hudební výchovy navzájem prolínají. Nezařazujeme je proto do hodin postupně, ani se nemusí v každé hodině uplatnit všechny. Učitel vybírá takové činnosti, které odpovídají povaze hudby, se kterou právě pracuje. Do činností ve výuce je třeba zapojovat co nejvíce žáků podle jejich individuálních schopností. Učitel vychází vždy z toho, co již žáci umí, dále rozvíjí jejich hudební dovednosti a podněcuje žáky ke vzájemné spolupráci. Umožňuje, aby se při výuce uplatnili v dostatečné míře i ti žáci, kteří se individuálně dále hudebně vzdělávají (např. v ZUŠ). Je to přirozený motivační a inspirační prvek, jak pro žáka samotného, tak pro ostatní žáky. Každého je třeba podněcovat a vést ho k tomu, aby své nadání a schopnosti v různých oblastech rozvíjel. Vztah žáků k hudbě je podporován návštěvami koncertů, hudebních představení, přehlídek absolventů hudebních škol, účastí v hudebních a pěveckých soutěžích. Při všech těchto příležitostech se zdokonalují poslechové dovednosti žáků, učí se společenskému chování i vystupování. Žáci se o hudbě a svých hudebních zážitcích učí hovořit, navzájem si sdílejí své pocity a dojmy a porovnávají své prožitky. Vhodnou formou, která rozšiřuje znalosti žáků o hudbě a hudebních nástrojích, jsou obsahem přiměřené výchovné koncerty spojené s besedami o hudbě. Hudební výchova se podílí značnou měrou na celkovém formování žákovy osobnosti. Hudbu je možno spojovat s poezií, výtvarným dílem nebo třeba s vlastním pohybovým projevem žáků i při tělesné výchově. Zpěv může být zařazován do výuky kteréhokoliv předmětu, může výuku motivovat, může ji uvolňovat, zpestřovat, přinášet pocity uspokojení a dobrou náladu, může ale také žáky povzbuzovat, posilovat je ve snaze dosáhnout dobrých výsledků. Hudební výchova se dá dobře propojovat i s výukou vlastivědy (poznávání lidových písní z určité oblasti, poslechy ukázek hudby, které se vztahují k místu narození významného hudebního skladatele, k historickým událostem aj.), můžeme ji propojit i s výukou přírodovědy (je např. mnoho písní o květinách, zvířatech, o vodě, o lese aj.).

Při hodnocení výsledků práce žáků v hudební výchově tohoto období se přihlíží k aktivitě, s jakou se žáci zapojují do různých činností ve výuce, k jejich snaze spolupracovat s ostatními a nenarušovat práci při výuce. Žák je klasifikován za dosažené dovednosti a snahu uspět v prováděných hudebních činnostech. Není vhodné klasifikaci v tomto období provádět na základě testů, prověrek z hudební výchovy nebo zkoušení teorie. Tyto způsoby jsou jen doplňkové a orientační, jsou zpětnou vazbou pro učitele, co v těchto oblastech žáci zvládli. Teoretické učivo má při výuce v tomto období jen podpůrný charakter. Nevhodné je též zkoušení ze znalosti hudebních ukázek – poslech je záležitost prožitková; pouze opakováním vhodných hudebních ukázek, kterým žáci rozumí, se u nich rozvíjí vztah k hudbě a hudební paměť.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Předmět Hudební výchova zahrnuje několik oblastí, které se vzájemně prolínají a doplňují:

- vokální činnosti
- instrumentální činnosti
- hudebně pohybové činnosti
- poslechové činnosti

Obsahem *Vokálních činností* je práce s hlasem, při níž dochází ke kultivaci pěveckého i mluvního projevu v souvislosti s uplatňováním a posilováním správných pěveckých návyků. Obsahem *Instrumentálních činností* je hra na hudební nástroje a jejich využití při hudební reprodukci i produkci. Obsahem *Hudebně pohybových činností* je ztvárnění hudby a reagování na ni pomocí pohybu, tance a gest. Obsahem *Poslechových činností* je aktivní vnímání (percepce) znějící hudby, při níž žák poznává hudbu ve všech jejích žánrových, stylových i funkčních podobách, učí se hudbu analyzovat a „interpretovat“.

Předmět hudební výchova je vyučován jedenkrát týdně ve 45 minutových vyučovacích hodinách, zpravidla v kmenových třídách. Osvojené písně žáci příležitostně zpívají i v rámci jiných vyučovacích předmětů, například jako motivační úvod hodiny, vhodné doplnění probíraného tématu nebo při relaxačních chvílkách apod. Do výuky hudební výchovy patří i návštěvy hudebních vystoupení, výchovných koncertů, výstav s hudební tematikou apod.

Výchovně vzdělávací cíle:

1. období

- naučit žáky čistě a výrazně zpívat lidové i umělé dětské písně v hlasovém rozsahu přiměřeném žákům mladšího školního věku
- nacvičit správné dýchání a tvoření tónů
- rozvíjet hudební sluch a paměť na melodii i slova
- učit rozlišovat a udržovat určitý rytmus
- rozvíjet hudebnost zařazováním poslechu lidových písní i poslechu hodnotné vážné hudby vhodné pro tento věk a vést žáky k zájmu o hudbu
- poznat a dbát o rozvoj talentovaných žáků
- probouzet u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity

2. období

- zhodnotit dosavadní pěvecké dovednosti žáků (správnost intonace, udržení melodie známých písní, dodržení rytmu, správné dýchání při zpěvu)
- pěstovat dále hudebnost v oblasti hudebního sluchu, zpěvního hlasu, smyslu pro rytmus, hudební paměť i představivost
- rozvíjet melodické i harmonické cítění žáků
- nadále využívat k instrumentálnímu doprovodu zpěvu rytmické i melodické hudební nástroje, tuto činnost umožnit co největšímu počtu žáků ve výuce
- žáky seznamovat s lidovým dvojhlasem a jednoduché lidové písně zpívat dvojhlasně, využívat možnosti osvojení dvojhlasého zpěvu (např. kánon)

- poznávat základní hudební teorii
- rozvíjet hudebně pohybové dovednosti žáků (lidové tance, pohybové fantazie)
- do výuky pravidelně zařazovat krátké, žákům blízké a srozumitelné poslechové ukázky skladeb
- učit se rozpoznávat základní pěvecké hlasy (bas, tenor, alt, soprán)
- rozlišování nejčastěji užívaných hudebních nástrojů podle vzhledu, zvuku i způsobu hry
- získat první poznatky z české i evropské hudební kultur
- rozlišovat operu od operety, balet od pantomimy
- chování na koncertech, v divadle, při vlastním vystoupení

Očekávané výstupy

Na konci **1. období** základního vzdělávání:

Žák

- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
- rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem
- využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře
- reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie
- rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby
- rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální

Na konci **2. období** základního vzdělávání

Žák

- zpívá podle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase a pokud je to v jeho možnostech, i ve dvojhlasě, a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti
- orientuje se v zápisu jednoduché písně či skladby a podle svých individuálních schopností a dovedností je realizuje
- využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché, popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní
- rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby
- vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché rytmické přede hry, mezihry a dohry
- rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, rozpozná změnu v tempu a rytmu
- ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace

UČIVO

1. ročník

- rozlišování zvuků a tónů
- melodizované říkanky
- hudebně pohybové hry
- dechová, hlasová a rytmická cvičení
- lidové písně vhodné pro děti, které v dětech budí radost ze zpěvu, lásku k lidem, k přírodě, k domovu
- písně umělé, které zachycují život dětí, svět her, pohádek, fantazie
- vytváření pěveckých dovedností a návyků: správné držení těla a hlavy, správné dýchání, tvoření tónů, výslovnost
- sluchem rozlišovat základní vlastnosti tónu: vysoký – nízký, dlouhý – krátký, silný – slabý (pomocí zrakového i pohybového názoru)
- vést žáky k tomu, aby se projevovali i pohybově podle hudby
- pro poslech je vhodné volit: lidové písně v provedení dětských sborů, poslech písní, které zpívají skupiny dětí ze třídy, přístupné a dětem obsahově blízké umělé písně, dětské taneční hry, jednoduché instrumentální skladby
- vytváření citového vztahu k hudbě

2. ročník

- hlediska pro výběr písní jsou obdobná jako v 1. ročníku
- dechová a hlasová cvičení z 1. ročníku automatizovat, nevyhledávat stále nová cvičení, měnit pouze motivaci, jde tu hlavně o docílení co nejlepšího provedení
- rytmická cvičení propojujeme s písněmi, využíváme též rytmických slabik, tempo udáváme tleskáním nebo vytukáním dob
- se zřetelem k hlasovým dispozicím jednotlivých žáků pozvolna rozšiřovat hlasový rozsah a upevňovat ho
- písně volíme do rozsahu oktávy
- zpěv podle pokynů učitele (jednotný začátek všech, podřídit se určitému tempu)
- učit opakovat udaný tón
- sluchem rozlišovat stoupající a klesající melodii tónové řady
- rozlišit vyšší tón od nižšího
- pohybového a grafického znázornění využít ke zpěvu vzestupných a sestupných řad tónů, zpívat je na úryvcích písní
- hudební teorii zařazovat pouze v nezbytně nutném množství a spojovat ji se zpívanými písněmi (notová osnova, houslový klíč, taktová čára, noty podle délky)
- v poslechových skladbách seznamovat děti s hudebními nástroji a přednesem lidových a dětských písní

3. ročník

- hlediska pro výběr písní jsou obdobná jako v přecházejících ročnicích
- rozšiřujeme pěvecký rozsah c1 – d2
- upevňujeme pěvecké návyky (držení těla a hlavy, dýchání, tvoření tónů, výslovnost)

- zpíváme s dynamickými odstíny slabě – silně v rozmezí *p – mf*
- zpíváme podle pokynů učitele (jednotný začátek, konec písně, tempo, síla)
- upevňujeme dovednost zpívat tóny ve vzestupné a sestupné řadě na úryvcích písní a cvičeních
- nacvičujeme durový tónický trojzvuk a zpíváme ho pomocí písně „Ovčáci, čtveráci“
- nacvičujeme dvoudobou chůzi a tanec v průpletu, přísunový krok (spojení s Tv)
- dáváme žákům prostor pro pohybové vyjádření melodie
- učíme je rozlišovat hudební nástroje podle vzhledu i podle tónu, rozlišujeme nástroje strunné, dechové a bicí
- využíváme dětské rytmické nástroje pro doprovody písní
- opakujeme poslech z nižších ročníků, přidáváme poslech české hudby pro slavnostní příležitosti (B. Smetana, A. Dvořák), poslech hudby taneční, poslech státní hymny
- hudební nauka – notová osnova, houslový klíč, nota celá, půlová, čtvrtěová, pomlky, noty *c1 – c2*

4. ročník

- upevňujeme pěvecké návyky vytvářené v 1. období
- písně zpíváme v rozsahu *C1 - D2* a s dynamickým rozlišením *p - mf - f*
- vedeme žáky k rozlišování tempa písně a nálady např.: mírně, rychle, vesele aj.
- žáky seznamujeme s některými hudebními výrazovými prostředky, jako je rytmus, melodie vzestupná a sestupná, gradace
- poznávání a rozlišování sborů (dětský, ženský, mužský, smíšený)
- - rozlišování úkolu dirigenta a sbormistra, taktování v taktech $2/4$ a $3/4$
- rozlišování hudebních nástrojů (klavír, klarinet, pozoun, flétna, lesní roh, trubka, housle, violoncello, kontrabas, velký buben, malý buben, činely)
- nota s tečkou, pokračování ve psaní not, noty *C2, D2* - posuvky (křížek, bé)
- procvičování pojmů: nota, pomlka, houslový klíč, takt, pouze při nácvičování písně na jejím notovém záznamu, pozorování, poznávání a rozlišování hudebních značek v notovém zápisu
- kánon a lidový dvojhlas
- seznámení žáků se stupnicí *C dur* ve zvukové i napsané podobě
- pravidelné zařazování hlasových, dechových a rytmických cvičení
- využití jednoduchých hudebních nástrojů (Orffův instrumentář, zobcové flétny aj.)
- příprava vlastních rytmických doprovodných nástrojů
- hudební hry např.: ozvěna, otázka - odpověď apod.
- opakování naučených tanečních her se zpěvem
- poslech: taneční hudba, pochodová hudba, ukolébavka
- poslech vážné hudby a základní seznámení s hudebními skladateli: B. Smetanou, L. Janáčkem, B. Martinů a W. A. Mozartem

5. ročník

- upevňování osvojených pěveckých dovedností (dýchání, výslovnost, nasazení a tvorba tónů, rozšíření hlasového rozsahu *H - D2*)
- dvojhlas v lidové písni, kánon

- čtení rytmického schématu písně, orientace v notovém záznamu
- hudební doprovod různými nástroji
- seznámení s jednoduchou písňovou formou
- taktování, čtyřdobý takt
- pohybové vyjádření hudby - improvizace, pantomima
- taneční kroky - polka, valčík, mazurka
- vztahy mezi tóny - souzvuk, akord
- seznámení s hudbou vokální a instrumentální
- slovní vyjádření dojmů z koncertu, poslechu hudby aj.
- symfonický orchestr - seznámení s jeho složením, pojem dirigent, rozlišování hudebních nástrojů podle zvuku z poslechu
- poslech taneční hudby - polka, valčík, mazurka
- rozlišení změn polkového rytmu v rytmus valčíkový
- poslech a naučení naší hymny
- poslech vážné hudby - opakování některých poslechových skladeb a poznatků o hudebních skladatelích, které žáci poznali ve 4. ročníku
- poslech skladeb hudebních skladatelů: F. Škroupa, J. J. Ryby, V. Nováka, J. S. Bacha
- poslech hudby džezové, písniček Karla Hašlera a rock-and-rollu, trampské písně

5.9 VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět *Výtvarná výchova* je součástí vzdělávací oblasti *Umění a kultura*. Výtvarná výchova jako předmět je postavena na tvůrčích činnostech – tvorbě, vnímání a interpretaci. Tyto činnosti umožňují rozvíjet a uplatnit vlastní vnímání, cítění, myšlení, prožívání, představivost, fantazii, intuici a invenci. K jejich realizaci nabízí výtvarná výchova vizuálně obrazné prostředky nejen tradiční a ověřené, ale i nově vznikající v současném výtvarném umění a v obrazových médiích. Výuka výtvarné výchovy vychází především z citového vztahu žáků k zobrazované skutečnosti. Výtvarné činnosti podněcují a uspokojují potřeby žáků vyjadřovat se k různým tématům, situacím, prožitkům. Ve výtvarné výchově často využíváme mezipředmětové vztahy ve spojení s literární výchovou, s výukou geometrie, s prvoukou, přírodovědou, vlastivědou nebo i s praktickou přípravou některých žakovských pomůcek. Jedním z úkolů výtvarné výchovy je připravovat žáka na praktický život, ve kterém budou v mnoha oborech potřebovat něco skutečného zakreslit nebo načrtnout. Pro výtvarnou činnost v tomto období je nepostradatelné také příznivé a klidné prostředí zbavené strachu z hodnocení (klasifikace) nebo z posměchu spolužáků.

Děti se snaží výtvarně vyjadřovat své představy výtvarnými prostředky již od útlého věku. Výtvarný projev v předškolním věku je především rázu schematického. Děti svým kresbám rozumí, ale dospělí často nedovedou do jejich světa vstupovat. Není však vhodné myšlenkový svět dětí narušovat předkreslováním a vedením k napodobování. Je naopak potřebné dát dítěti svobodu a do jeho kreseb nezasahovat.

V 1. – 3. ročníku základní školy (**1. období**) převládá spontánnost, bezprostřednost výtvarného projevu dítěte. Dítě kreslí rádo z paměti, předloham se vyhýbá. Jeho představy ho těší a snaží se je ztvárnit. Vhodná motivace, která předchází výtvarné tvorbě, podněcuje uvolnění dětské fantazie. Děti potom často tvoří s velkým zaujetím a prožívají velkou radost z toho, co vytvořily. Úlohou učitele je posilovat sebevědomí žáků, využívat jejich fantazii, rozvíjet ji, podporovat jejich vlastní výtvarné vyjadřování, podněcovat zájem o výtvarnou práci vhodnou motivací. V tomto období je potřeba, aby učitel zařazoval mezi metody a formy práce co nejvíce různé hravé činnosti a experimentování. Výtvarná výchova dává žákům možnost se individuálně svou výtvarnou činností projevit, sami mohou různými výtvarnými prostředky ztvárnit své vidění světa. Je dobře, když svůj výtvarný projev mají žáci možnost obhájit, vysvětlit spolužákům a vyslechnout jejich názory. Často právě vzájemné rozhovory žáků o svých výtvorech mohou měnit jejich pohled na svět nebo určitou věc. Zde má učitel příležitost citlivě usměrňovat a postupně působit na formování výtvarného vkusu žáků.

Tato výchova prolíná celým obdobím. Jeví se jako vedení žáka:

- ke svobodnému výtvarnému vyjádření
- k uvědomování si krásy tvarů, barev a barevných kombinací, struktur
- k postupné schopnosti samostatné volby výtvarné techniky (technologie), ke správnému zacházení s výtvarnými nástroji, barvami apod.
- k účasti na utváření prostředí, ve kterém žijeme, učíme se.

Ve všech formách výtvarného projevu (v kresbě, malbě, grafice, modelování, prostorovém vytváření, v kombinovaných technikách aj.) se projevuje osobnost dítěte, jeho vnímání a chápání světa kolem sebe. Téměř všechny námětové okruhy výtvarné výchovy obsahují základní vztahy k životu, k prostředí a k lidem, a proto úzce souvisejí s výukou prvouky a se vztahem žáků k životnímu prostředí. Učitelům se přímo nabízí možnost k mezi-předmětovým vztahům a k využití výtvarných činností žáků v různých malých projektech. Velmi vhodné je uplatňovat ve výuce náměty ze žákova okolí, z dětského života, z prostředí školy i obce.

Při výtvarné tvorbě plné her, fantazie, spontánnosti, experimentů s technikami i materiály by nemělo v tomto období chybět ani výtvarné zpracování určitého konkrétního tématu (kresbou, malbou). Takové výtvarné práce mohou být dvojího druhu:

- na základě vlastní představy dítěte
- podle skutečnosti.

Kresba na základě vlastní představy má zpočátku ilustrativní charakter, vypráví o bezprostředních zážitcích a zkušenostech žáků a o jeho citovém životě. Motivací k těmto kresbám může být prožitek z her, ze čteného textu, z osobního prožitku, z vycházky apod.

Kresba podle skutečnosti vyjadřuje obvykle první dojem žáka z pozorování. Každý sleduje zpočátku něco jiného, někoho zaujme barva, jiného zaujmou detaily, někdo dovede zachytit linie pozorovaných věcí, někdo zase zachytí jejich funkci. Žák se postupně učí výtvarně uvažovat, pozorně vnímat skutečnost a výtvarně vystihnout její podobu. Proto již v tomto období můžeme začít i s kreslením věcí podle skutečnosti. Žáci samozřejmě nedokážou hned dokonale zachytit pozorovanou skutečnost. Spokojujeme se proto zejména s vystižením toho charakteru předmětu, který pozorujeme. Tyto kresby velmi vhodně využíváme nejen při výuce prvouky, ale i v hodinách matematiky, čtení a psaní. Mnohý žák se v mladším školním věku snáze vyjadřuje kresbou než slovy. Kresbou může např. snadno vyjádřit porozumění čtené větě nebo čtenému příběhu, porozumění funkci pozorované věci (např. mlýnek, struhadlo). Tím výtvarná výchova přesahuje rámec vyučovacího předmětu jako takového.

K vytváření hlubšího vztahu k výtvarnému umění využíváme návštěvy nejrůznějších výstav, např. výstavy výtvarných prací (např. dětí), obrazů, fotografií, soch, hraček, loutek aj., besedujeme nad knihami a jejich ilustracemi apod. Také při vycházkách nebo výletech v průběhu roku je vhodné upozorňovat na výtvarné prvky (např. významné stavby v obci, stavební sloh, úprava domů a jejich okolí, proměny přírody apod.).

Nemalý vliv má i rozvoj techniky – fotografie, televize, video, počítače, které zprostředkovávají dětem spoustu podnětů, zážitků. Je třeba také taková témata do hodin výtvarné výchovy zařazovat a pomoci tak dětem přemíru podnětů zpracovávat, uvědomovat si jejich hodnotu, zaujímat k nim nějaké postoje, vnímat jejich pozitivní i negativní stránku. Výtvarná výchova nevede samoučelně jen k osvojování výtvarných technik, ale prostřednictvím výtvarných činností pomáhá k výchově citlivého člověka, který si všímá okolního světa a jeho projevů.

Ve 4. a 5. ročníku (**2. období**) základní školy se při výtvarné výchově postupně tříbí smyslová vnímavost, uvědomělé pozorování a výtvarné vidění. Žáci se učí citlivěji vnímat tvary, barvy, struktury, vzájemné vztahy částí a celku, a tak se zabezpečuje nenásilný přechod od prvotních grafických forem k formám členitějším. Žáky je třeba postupně vést k větší

samostatnosti při rozmístění kresby se zřetelem na námět, velikost a tvar plochy, pěstovat u nich smysl pro prostorovou dispozici. Žáci zobrazují předměty tak, jak se jim jeví. Pravidla perspektivy žáci vyvozují z pozorování, pod vedením učitele. Geometrických modelů se užívá jen k objasnění konstrukce skutečných předmětů. Při kreslení například listů, ovoce a jiných předmětů žáky upozorňujeme na osovou souměrnost některých přírodnin. K dosažení dovednosti vyjádřit symetrii mohou přispět kresby předmětů prováděné např. pastelkami nebo vodovými barvami bez předběžných obrysů. Barvu spojujeme s tvarem. Je vhodné, aby si žáci dostatečně pohráli s barvami a přirozenou cestou se seznámili se změnami, způsobenými jejich kombinacemi. Žákům ukazujeme techniku pokládání barev a žáci později sami snadněji kombinují barvy a jejich mícháním tvoří složitější barevné tóny. Při kreslení nástrojů vycházíme ze způsobu jejich užívání. Pro vytváření vzorů je prospěšná mezipředmětová vazba s geometrií, využíváme dovednosti provádět náčrty základních geometrických obrazců. Geometrické obrazce mohou být základem mnoha opakujících se vzorů. Později může následovat též stylizace a kombinace jednoduchých přírodních tvarů. Kombinací zvolených prvků se vyplňuje určitá plocha nebo se jich používá k dekoraci některého předmětu. Takové kreslení využívá mezipředmětových vztahů například s hudební výchovou (rytmy, kontrasty, opakování, střídání). Kreslení z paměti je cenné jak pro děti nejmladší, tak i pro starší žáky. Je dobře, když žáci 4. a 5. ročníku nejprve předložený předmět prostudují a nakreslí a potom jej zkusí nakreslit z paměti. Pokud žák ví, že bude kreslit z paměti, snaží se, aby si zapamatoval podobu předmětů. Zvyká si předměty soustředěně pozorovat. Modelování je velmi vhodné pro mladší žáky, ale dobře ho v kombinaci s různými materiály příležitostně využíváme i v tomto vzdělávacím období.

Žáci jsou v rámci výtvarné výchovy také seznamováni s díly předních domácích i evropských umělců. Vhodné jsou návštěvy výstav takových děl, která jsou žáci schopni pochopit, a která je mohou morálně a citově obohatit. Žáky seznamujeme s různými obory umění - žáci se je učí chápat a rozumět jim.

Práce žáků vystavujeme (ve třídě, v prostorách školy, příležitostně i na veřejnosti apod.), ale zároveň dbáme na to, aby výtvarná díla žáků nebyla vystavena dlouhodobě a výstavy často obměňujeme.

Žák by měl být po ukončení 1. stupně ZŠ schopen výtvarně se vyjadřovat podle svých možností, při práci uplatňovat představivost i fantazii. Při kresbě by měl chápat vzájemné souvislosti zobrazovaných předmětů, postupovat od celku k detailům. Měl by se orientovat v malířských a kreslířských potřebách a umět je udržovat v pořádku, stejně jako své pracovní místo. Výtvarná výchova na 1. stupni je základem k dalšímu rozvíjení estetického cítění žáků na 2. stupni.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vzdělávací obsah předmětu Výtvarné výchovy je rozdělen do následujících oblastí:

- Rozvíjení smyslové citlivosti a vnímání
- Uplatňování subjektivity (např. vyjadřování emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností)
- Ověřování komunikačních účinků

Vzdělávacím obsahem tématu *Rozvíjení smyslové citlivosti a vnímání* jsou činnosti, které umožňují žákovi rozvíjet schopnost rozeznávat podíl jednotlivých smyslů na vnímání reality a uvědomovat si vliv této zkušenosti na výběr a uplatnění vhodných prostředků pro její vyjádření. Vzdelávacím obsahem tématu *Uplatňování subjektivity* jsou činnosti, které vedou žáka k uvědomování si a uplatňování vlastních zkušeností při tvorbě, vnímání a interpretaci vizuálně obrazných vyjádření. Vzdelávacím obsahem tématu *Ověřování komunikačních účinků* jsou činnosti, které umožňují žákovi utváření obsahu vizuálně obrazných vyjádření v procesu komunikace a hledání nových i neobvyklých možností pro uplatnění výsledků vlastní tvorby, děl výtvarného umění i děl dalších obrazových médií.

Předmět Výtvarná výchova je vyučován zpravidla v kmenové učebně, může probíhat ale i mimo budovu školy, třeba na zahrádce u školy, v přírodě apod. Ročník 1., 2. a 3. má 1 vyučovací hodinu (45 minut) týdně, 4. a 5. ročník má 2 vyučovací hodiny týdně. Někdy může být výtvarná výchova vyučována formou projektu v delším bloku. Do výuky výtvarné výchovy patří i návštěvy nejrůznějších akcí s výtvarným zaměřením (viz charakteristika předmětu).

Výchovně vzdělávací cíle:

1. období

- probouzet a rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků
- rozvíjet tvořivé schopnosti žáků, pěstovat jejich estetické cítění a vkus
- vytvářet základní pracovní návyky pro výtvarnou činnost žáků
- vytvářet kladný citový vztah k výtvarnému umění
- seznamovat žáky s výtvarnými nástroji, materiály a technikami
- učit žáky pozorovat a vnímat krásu přírody, hovořit o svých pocitech a dojmech, pokusit se je výtvarně vyjadřovat
- dát dítěti možnost osobitého výtvarného vyjádření určitého prožitku nebo představy neovlivněného vnuceným výtvarným vzorem
- četbou, vyprávěným příběhem, hudbou, dramatickým dílem podněcovat a rozvíjet výtvarné představy žáků, dát prostor výtvarným projevům v různých technikách
- výtvarně experimentovat, objevovat tvary věcí kolem nás, hra s linií s využitím různých plastických materiálů
- výtvarně zobrazovat tvary předmětů na základě her s nimi
- kreslením, malováním a modelováním rozvíjet tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku
- pozorovat a porovnávat jednoduché předměty, hledat jejich jednotlivé kvality – barevnost, pojmenovávat vlastnosti, tvary, hledat a odlišovat struktury
- dbát na rovnoměrnost a vyváženost smyslových, citových a rozumových přístupů a jejich propojování s důrazem na rozvoj fantazie a svobodného subjektivního vyjadřování
- učit se prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých
- využívat zkušeností žáků, učit je respektovat vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování

- dovedností získaných při výtvarných činnostech využívat při výuce prvouky, matematiky, českého jazyka i psaní a naopak
- seznamovat žáky s ilustracemi v dětských knihách, poznávat nejznámější malíře – ilustrátory; mezipředmětové vztahy se čtením a literární výchovou
- podílet se na výzdobě třídy, školy; učit se prezentovat své práce
- příležitostně navštěvovat výstavy dětských výtvarných prací a výstavy výtvarných umělců v regionu

2. období

- dále rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků, učit je vyjadřovat myšlenky, představy a pocity výtvarnými prostředky
- umožnit žákům vnímat krásu okolního světa jako součást každodenního života
- rozvíjet schopnost vnímat krásu přírody, vyjadřovat své pocity a dojmy a výtvarně je zpracovávat
- rozšiřovat soubor užívaných technik a seznamovat žáky s dalšími výtvarnými nástroji a různými materiály
- rozvíjet přirozenou potřebu žáků vlastního výtvarného vyjádření
- rozvíjet individuálně tvořivé schopnosti žáků,
- pěstovat estetické cítění a vkus žáků, sebepoznání, sebeuvědomění
- vést žáky ke schopnosti vnímat krásu lidového umění a dostupných uměleckých děl
- vážit si kulturních hodnot a dovedností lidí
- rozvíjet schopnost žáků esteticky ovlivňovat své prostředí
- umožňovat konfrontaci osobních postojů s postoji jiných
- rozvíjení a posilování tolerance k lidem a k duchovním hodnotám

Očekávané výstupy

Na konci **1. období** základního vzdělávání:

Žák

- rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ
- v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace
- vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky
- interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností

- na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

Na konci **2. období** základního vzdělávání:

Žák

- při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy aj.)
- užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a sochařské postupy; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model
- při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy
- nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě
- osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)
- porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace
- nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

UČIVO

Praktické dovednosti:

Žáci v průběhu 1. a 2. období:

- pracují s barvou různé konzistence, rozeznávají studené a teplé barvy, osvojují si dovednost míchat základní barvy
- poznávají různé materiály (přírodní i umělé), seznamují se s různými způsoby jejich zpracování (různými technikami), osvojují si dovednosti práce s různými nástroji
- rozvíjejí schopnost výtvarně vnímat věci, užitékové předměty z hlediska funkce, tvaru, dekoru, pohybu apod.
- komponují jednoduché tvary, vnímají neuspořádaní nebo naopak záměrné rozmíst'ování či řazení prvků

- poznávají možnosti námětového plošného i lineárního vyjádření, pokoušejí se volně pracovat s linkou, tvarem, obrysem
- kombinují výtvarné práce s písemným projevem
- experimentují s různými materiály k vytváření prostorových prací
- poznávají prostředí školy, okolí obce, sledují detaily staveb, předmětů
- postupně si osvojují schopnost vyjádřit se o své práci, zdůvodnit, hodnotit, vyjádřit se také o práci jiných, vést dialog o výtvarné práci, být tolerantní
- podílejí se na dotváření prostředí, ve kterém žijí, které je obklopuje, vystavují své práce, připravují výtvarnou výzdobu prostředí třídy, školy
- spolupracují na třídních projektech
- poznávají výtvarná vyjádření významných malířů (zejména ilustrátorů dětských knih, regionálních umělců), aj. výtvarných umělců
- docházejí k poznání, že výtvarné umění patří ke kulturnímu bohatství národa

Typy, druhy a formy činnosti ve výtvarné výchově, výtvarné techniky:

- experimentování s barvami (míchání, zapouštění, překrývání)
- využívání různých materiálů (přírodních, umělých, včetně odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami
- vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž, ...)
- výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar, ...)
- experimentování s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štětec, dřívko, rudka, uhel, tužka, fixy, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty, ...)
- výtvarné vnímání věcí, užitekových předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru (kresba, vytrhávání z papíru, koláž ...)
- výtvarné vnímání přírodnin a přírody v jejích proměnách
- vytváření jednoduchých náčrtů, plánů, modelů
- využívání různých materiálů k výtvarnému prostorovému zpracování (modelína, modelit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže → mísení, hnětení, lití, lepení, stříhání, navlékání)
- seznamování s jednoduchými grafickými technikami (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik)
- individuální i skupinová práce různými technikami s velkými formáty (balicí papír, velké formáty kartonu, chodník ...)
- práce na třídních projektech, účast ve výtvarných soutěžích - návrhy, formy zpracování, volba techniky
- výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňásci, ...)
- dotváření prostředí (výtvarnými pracemi), ve kterém žijeme
- vycházky s výtvarnými náměty, pozorováním (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, ...),
- návštěvy galerií, muzeí, výstavních síní apod.

1. období

Přehled tematických okruhů:

- a) **Objevování světa přírody** v jednotlivých i v širších souvislostech
 - pozorování přírody (přírodniny, rostliny, zvířata)
 - chápání přírody ve smyslu prostředí života (krajina jako prostředí pro rostliny, zvířata, lidi);
 - tvář krajiny v různých souvislostech (barevnost krajiny a její proměny v průběhu roku, využití žákovských zkušeností)
 - vztah k přírodě (estetické oceňování krásy přírody)
 - příroda a běh času (roční období, počasí)

- b) **Poznávání a prožívání světa dítěte**
 - pocitování domova jako životní jistoty (dítě v domácím prostředí, domácí práce, hry)
 - poznávání školy – nové životní prostředí (třída, škola, spolužáci)
 - styk se světem mimo školu (ulice, cesta do školy, sport, hry, výlety, hřiště, přátelé)

- c) **Svět, který děti pozorují, který pociťují a kterému naslouchají**
 - setkávání s prostými životními zkušenostmi (u lékaře, na poště, na nádraží, v obchodě aj.)
 - poslouchání a vyprávění (pohádky, písničky, říkadla, zážitky)
 - významná sváteční setkávání (rodinné oslavy, Vánoce, Velikonoce)
 - vnímání smyslových vjemů a jejich výtvarný záznam (přepis pocitů z dotýkání, přepis zvuků aj.)

- d) **Svět dětské fantazie** – výtvarná hra a experiment

- e) **Svět, který dítě obklopuje a ovlivňuje ho** - věda a technika, výstavy, architektura, besedy apod.

Náměty pro práci v 1. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastních prožitků dětí
- poznávání základních barev a jejich různé užívání
- kresby inspirované vyprávěním, četbou, vhodnou motivací ilustrující fantazii dítěte – kreslení podle představ
- kresby a modely přírodnin vztahující se k učivu prvouky, zobrazují vše, co dětem poskytuje příroda – kreslení podle skutečnosti, jehož hlavním účelem je vystižení tvaru a barvy
- výtvarné dotváření přírodnin na základě představ dítěte
- vytváření prostorových fantazií seskupováním a kombinováním přírodních i umělých materiálů, včetně materiálů netradičních
- hry s barvou, poznávání vlastností barev, výtvarné využití vzniklých náhodností, které vzbuzují v dětech rozličné představy

- hra s linií, vedení linie v různých materiálech
- jednoduché dekorativní kreslení, otisky přírodních prvků na papír a do plastických materiálů
- plastická a prostorová tvorba – spontánní hry s různými tvárnými materiály
- prostorové hry se stavebnicovými prvky
- jednoduché prvky moderní techniky ve výtvarné tvorbě
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada

Náměty pro práci ve 2. – 3. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastního prožitku, rozvoj dětské představivosti a fantazie
- dětský příběh vyjádřený kresbou
- pozorování přírodnin, rozlišování tvarů, barvy, struktury, jejich kombinace a výtvarné dotváření
- využití barev základních i barev vzniklých mícháním, tvoření souladu dvou barev
- pozorování tvarů užitkových předmětů a pokusy o výtvarné ztvárnění jejich obrysové linie
- pozorování tvarů a poznávání funkcí různých předmětů, které člověk používá k práci, grafický záznam pohybu a zobrazení předmětu
- rytmické řešení plochy s využitím různých prvků a střídání barev – jak se dá návrhů využít
- členění plochy s použitím libovolných geometrických prvků, barevná kompozice
→ náměty pro využití návrhu
- jednoduché náčrty, plány, modely podle fantazie a skutečnosti
- hračky v životě dětí, výtvarný návrh hračky, pokus o jeho výrobu
- prostorová tvorba – formování, deformování materiálů, pokus o plastické komponování
- prostorové činnosti s dostupnými stavebními prvky (papírové krabičky)
- kombinace prvků moderní techniky, návrhy, plány, ...
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění a s ilustrátory dětských knih jako je např. Josef Lada, Ondřej Sekora, Helena Zmatlíková, Adolf Born, Jiří Trnka, Josef Čapek a další

2. období

Přehled tematických okruhů:

a) Rozvíjení smyslové citlivosti - výtvarné osvojování a vyjadřování skutečnosti

Výtvarné náměty v tomto okruhu vycházejí:

- z pozorování lidí a jejich projevů
- z přímých zážitků a zkušeností žáků
- z umělecky zpracovaných popisů skutečností (texty v čítance, dětské literatuře, vyprávění)
- z pozorování věcí (linie, tvar, materiál, povrch, barva, mat a lesk, vnímání světelných odstínů)
- z pozorování přírody (linie, barva, barevná proměnlivost, struktura, růst, překrývání, prolínání)

Rozvíjení smyslové citlivosti se tedy zaměřuje na prvky obrazného vyjádření, na uspořádání objektů do celků, odraz skutečnosti v lidském vědomí, působení uměleckých děl na žáky.

b) Uplatňování subjektivity - výtvarné vyjadřování osobních pocitů

Výtvarné náměty v tomto okruhu vycházejí z:

- nálad, emocí, představ, fantazie
- pozorování pohybů těla
- sledování projevu citových reakcí
- pocitů vyvolaných zrakovým vjemem
- pocitů vyvolaných uměleckým zážitkem (tanec, hudba, obraz, četba...)

V tomto tematickém okruhu se zaměřujeme na prostředky pro vyjádření osobních nálad, zkušeností a představ, různé typy vizuálně obrazných vyjádření a přístupy žáků k nim.

c) Ověřování komunikačních účinků-vysvětlování záměru vlastního výtvarného projevu

V tomto okruhu se zabýváme vysvětlováním výtvarných vyjádření samostatně vytvořených nebo jen pozorovaných. Individuální vysvětlování je třeba nechat probíhat ve skupinách nebo i v kolektivu třídy, aby mohli žáci svou interpretaci výtvarného díla porovnávat s interpretací ostatních členů skupiny.

Náměty pro práci ve 4. a 5. ročníku:

Výtvarné náměty volí učitel tak, aby vycházely z přímých zážitků a zkušeností žáků. Využívá náměty související např. s učivem přírodovědy a vlastivědy, pozorování na vycházkách, prožitků z výstav, koncertů, četby, z kulturních nebo sportovních akcí aj.

Příklady námětů k výtvarnému zpracování:

- výtvarné vyjádření věcí, pozorování barev, hmatové vnímání tvarů a materiálů, objevování přirozených vlastností a funkcí předmětů, vyjádření základních tvarových znaků, řešení barevných vztahů zobrazeného předmětu a prostředí - to vytváří schopnost žáků výstižněji se výtvarně vyjádřit
- malby vycházející z pozorované skutečnosti i z představ
- objevování a výtvarné sledování barevné proměnlivosti přírody, vystižení barev přírody podzimu, zimy, jara, léta, rozkvetlých stromů a keřů, zrajícího ovoce, květinových záhonů aj.
- vyhledávání a objevování tvarově a barevně zajímavých přírodnin, pozorování případných souměrností přírodnin (motýli, brouci, některé listy i plody)
- odlišování výtvorů přírody od lidských výtvorů; žáci jsou přitom vedeni k zaujímání svých vlastních estetických postojů
- sochařství a příroda - rozlišování tvarů přírodních a tvarů opracovaných člověkem, vyhledávání a pozorování soch v okolí (socha, sousoší, busta, reliéf)
- vyjádření linie růstu při kresbě a malbě rostlin
- dotváření přírodnin na základě fantazie
- využívání výtvarného výrazu linie vytvořené různými nástroji v různých materiálech, uplatňování kontrastů tvarů a barev
- proměny a projevy energie v přírodě - zobrazování bouře, mlhy, mraků, blesků aj.
- rozmanitosti přírody - půda a život v ní, krápníkové jeskyně, zimní útvary aj.

- zdokonalování výtvarného vyjádření proporcí lidské postavy a hlavy
- zobrazování lidské postavy v pohybu
- různé textilní materiály (plátno, vlna, hedvábí), oděvní tvorba, móda současnosti, módní přehlídka pro určité příležitosti a pro všední den
- výtvarné ztvárňování pohádkových bytostí, využívání barevné i tvarové nadsázky
- řešení úkolů dekorativního charakteru v ploše, řazení prvků v tvarové i barevné kompozici, symetrická i asymetrická řešení
- využívání psaných, kreslených, stříhaných a vytrhávaných písmen jako dekorativního prvku, návrhy plakátů na školní akce
- pozorování estetické úrovně předmětů denní potřeby, vlastní návrhy a modely takových věcí
- vyhledávání zajímavých prvků architektury v okolí školy, v obci, na výletech apod.
- zobrazování tvarů prostorově (různými technikami), poznávání a vytváření reliéfů
- pozorování a výroba dekorativních věcí (i ve spojení s pracovními činnostmi) ke zkrášlení domácího i školního prostředí
- pozorování výtvarné úpravy dětských knih a učebnic, rozlišování kreseb významných ilustrátorů dětských knih, popřípadě výstava oblíbených dětských ilustrátorů
- ilustrace svých prvních knih (listů portfolia), vytvářených při výuce českého jazyka, přírodovědy aj.
- poznávání různých způsobů malířského vyjadřování - figura, portrét, krajina, zátiší – na příkladech konkrétních výtvarných děl
- vnímání přírody ve vztahu k životnímu prostředí (ve spojení s přírodovědou)
- tematické kresby k významným událostem ve školním roce
- využívání elektronických médií k výtvarnému vyjadřování – např. kresba, malování, grafika jako užívaný software v PC aj.
- zapojení do různých výtvarných soutěží

Učitel volí náměty výtvarných prací podle svého uvážení a v návaznosti na činnostní styl výuky a učební požadavky daného ročníku a to nejen ve výtvarné výchově. Úkolem učitele je vyvolávat podněty, určovat témata a náměty, žáky motivovat, volit vhodné inspirace. Do vlastní výtvarné činnosti žáků zasahuje učitel radami, které se týkají použitého materiálu a způsobu práce s ním, kreslířských nástrojů a praktického zacházení s nimi. Při výuce se využívá četby, přírodovědného a vlastivědného učiva i dění ve škole a v obci.

Příklady námětů nejsou pro učitele závazné. Výtvarné techniky volí učitelé podle svého uvážení tak, aby se rozšiřoval jejich okruh, aby byly pro děti zajímavé a přiměřeně rozvíjely dětskou tvořivost a představivost.

5.10 TĚLESNÁ VÝCHOVA

Charakteristika výuky

Vyučovací předmět *Tělesná výchova* je součástí vzdělávací oblasti *Člověk a zdraví*. Veškeré tělesné pohybové aktivity vedou k všestrannému rozvoji žáka, nejen ke zvýšení jeho pohybových schopností a dovedností, ale i k posílení jeho charakterových vlastností (jako například zodpovědnost, spolupráce, vytrvalost, odvaha, schopnost respektovat pokyny, umět se podřídit kolektivu aj.).

Tělesná výchova pěstuje u žáků kladný vztah ke sportu a pohybu vůbec, aby se sport stal součástí jejich zdravého životního stylu. Systémem jednoduchých pohybových a sportovních aktivit vede ke zvyšování tělesné zdatnosti a k správnému držení těla žáků.

Vštěpováním pohybových návyků a vyvoláním radostného pocitu z pohybu u dětí se podílíme na zvyšování jejich psychické odolnosti vůči negativním vlivům svého okolí a na posilování jejich charakterových vlastností. Základní a důležitou metodou, která slouží ke splnění všech těchto cílů a úkolů je hra a dodržování herních pravidel.

Osvojením základů herních technik a taktických postupů, zvyšujeme u žáků nejen pohybové schopnosti, ale také podporujeme jejich prostorovou orientaci, schopnost správného a rychlého rozhodování i schopnost pohotově reagovat.

Neustále věnujeme patřičnou pozornost bezpečnosti při výuce tělesné výchovy, průběžně opakujeme bezpečnostní pravidla, upozorňujeme na možnosti úrazů, snažíme se vštípit pocit zodpovědnosti za své chování a svoji bezpečnost, pocit sounáležitosti a ohleduplnosti ke svým spolužákům.

Tělesná výchova je předmět, kde je nutný diferencovaný přístup k žákům podle jejich momentální tělesné zdatnosti. Zde musíme citlivě hodnotit každého žáka, vzhledem k jeho individuálním možnostem a předpokladům pro zvládnutí různých pohybových aktivit.

V hodinách tělesné výchovy se nezaměříme jen na rozvoj a zdokonalování pohybových schopností, ale také vštěpujeme důležité hygienické zásady s tím spojené.

Pohybové činnosti by měly prolínat a doplňovat i další oblasti výchovy, měly by se objevovat i v dalších předmětech jako např. vhodné rozcvičky, pohybové hry, taneční prvky.

Správně řízená výuka tělesné výchovy vyžaduje, aby učitel:

- kladl na žáky tělovýchovné požadavky, které jsou přiměřené jejich tělesné a pohybové vyspělosti
- dbal rozdílu mezi chlapci a děvčaty (z hlediska výkonu)
- volil program s ohledem na roční období a materiálně technické vybavení školy
- dbal bezpečnosti žáků a vedl žáky k nacvičování vhodné a správné dopomoci a záchrany při cvičení
- účelně zaměstnával co nejvíce žáků vhodnými bezpečnými úkoly ke cvičení v družstvech

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu.

Vzdělávací obsah předmětu Tělesná výchova je rozčleněn do tří oblastí:

- Činnosti ovlivňující zdraví
- Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností
- Činnosti podporující pohybové učení

Vzdělávacím obsahem oblasti **Činnosti ovlivňující zdraví** je:

- pohybový režim žáků, délka a intenzita pohybu
- příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, napínací a protahovací cvičení
- správné držení těla, správné zvedání zátěže;
- průpravná, kompenzační, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení a jejich praktické využití;
- rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu;
- hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity;
- organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umyvárnách, bezpečná příprava a ukládání náradí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách TV.

Vzdělávacím obsahem oblasti **Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností** jsou:

- pohybové hry s různým zaměřením, netradiční pohybové hry a aktivity; využití hraček a netradičního náčiní při cvičení; pohybová tvořivost;
- základy gymnastiky - průpravná cvičení, akrobacie, cvičení s náčiním a na náradí odpovídající velikosti a hmotnosti;
- rytmické a kondiční formy cvičení pro děti - kondiční cvičení s hudbou nebo rytmickým doprovodem, základy estetického pohybu, vyjádření melodie a rytmu pohybem, jednoduché tance;
- průpravné úpoly - přetahy a přetlaky;
- základy atletiky - rychlý běh, motivovaný vytrvalý běh, skok do dálky, skok do výšky, hod míčkem;
- základy sportovních her - manipulace s míčem, pálkou či jiným herním náčiním odpovídající velikosti a hmotnosti, herní činnosti jednotlivce, spolupráce ve hře, průpravné hry, utkání podle zjednodušených pravidel minisportů;
- turistika a pobyt v přírodě - přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody;
- plavání - (*základní plavecká výuka*) - hygiena plavání, adaptace na vodní prostředí, základní plavecké dovednosti, jeden plavecký způsob (plavecká technika), prvky sebezáchrany a dopomoci tonoucímu;
- lyžování, bruslení (*podle podmínek školy*) - hry na sněhu a na ledě, základní techniky pohybu na lyžích a bruslích.

Vzdělávacím obsahem oblasti **Činnosti podporující pohybové učení** je:

- komunikace v TV - základní tělocvičné názvosloví osvojovaných činností, smluvené povely, signály;
- organizace při TV - základní organizace prostoru a činností ve známém (běžném) prostředí;
- zásady jednání a chování - fair play, olympijské ideály a symboly;
- pravidla zjednodušených osvojovaných pohybových činností - her, závodů, soutěží;
- měření a posuzování pohybových dovedností - měření výkonů, základní pohybové testy;
- zdroje informací o pohybových činnostech.

Předmět Tělesná výchova je vyučován ve všech ročnících 1. stupně 2 hodiny týdně. Hlavní organizační formou vyučovacího procesu je vyučovací hodina tělesné výchovy. Vyučovací hodiny tělesné výchovy se mohou spojit do dvouhodiny nebo se rovnoměrně rozložit do týdenního rozvrhu. V našich podmínkách je tělesná výchova vyučována v tělocvičně místní sokolovny nebo na sokolském hřišti. Do výuky tělesné výchovy patří i delší vycházky, turistické výlety, lehkooatletické závody, sportovní soutěže apod.

Do vyučovacích hodin ostatních předmětů je vhodné vkládat tělovýchovné chvílky - viz kapitola „Učivo“.

Zařazování kurzu **plavání, bruslení, sáňkování** aj.– dle podmínek školy.

Výchovně vzdělávací cíle:

- rozvoj pohybových schopností a dovedností žáků
- rozvoj smyslu pro účelný a krásný pohyb
- získat návyky správného držení těla, nacvičovat základní cviky k získání těchto návyků
- vést žáky k vědomému zvládnutí pohybu, zařazovat cviky na koordinaci pohybů
- zvyšovat pohybový rozsah a obratnost žáků
- upevňovat charakterové vlastnosti žáků, rozvíjet sociální vztahy
- získávat pocit nutnosti pravidelného cvičení jako součásti správného životního stylu
- vštípit dětem radostný pocit z pohybu
- pochopit důležitost organizace a spolupráce hlavně formou her (dodržování pravidel, umět se podřídit kolektivu, spolupracovat...)
- neustále seznamovat žáky s důležitostí dodržování bezpečnostních zásad (při hrách v tělo- cvičně, na hřišti, při cvičeních s náčiním nebo na nářadí...)
- umět slyšet, vnímat a reagovat na povely učitele (nejen na píšťalku, ale i na jiné podněty – slovní , gestikulační ...)
- naučit žáky připravit na sportovní výkony – zvolit vhodnou obuv, vhodné oblečení (sepnout vlasy, odložit hodinky a jiné cennosti ...)
- posilovat tělesnou kondici a duševní pohodu dětí správně zvolenými aktivitami, vhodnými a přiměřenými tomuto věku
- z hlediska správné organizace a bezpečnosti je vhodné zvládnout s dětmi základy pořadových cvičení (nástupy, povely pozor, pohov...)

- využívat různá kondiční cvičení k rozvoji a zvýšení pohybových schopností žáků – to je zvyšovat obratnost, vytrvalost, rychlost, pohyblivost (za pomoci různého náčiní, využití různých druhů náradí, přeskoky, odrazy, překonávání překážek, různé druhy běhů...)
- vnímat důležitost průpravných cvičení (rozcviček), jako prostředku pro zlepšení a odstranění nedostatků, které vznikají z jednostranného zatížení páteře či ze špatného způsobu života, nedostatku sportovních aktivit
- seznamovat žáky s důležitostí správného rozcvičení, využívat veškeré kompenzační prostředky (protahovací, uvolňovací cvičení, strečink, ...)
- učit žáky cítit, vnímat hudbu a umět ji vyjadřovat pohybem, snažit se rozvíjet rytmické cítění, začleňovat taneční prvky (lidové písničky)
- rozvíjet dovednosti žáka zvládnutím základů atletické abecedy (běhy, skoky, hody ...)
- zvládat průpravná cvičení pro míčové hry, správně zvládat techniky házení, chytání, přihrávání
- seznamovat žáky s nácvičkami jednoduchých základů miniher
- vkládat dle možností cvičení v různém prostředí, seznamovat žáky s pohybem na hřišti, ve volné přírodě, v lese
- dle možnosti zařadit zimní sportování (bobování, sáňkování, bruslení)
- vštípit základy plaveckých dovedností
- nesoustředit se jen na hodiny TV, ale začleňovat do vyučování další pohybové aktivity: vycházky, pohybové chvílky, cviky ve třídě na správné držení těla

Očekávané výstupy

Na konci **1. období** základního vzdělávání

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák

- *spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti*
- *zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení*
- *spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích*
- *uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy*
- *reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci*

ZDRAVOTNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák

- *uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy*
- *zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením*

Na konci **2. období** základního vzdělávání

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák

- *podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti*
- *zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením*
- *zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her*
- *uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka*
- *jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti*
- *jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví*
- *užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení*
- *zorganizuje nenáročnou pohybovou činnost a soutěže na úrovni třídy*
- *změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky*
- *orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá potřebné informace*
- *adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti*
- *zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchrany a bezpečnosti*

ZDRAVOTNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák

- *zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování*
- *zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele*
- *upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením*

UČIVO – viz obsahové vymezení předmětu Tělesná výchova

Příklady konkrétních činností v tělesné výchově:

Pořadová cvičení:

– základní povely - nástup, pozor, pohov, vpravo v bok, vlevo v bok, vyrovnat, rozchod

- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav
- chůze do rytmu (na počítání), chůze s písní do pochodu v zástupu i ve dvojicích

Rytmická gymnastika a tanec:

- rytmy jednoduchých pohybů podle říkadel a písní
- rytmy jednoduchých a známých pohybů podle hudebního doprovodu – též volné pohybové vyjádření hudby
- motivovaná a rytmicizovaná chůze a běh v základním tempu
- pokus o přísuný krok, poskočný krok, cval stranou
- nácvik správného držení těla (v lehu na zádech), při rytmických cvičeních a tanci
- pohyb v dvoudobém taktu, dvoudobý takt v písni
- střídání chůze a běhu - nepravidelné, pravidelné
- přísuný krok, cval stranou, poskočný krok
- využití naučených kroků v lidovém tanci, chůze s průpletem

Drobné hry:

- hry spojené s během
- hry spojené s házením míče
- hry spojené s vítězstvím někoho
- hry pro uklidnění
- hry na hřišti, na sněhu, na ledu; v přírodním terénu - v lese

Lehká atletika:

Běhy

- běh přes drobné překážky, např. v přírodě (přes kameny, větvičky apod.)
- štafetové běhy (s ohledem na počet dětí)
- rychlý běh na 50 m
- běh střídaný s chůzí, překonávání přírodních i umělých překážek
- vytrvalostní běh (1. a 2. roč. 5 – 6 min., 3. – 5. roč. 8 – 10 min.)
- polovysoký start

Skoky:

- skok z místa s doskokem na měkkou podložku
- výskoky na překážku (rozběh, seskok)
- přeskok pruhu širokého 50 - 100 cm
- přeskok lavičky s dopadem na měkkou podložku
- skok daleký s rozběhem

Hody míčkem a drobnými předměty v přírodě:

- házení kaštanů, šišek (vrchní oblouk – pravá i levá paže)
- házení různými předměty na cíl
- házení míčkem a kutálení míčů; hra petanque
- přehazování míčů a drobných předmětů
- házení do naznačených terčů o straně 1 metr na vzdálenost 4 metry

- hod míčkem na dálku z místa
- spojení hodu s rozběhem

Sportovní gymnastika:

Akrobatická cvičení

- převaly stranou v lehu – vzpažit („válení sudů“)
- kolébka na zádech – ze sedu skrčmo, uchopením za bérce z dřepu spojného leh vznesmo, skrčmo kolébkou vzad
- kotoul vpřed – z podřepu spojného – předpažit, i opakovaně
- přidat změny postojů a poloh, upevnit dovednost správného kotoulu napřed – válení stranou i do mírného svahu
- kotoul napřed ze stoje spojného, ze stoje rozkročného
- kotoul, obrat, druhý kotoul; dva kotouly za sebou
- kotoul napřed z chůze
- kotoul vzad
- stoj s oporou o lopatky a záloktí (svíčka)
- cvičení rovnováhy (ve stoji na jedné noze)
- stoj na rukou s dopomocí

Přeskok

- průpravná cvičení pro nácvik gymnastického přeskoku (1. – 3. roč.)
- nácvik roznožky a skrčky přes kozu (4. a 5. roč.)

Kladinka (spodní trám lavičky)

- chůze bez dopomoci

Cvičení na nářadí

a) cvičení na lavičkách

- chůze vpřed i vzad s obraty, přeběhy lavičky
- cvičení v sedu rozkročmo na lavičce
- sed rozkročmo – přitahování těla k lavičce (nohy napjaté)
- vzpor dřepmo u lavičky (držíme se rukama), vzpor stojmo, střídání
- lezení po lavičce ve vzporu dřepmo s uchopením lavičky ze stran

b) šplh na tyči (podle možnosti)

- šplh s přírazem do přiměřené výšky podle individuálních předpokladu žáků

c) další nářadí lze používat přiměřeně věku podle podmínek školy (švédská bedna, žebřina)

Dbáme na zásady bezpečnosti!

Sportovní hry:

příprava:

- přihrávka obouřuč ve dvojicích (na místě)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě
- přihrávky obouřuč na místě (ve dvojicích, ve skupinách)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě i při chůzi

- chytání obouruč na místě
- běh nebo chůze s házením míčem o zem
- míčové hry
- pravidla her
- základní spolupráce ve hře
- vedení míče (driblinkem, nohou)
- střelba jednoruč, obouruč na koš (podle možnosti)

Plavání:

- hygiena plavání
- adaptace na vodní prostředí
- základní plavecké dovednosti
- jeden plavecký způsob (plavecká technika)
- prvky sebezáchrany a bezpečnosti

Sáňkování:

- sjezd na saních na přiměřeném svahu
- sjezd přímý a šikmý se zatáčením
- rozjezd jednotlivce a dvojic

Průpravná cvičení:

- rozcvičky k procvičení koordinace pohybů ve trojdobém a čtyřdobém taktu
- cvičení ve stoji spojném i stoji rozkročném
- cvičení v kleku, v sedu snožmo, zkřížmo i skrčmo
- cvičení v lehu na zádech
- chytání míčů a míčků do obou rukou po vlastním nadhozu i odrazu od země i od zdi

Cvičení rovnováhy:

- stoj na jedné noze (druhá v pohybu)
- poskoky na jedné noze
- chůze po lavičce s plněním drobných úkolů (nesu míč, přeskakují překážku, přidávám potlesky nad hlavou, před a za tělem apod.)
- chůze po „kladince“ obrácené lavičky

Turistika a pobyt v přírodě:

- chůze v terénu, překonávání překážek
- táboření, ochrana přírody, organizace činností ve skupině žáků, vzájemná spolupráce
- chování v dopravních prostředcích
- orientace v terénu
- pozorování přírody, odhady vzdáleností (mezipředmětové vztahy)

Zdravotní tělesná výchova v 1. – 5. ročníku

důležité je:

- dbát na osobní čistotu těla, prádla, oděvu, cvičebního úboru
- dodržovat čistotu a pořádek v prostředí tělocvičny
- otužovat vzduchem a vodou
- seznamovat žáky s vhodnou životosprávou
- do programu dne zařazovat pohybové aktivity (tělovýchovné chvílky)
- upozorňovat žáky na vliv dostatečného množství pohybu pro jejich zdravý vývoj
- předcházet úrazům tím, že dbáme, aby žáci dodržovali pokyny týkající se jejich bezpečnosti a ochrany zdraví
- vést žáky, aby si uvědomovali, že při mimoškolních pohybových aktivitách musí dbát na svou bezpečnost, uvažovat o svém chování a dodržovat pokyny dospělých, aby vyrostli ve zdravé lidi
- vést žáky k tomu, aby uměli zavolat pomoc v případě, že se vyskytnou u úrazu

Úkoly zdravotní výchovy se neplní jenom v rámci tělesné výchovy, ale uplatňujeme je i v ostatních vyučovacích předmětech.

Tělovýchovné chvílky

Do vyučovacích hodin ostatních předmětů je vhodné vkládat tělovýchovné chvílky. Zařazují se, když se u žáků začne projevovat únava. Jejich programem jsou koordináční, vyrovnávací i kondiční cviky, které žák zná z výuky tělesné výchovy.

Charakteristika některých cvičení zařazovaných pravidelně do hodin tělesné výchovy

• Vyrovnávací cviky

Jsou to průpravná gymnastická cvičení, která jsou zaměřena na uvolnění a protažení jednotlivých svalových skupin. Posilovací cviky zařazujeme jen jednoduché a krátce. Pozornost věnujeme cvičením koordináčním, cvičení na zvětšování pohybového rozsahu kloubů, také na podporu návyku správného držení těla.

Cvičení mohou být prováděna v rytmických obměnách s možností hudebního doprovodu. Patří sem cvičení prostná, s náčiním i na nářadí, na místě i za pohybu. Dbáme přitom na přiměřený čas pro zařazování těchto cvičení do vyučovacích hodin.

• Kondiční cvičení

Cvičení se zaměřením na rychlost, pohyblivost, obratnost, vytrvalost; jsou to: běh, skoky, házení, cvičení rovnováhy, lezení, šplhání, překonávání překážek, gymnastická cvičení s náčiním i bez náčiní (např. s míči, se švihadly, na lavičkách, žebřinách apod.).

• Rytmičká cvičení a tanec

Rytmičká cvičení jsou velmi vhodnou součástí vyučování - zařazujeme je nejen do vyučovacích hodin tělesné výchovy, ale též do hodin hudební výchovy i českého

a anglického jazyka, a také se uplatňují při nácviku na veřejné vystoupení žáků (např. vánoční besídka). Podporují značnou měrou psychickou pohodu žáků. Cvičení zařazujeme jako rytmizaci jednoduchých a dětem známých pohybů podle hudebního doprovodu, v nižších ročnících cvičíme i podle říkanek a písní.

Tanec pomáhá zvládnout základní pohyby paží, nohou a trupu. Učíme žáky základní taneční kroky. Zaměřujeme se na estetický pohybový projev v přiměřeném tempu a dětem srozumitelném rytmu. Součástí této aktivity je i nácvik na vystoupení dětí např. na vánoční besídce.

5.11 PRACOVNÍ ČINNOSTI

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět *Pracovní činnosti* je součástí vzdělávací oblasti *Člověk a svět práce*. Pracovní činnosti jsou vyučovacím předmětem s úzkými vazbami na ostatní předměty. Výuka komplexním způsobem přispívá k rozvoji žáků - rozvíjí jejich motorické schopnosti, manuální dovednosti a pracovní návyky; žáci se učí spolupracovat, organizovat svou práci i práci spolužáků, pracovat v týmu, začínají si vytvářet základy technického myšlení.

Pracovní činnosti patří svou podstatou k činnostnímu učení, žáci při nich uplatňují zručnost, své individuální dovednosti získané v rodině, mohou realizovat své nápady. V rámci pracovních činností mají žáci možnost poznávat různé materiály, opracovávat je, vyrábět určené předměty a připravovat pomůcky pro individuální činnosti potřebné při výuce jiných vyučovacích předmětů. Při pracovních činnostech je průběžně zohledňována účelnost i prospěšnost prováděných činností, a to s ohledem na aktuální potřeby žáků, podmínky školy i na jejich další vzdělávání. Žáci při pracovních činnostech postupně získávají předpoklady k budoucí správné volbě povolání a také k pozdějšímu společenskému uplatnění.

Při pracovních činnostech jsou zpočátku uváděny jen základní informace o materiálech, se kterými žáci pracují, o nástrojích, které k práci používají, i o dalších nástrojích vhodných k opracování daného materiálu. Žáci se seznamují také s mnohými pracovními postupy, předlohami, návody, jednoduchými náčrtky a učí se podle nich pracovat. Osvojují si rovněž základní zásady hygieny a bezpečnosti při práci se zvoleným materiálem a nástroji, jsou vedeni k jejich respektování. Učí se dodržovat pracovní postupy, organizovat svou práci, udržovat pořádek na pracovním místě a po skončení práce si své místo uklidit.

Vzdělávání v této oblasti také směřuje k postupnému poznání žáků, že technika je součástí lidské kultury a je spojena s pracovní činností lidí. Učí je chápat pracovní činnost jako příležitost k sebeuplatnění. Jedním z úkolů vyučovacího předmětu Pracovní činnosti je přispět k utváření kladného vztahu k práci.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vzdělávací obsah předmětu Pracovní činnosti je rozdělen na následující tematické okruhy:

- Práce s drobným materiálem
- Konstrukční činnosti
- Pěstitelské práce
- Příprava pokrmů

Žáci se učí pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve všech tematických okruzích jsou žáci soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, stejně jako k zásadám dodržování správné hygieny.

Vyučovací předmět Pracovní činnosti je vyučován zpravidla v kmenové učebně, může probíhat ale i mimo budovu školy, třeba na zahradě školy, v přírodě apod. V každém ročníku jsou pracovní činnosti vyučovány 1 vyučovací hodinu (45 minut) týdně. Někdy mohou být pracovní činnosti vyučovány formou projektu v delším bloku.

Výchovně vzdělávací cíle:

1. a 2. období

- rozvíjet jemnou motoriku žáků a jejich manuální zručnost
- vytvářet správné pracovní návyky žáků při práci s nástroji a s různými materiály
- učit žáky rozlišovat jednoduché pracovní nástroje, poznat k čemu slouží, naučit je s nimi bezpečně zacházet a volit si pro určitou pracovní činnost vhodný pracovní nástroj
- vést žáky k dovednosti rozlišovat materiály, posuzovat různé možnosti opracování materiálu, zkoumat vlastnosti materiálu, zkusit vybrat vhodný materiál pro daný výrobek
- učit žáky, aby při práci uvažovali, aby věděli, co chtějí dělat a připravili si všechno, co budou k práci potřebovat
- učit žáky individuálně zodpovídat za kvalitu své práce
- vést žáky k vytrvalosti a trpělivosti pro dokončení práce
- postupně vytvářet pozitivní vztah žáků k práci
- dát prostor vlastním nápadům žáků, podporovat jejich tvůrčí činnost
- prostřednictvím pracovní činnosti žáků napomáhat k rozvoji jejich rozumových schopností, formovat představy dětí o věcech a jevech okolního světa
- vést žáky k tomu, aby si všímali práce jiných lidí a snažili se z toho poučit
- rozvíjet u žáků pozitivní vztah k ochraně životního prostředí
- seznámit žáky se základním vybavením kuchyně, pamatovat na bezpečnost a hygienu práce při přípravě jednoduchého jídla
- učit žáky zásadám správného stolování

Očekávané výstupy

Na konci **1. období** základního vzdělávání:

PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM

Žák

- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů
- pracuje podle slovního návodu a předlohy

KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

Žák

- zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi

PĚSTITELSKÉ PRÁCE

Žák

- *provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování*
- *pečuje o nenáročné rostliny*

PŘÍPRAVA POKRMŮ

Žák

- *připraví tabuli pro jednoduché stolování*
- *chová se vhodně při stolování*

Na konci **2. období** základního vzdělávání:

PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM

Žák

- *vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu*
- *využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic*
- *volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu*
- *udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce poskytne první pomoc při úrazu*

KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

Žák

- *provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž*
- *pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu*
- *dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu*

PĚSTITELSKÉ PRÁCE

Žák

- *provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování*
- *ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny*
- *volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní*
- *dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu*

PŘÍPRAVA POKRMŮ

Žák

- *orientuje se v základním vybavení kuchyně*
- *připraví samostatně jednoduchý pokrm*
- *dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování*
- *udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni*

UČIVO

1. období

A) Tematický okruh: PRÁCE S RŮZNÝM (DROBNÝM) MATERIÁLEM

➤ Práce s drobným materiálem

1. a 2. ročník

- práce s různými drobnými materiály a přírodninami podle slovních návodů a ukázek činností a výrobků

3. ročník

- vytváření výrobků z drobných materiálů a z přírodnin podle své představivosti
- práce podle slovních i písemných návodů
- výběr vhodných pomůcek ze širší nabídky
- poznávání vlastností různých materiálů (tvar, barva, povrch, tvrdost)
- rozlišování přírodnin a technických materiálů
- **činnosti:** ohýbání, spojování, propichování, navlékání, svazování, slepování, lisování aj.

➤ Práce s modelovací hmotou

- práce s modelovací hmotou podle slovních návodů a ukázek
- poznávání vlastností různých modelovacích hmot (tvrdost, soudržnost, tvárnost)
- **činnosti:** hnětení, válení, stlačování, ohýbání

➤ Práce s papírem a kartonem

- poznávání a pojmenovávání různých druhů papíru (novinový, balicí, kancelářský, kreslicí, karton)
- **činnosti:** překládání, skládání, stříhání, trhání; vystřihování, nalepování, slepování

➤ Práce s textilem

- práce se zbytky látek podle jednoduchých pracovních postupů
- **činnosti:** odměřování a navlečení nitě, přední steh, přišívaní knoflíků (dvoudírkové), uzlík; výrobky z vlny, z příze (např. postavičky), textilní koláže

➤ Lidové zvyky, tradice a řemesla

- lidové zvyky a tradice, lidová řemesla: poznávání na základě přímých ukázek nebo videa, návštěvy regionálních muzeí apod.
- **činnosti:** výroba jednoduché ozdoby, šperku, svícnu aj., vánoční ozdoby, pečení vánočního cukroví, zdobení kraslic, jednoduché výrobky z dýhy, dárek pro rodiče

B) Tematický okruh: KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

- montážní a demontážní práce se stavebnicemi (plošné, prostorové, konstrukční): seznamování se s jednotlivými částmi stavebnic a možnostmi jejich použití
- stavby ze stavebnic podle vlastních představ

C) Tematický okruh: PĚSTITELSKÉ PRÁCE

- pozorování růstu rostlin (v přírodě, pokojových)
- poznávání některých zákonitostí a podmínek života (výživa, voda, slunce, teplo)
- **činnosti:** zalévání, rosení, pěstování nenáročných plodin (setí, sázení), úpravy půdy (rytí, kypření), sklizení

D) Tematický okruh: PŘÍPRAVA POKRMŮ

- příprava tabule pro jednoduché rodinné stolování, správné prostření jídelního příboru
- vhodné chování při stolování (např. neslyšné kousání apod.)
- **činnosti:** prostření, sezení na židli, držení příboru, používání ubrousku, příprava jednoduchého pokrmu (obložené chlebíčky, saláty, ovocné poháry apod.)

2. období

A) Tematický okruh: PRÁCE S RŮZNÝM (DROBNÝM) MATERIÁLEM

➤ Práce s drobným materiálem

- vytváření výrobků z drobných materiálů a z přírodnin podle své představivosti
- práce podle slovních i písemných návodů
- výběr vhodných pomůcek ze širší nabídky
- poznávání vlastností různých materiálů (tvar, barva, povrch, tvrdost)
- rozlišování přírodnin a technických materiálů
- **činnosti:** ohýbání, spojování, propichování, navlékání, svazování, slepování, lisování aj.

➤ Práce s modelovací hmotou

- vytváření výrobků z modelovací hmoty dle vlastní představivosti
- poznávání různých modelovacích hmot (plastelína, modelit, těsto, keramická hlína aj.) a jejich vlastností
- **činnosti:** přidávání, ubírání hmoty, dělení na části; sušení, vaření, pečení v troubě; modelování z hroudy nebo z plátu

➤ Práce s papírem a kartonem

- jednoduché pokusy s různými druhy papíru – zkoumání vlastností (tloušťka, povrch, barva, pružnost, tvrdost, savost)

- rozlišování formátů papíru A5, A4, A3 – výběr vhodné velikosti podle typu práce
- vystřihování jednoduchých symetrických tvarů z přeloženého papíru
- obkreslování podle šablony
- **činnosti:** překládání, odměřování, stříhání, rozřezávání, sešívání

➤ **Práce s textilem**

- rozlišování a pojmenování textilních materiálů (nitě, bavlnky, šňůrky, stužky, plst', knoflík, háčky, spínací špendlík)
- rozlišování různých textilií (bavlněné, lněné, hedvábné, vlněné, z chemických vláken)
- vytváření různých výrobků z textilu podle svých představ
- práce s jednoduchým stříhem → ušití výrobku z textilu
- **činnosti:** přišívání knoflíků (čtyřdírkové i jiné druhy), přišívání poutek, navlékání gumy, šití zadním a křížkovým stehem, výšivka na děrovaný karton, textilní koláž, barvení textilií

➤ **Lidové zvyky, tradice a řemesla**

- lidové zvyky a tradice, lidová řemesla: poznávání na základě přímých ukázek nebo videa, návštěvy regionálních muzeí apod.
- techniky zpracování: ukázky drhání, batikování, modrotisk, výroba vizovického pečiva, ozdoba kraslic, práce se slámou, dotváření výrobků ze dřeva apod.
- materiál, nástroje a pomůcky → podle charakteru vytvářeného výrobku a zvolené techniky zpracování
- **činnosti:** výroba jednoduché ozdoby, šperku, svícnu, vánoční ozdoby, zdobení kraslic, pečení vánočního cukroví, zhotovení dárku pro rodiče

B) Tematický okruh: KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

- skládání i rozebírání staveb ze stavebnic podle návodu nebo podle předlohy
- plošné i prostorové kompozice ze stavebnicových nebo kartonových prvků i z materiálu podle vlastního výběru

C) Tematický okruh: PĚSTITELSKÉ PRÁCE

- jednoduché pokusy při pěstování rostlin se zaměřením na sledování vhodných podmínek pro pěstování
- pozorování práce v zahradnictví, v lesní školce nebo v botanické zahradě (přímo nebo zprostředkovaně, s využitím audiovizuální techniky)
- **činnosti:** ošetřování pokojových rostlin – hnojení, rozmnožování; pěstování některých plodin – rytí, ošetřování během vegetace, jednocení, odstraňování plevelů

D) Tematický okruh: PŘÍPRAVA POKRMŮ

- příprava tabule pro slavnostní stolování u příležitosti významné oslavy (narozeniny, Vánoce, Velikonoce)
 - skládání ubrousků na slavnostní prostření (jednoduchým způsobem)
 - způsoby společenského chování u stolu (v různých situacích)
 - pojmenování základního vybavení kuchyně
 - příprava pokrmu podle jednoduchého receptu
 - skladování různých potravin (seznámení se s hlavními zásadami)
- **činnosti:** stolování – zasedací pořádek, vstávání od stolu, servírování pokrmu, kladení příboru, držení sklenice; řešení drobných nepříjemností – např. rozlití nápoje; příprava jednoduchých pokrmů (i tepelně zpracovávaných)

8.6 HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ

- A. Zásady hodnocení a klasifikace
- B. Hodnocení a klasifikace výsledků vzdělávání
- C. Hodnocení a klasifikace chování
- D. Hodnocení domácí přípravy
- E. Způsob získávání podkladů pro hodnocení a klasifikaci
- F. Sebehodnocení žáka
- G. Způsob hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- H. Komisionální a opravné zkoušky, uvolnění z výuky
- I. Informování zákonných zástupců žáka o výsledcích vzdělávání

ÚVOD

Učitelé základní školy přistupují k průběžnému hodnocení vzdělávacích činností žáka s vědomím především motivační funkce hodnocení. Jako přirozenou součást hodnocení podporují také sebehodnocení žáků. V hodnocení výsledků vzdělávání berou na zřetel úroveň dosažení cílů základního vzdělávání, jak jsou uvedeny ve školském zákoně a rámcovém a školním vzdělávacím programu.

Hodnocení výsledků vzdělávání žáků (podle § 51 školského zákona)

1. Každé pololetí se vydává žákovi vysvědčení; za první pololetí lze místo vysvědčení vydat žákovi výpis z vysvědčení.
2. Hodnocení výsledků vzdělávání žáka je vyjádřeno klasifikačním stupněm (dále jen „klasifikace“), slovně nebo kombinací obou způsobů. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady.
3. Škola převede slovní hodnocení do klasifikace, nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy, nebo zákonného zástupce žáka. Škola, která hodnotí slovně, převede pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání slovní hodnocení do klasifikace.
4. U žáka se specifickými vzdělávacími potřebami nebo u žáka vzdělávaného podle § 41 nebo § 38 školského zákona (individuální vzdělávání, vzdělávání v zahraničí) rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka.

A. ZÁSADY HODNOCENÍ A KLASIFIKACE

- hodnocení je jednoznačné, srozumitelné, s předem stanovenými kritérii, věcné, všestranné,
- vychází z posouzení míry dosažení očekávaných výstupů formulovaných v učebních osnovách jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu,

- vedle sumativního hodnocení žáka se uplatňuje také formativní hodnocení
- hodnocení je pedagogicky zdůvodněné, odborně správné a doložitelné,
- respektuje individuální vzdělávací potřeby žáků a doporučení školského poradenského zařízení.

B. HODNOCENÍ A KLASIFIKACE VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ

Kritéria hodnocení

Při klasifikaci se hodnotí zejména:

- kvalita výsledků vzdělávání,
- píle žáka a jeho přístup ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon,
- ucelenost, přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic, zákonitostí a vztahů,
- kvalita a rozsah získaných dovedností vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti, uplatňovat osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení společenských a přírodních jevů a zákonitostí a jiných činnostech,
- schopnost nalézat, třídit a interpretovat informace, včetně dovednosti využívání ICT,
- kvalita myšlení, především jeho samostatnost, tvořivost, originalita,
- přesnost, výstižnost a odborná i jazyková správnost ústního a písemného projevu,
- osvojení účinných metod samostatného studia,
- osvojení dovednosti účinně spolupracovat.

Při hodnocení výsledků vzdělávání žáka se na prvním stupni použije pro zápis stupně hodnocení číslice, nebo slovní hodnocení, nebo kombinace obojího.

Dále jako motivační složka hodnocení mohou být použity různé grafické symboly (včetně znaménka „minus“) a razítka. Jejich význam učitel žákům i rodičům předem vysvětlí.

Pokud žák zadaný úkol svévolně nevypracuje, označí se to také, a to dohodnutým způsobem (např. symbolem, razítkem s textem aj.).

Při použití slovního hodnocení se výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých předmětech stanovených školním vzdělávacím programem hodnotí tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, ke svým vzdělávacím a osobnostním předpokladům a věku. Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení přístupu žáka ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon, a naznačení dalšího rozvoje žáka; obsahuje také zdůvodnění a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům žáka a jak je překonávat. Výsledky vzdělávání žáka na konci prvního pololetí lze hodnotit souhrnně za všechny předměty. Slovní hodnocení lze použít i pro hodnocení chování žáka. (§ 51 školského zákona).

Prospěch žáka v jednotlivých vyučovacích předmětech je klasifikován těmito stupni:

Stupeň 1

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti uceleně, přesně chápe vztahy mezi nimi. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí logicky správně, zřetelně se u něho projevuje samostatnost a tvořivost. Jeho ústní a písemný projev je správný, přesný a výstižný. Grafický projev je přesný a estetický. Výsledky jeho činnosti jsou kvalitní, pouze s menšími nedostatky. Je schopen samostatně studovat vhodné texty, dokáže se učit. Dokáže pracovat s informacemi a spolupracovat s ostatními. Projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu. Bezpečně ovládá postupy a způsoby práce. Hospodárně využívá suroviny, dodržuje předpisy bezpečnosti práce. Aktivně překonává vyskytující se překážky.

Stupeň 2

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti v podstatě uceleně, přesně a úplně. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a produktivně nebo podle menších podnětů učitele uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí správně, v jeho myšlení se projevuje logika a tvořivost. Ústní a písemný projev mívá menší nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků činnosti je zpravidla bez podstatných nedostatků. Grafický projev je estetický, bez větších nepřesností. Je schopen samostatně nebo s menší pomocí studovat vhodné texty. Při spolupráci s ostatními vyžaduje pouze drobnou podporu nebo pomoc. Projevuje kladný vztah k práci, kolektivu a praktickým činnostem. Praktické činnosti vykonává pohotově, v postupech práce se nevyskytují podstatné chyby. Uvědoměle dodržuje předpisy bezpečnosti práce, stará se o životní prostředí. Výsledky jeho práce mají drobné nedostatky. Překážky v práci překonává s občasnou pomocí učitele.

Stupeň 3

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic a zákonitostí nepodstatné mezery. Při vykonávání požadovaných intelektuálních a motorických činností projevuje nedostatky. Má problémy s organizací vlastní práce. Podstatnější nepřesnosti a chyby dovede za pomoci učitele korigovat. Jeho myšlení je vcelku správné, ale málo tvořivé, neoriginální, v jeho logice se vyskytují chyby. V ústním a písemném projevu má nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti se projevují častější nedostatky, grafický projev je méně estetický a má menší nedostatky. Je schopen samostatně studovat podle návodu učitele. Při práci s informacemi má častější problémy, jak při jejich získávání a třídění, tak zvláště v jejich zpracování a uplatnění. Při spolupráci s ostatními vyžaduje podporu nebo pomoc.

Žák projevuje kladný vztah k práci s menšími výkyvy. S pomocí učitele uplatňuje získané poznatky v praxi. Výsledky práce mají nedostatky. Vlastní práci plánuje méně účelně, udržuje pracoviště v pořádku. Dodržuje předpisy bezpečnosti práce, v malé míře přispívá k tvorbě a ochraně životního prostředí. Překážky v práci překonává jen s častou pomocí učitele.

Stupeň 4

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení požadovaných poznatků závažné mezery. Při provádění požadovaných intelektuálních a motorických činností je málo pohotový a má větší nedostatky. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují závažné chyby. Nedokáže si samostatně zorganizovat vlastní práci, vyžaduje výraznou pomoc učitele. Při využívání poznatků pro výklad a hodnocení jevů je nesamostatný. V logice myšlení se vyskytují závažné chyby, myšlení není tvořivé. Jeho ústní a písemný projev má vážné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti a v grafickém projevu se projevují nedostatky, grafický projev je málo estetický. Závažné nedostatky a chyby dovede žák s pomocí učitele opravit. Při samostatném studiu má velké těžkosti. Při práci s informacemi má zásadní problémy, často je nedovede zpracovat. Při spolupráci s ostatními vyžaduje výraznou podporu nebo pomoc ostatních. Žák pracuje bez zájmu o práci, bez vztahu k pracovnímu kolektivu. V praktických činnostech, dovednostech a návycích se dopouští větších chyb. Při volbě postupů práce potřebuje soustavnou pomoc učitele. Méně dbá na pořádek na pracovišti i na dodržování pravidel bezpečnosti. Porušuje zásady hospodárnosti využívání surovin. Překážky v práci překonává jen s pomocí učitele.

Stupeň 5

Žák si požadované poznatky neosvojil uceleně, přesně a úplně, má v nich závažné a značné mezery. Jeho dovednost vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti má velmi podstatné nedostatky. V uplatňování osvojených vědomostí a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují velmi závažné chyby. Při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí nedovede své vědomosti uplatnit ani s podněty učitele. Neprojevuje samostatnost v myšlení, vyskytují se u něho časté logické nedostatky. V ústním a písemném projevu má závažné nedostatky ve správnosti, přesnosti i výstižnosti. Kvalita výsledků jeho činnosti a grafický projev mají vážné nedostatky. Závažné nedostatky a chyby nedovede opravit ani s pomocí učitele. Nedovede samostatně studovat. Nedovede pracovat s informacemi, a to ani při jejich vyhledávání. Nedokáže spolupracovat s ostatními i přes jejich pomoc a podporu. Žák neprojevuje zájem o práci, má negativní vztah ke kolektivu a praktickým činnostem. Získané teoretické poznatky nedokáže uplatnit ani za soustavné pomoci učitele.

V praktických činnostech, dovednostech a návycích má podstatné nedostatky. Nedokáže postupovat při práci ani s pomocí učitele. Jeho práce jsou nedokončené, neúplné, nepřesné, nedosahují předepsané ukazatele. Práci na pracovišti si nedokáže zorganizovat,

nedbá na pořádek. Neovládá předpisy o ochraně zdraví při práci a nedbá na ochranu životního prostředí. Nevyužívá hospodárně surovin.

Bodovací tabulka ke klasifikaci písemných prací:

100 – 91 %	- známka 1
90 – 71 %	- známka 2
70 – 45 %	- známka 3
44 – 20 %	- známka 4
19 – 0 %	- známka 5

C. HODNOCENÍ DOMÁCÍ PŘÍPRAVY NA VYUČOVÁNÍ

1. Škola je oprávněna přípravu na vyučování a domácí úkoly také hodnotit (viz vyhláška č. 48/2005 Sb.). Hodnocení domácích úkolů je prováděno různými způsoby: známkou, krátkým slovním komentářem, symbolem (razítkem) aj. Nevypracovaný nebo neodevzdaný domácí úkol se nehodnotí známkou 5, ale jiným způsobem, např. písmenem „X“, které znamená „nevypracoval(a), neodevzdal(a)“, razítkem s textem apod. K nevypracovaným zadaným domácím úkolům, resp. nevypracované domácí přípravě, lze v přiměřené míře přihlídnout při ukládání výchovných opatření nebo hodnocení chování.

2. Naopak vypracování dobrovolných úkolů, referátů, prezentací aj. by mělo být pozitivně zohledněno například v rámci formativního hodnocení žáka.

D. HODNOCENÍ A KLASIFIKACE CHOVÁNÍ

Hrubé slovní a úmyslné fyzické útoky žáka vůči zaměstnancům školy se vždy považují za závažné zaviněné porušení povinností stanovených tímto řádem.

Při porušení povinností stanovených tímto školním řádem lze podle závažnosti porušení žákovi uložit:

- a) napomenutí třídního učitele,
- b) důtku třídního učitele,
- c) důtku ředitele školy,
- d) sníženou známku z chování.

Škola neprodleně oznámí žákovi uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody a prokazatelným způsobem i jeho zákonnému zástupci a zaznamená je do dokumentace školy.

Při klasifikaci chování se přihlíží k věku a k morální a rozumové vyspělosti žáka. Klasifikaci chování žáků navrhuje třídní učitel po projednání s ostatními učiteli a rozhoduje o ní ředitel po projednání v pedagogické radě. Pokud třídní učitel tento postup nedodrží, mají možnost podat návrh na pedagogické radě i další vyučující.

Kritéria pro jednotlivé stupně klasifikace chování jsou následující:

Stupeň 1

Žák dodržuje pravidla chování a ustanovení školního řádu. V jeho chování je zřetelná slušnost, respektování ostatních, zdvořilost, takt, ohleduplnost. Méně závažných přestupků proti pravidlům školního řádu se dopouští ojedinele. Žák je přístupný výchovnému působení školy.

Stupeň 2

Chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními školního řádu. Žák se dopustí závažnějšího přestupku nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.

Stupeň 3

Chování žáka je v přímém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy, negativně ovlivňuje soužití ve třídě nebo ve škole. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.

U žáka je hodnověrně opakovaně zjištěna manipulace a užití OPL.

VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ

Výchovnými opatřeními jsou pochvaly nebo jiná ocenění a kázeňská opatření.

Pochvaly

Z § 17 vyhlášky o základním vzdělávání:

Ředitelka školy může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu jiné právnické či fyzické osoby žákovi po projednání v pedagogické radě udělit pochvalu nebo jiné ocenění za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy, záslužný nebo statečný čin nebo za dlouhodobou úspěšnou práci.

Třídní učitel může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu ostatních vyučujících žákovi po projednání s ředitelem školy udělit pochvalu nebo jiné ocenění za výrazný projev školní iniciativy nebo za déletrvající úspěšnou práci.

Napomenutí a důtky

1. Při porušení povinností stanovených školním řádem lze podle závažnosti tohoto porušení žákovi uložit:

Napomenutí třídního učitele

Žák se dopustí jednotlivě drobných přestupků proti školnímu řádu a proti pravidlům slušného chování. Např. zapomínání pomůcek, pozdní příchody do školy, nevhodné chování.

Důtka třídního učitele

Žák se dopustí opakovaně drobných přestupků proti školnímu řádu a proti pravidlům slušného chování. Např. časté zapomínání pomůcek, žákovské knížky, narušování výuky, nevhodné chování k zaměstnancům a spolužákům.

Důtka ředitele školy

Žák se dopustí hrubšího porušení školního řádu a pravidel slušného chování i opakovaně. Např. časté neplnění povinností, opakované neuposlechnutí, drzé nebo hrubé chování ke spolužákům a zaměstnancům školy, úmyslné poškození vybavení školy.

2. Třídní učitel neprodleně oznámí řediteli školy uložení důtky třídního učitele. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit po projednání v pedagogické radě.

Další informace k výchovným opatřením

1. Ředitelka školy nebo třídní učitel neprodleně oznámí udělení pochvaly a jiného ocenění nebo důtky a jeho důvody prokazatelným způsobem žákovi a jeho zákonnému zástupci.
2. Udělení pochvaly a uložení napomenutí nebo důtky třídní učitel zaznamená do dokumentace školy (katalogový list). Udělení mimořádné pochvaly a jiného ocenění z výše uvedených důvodů se zaznamená na vysvědčení za pololetí, v němž bylo uděleno.

Celkové hodnocení žáka se na vysvědčení vyjadřuje těmito stupni:

- a) prospěl(a) s vyznamenáním, není-li v žádném z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu horším než 2, průměr stupňů prospěchu ze všech povinných předmětů není vyšší než 1,5 a jeho chování je hodnoceno stupněm 1; v odůvodněných případech je možno použít i při slovním hodnocení,
- b) prospěl(a), není-li v žádném z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu 5 nebo odpovídajícím slovním hodnocením,
- c) neprospěl(a), je-li v některém z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu 5 nebo odpovídajícím slovním hodnocením nebo není-li z něho hodnocen na konci prvního pololetí.

E. ZPŮSOB ZÍSKÁVÁNÍ PODKLADŮ PRO HODNOCENÍ A KLASIFIKACI

1. Podklady pro hodnocení a klasifikaci získávají vyučující zejména

- a) soustavným diagnostickým pozorováním žáka, sledováním jeho výkonů a připravenosti na vyučování,

- b) různými druhy zkoušek (písemné, ústní, grafické, praktické, pohybové), kontrolními písemnými pracemi, didaktickými testy,
- c) analýzou výsledků různých činností žáka, žákova portfolia aj.,
- d) konzultacemi s ostatními vyučujícími, s metodikem pro individuální vzdělávání a podle potřeby i s pracovníky pedagogicko-psychologické poradny a zdravotnických služeb, zejména u žáků se specifickými vzděl. potřebami,
- e) rozhovory se žákem a zákonnými zástupci žáka.

2. Učitel si počíná tak, aby klasifikoval žáka ze všech aspektů činností v daném předmětu. Znamky získává učitel průběžně během celého klasifikačního období.

3. Zkoušení je prováděno zásadně před kolektivem třídy, výjimkou může být zkoušení po vyučování v odůvodněných případech osamoceně. Učitel oznamuje žákovi výsledek každé klasifikace, klasifikaci zdůvodňuje a poukazuje na klady a nedostatky hodnocených projevů, výkonů, výtvorů. Po ústním vyzkoušení oznámí učitel žákovi výsledek hodnocení okamžitě. Výsledky hodnocení písemných prací a praktických činností oznámí žákovi nejpozději do 14 dnů. Učitel sděluje všechny známky, které bere v úvahu při celkové klasifikaci.

4. Kontrolní písemné práce rozvrhne učitel rovnoměrně na celý školní rok, aby se nadměrně nenahromadily v určitých obdobích. Termín kontrolní práce, která má trvat více jak 25 minut, prokonzultuje učitel s třídním učitelem, zároveň s dostatečným předstihem termín oznámí žákům. V jednom dni mohou žáci konat jen jednu zkoušku uvedeného charakteru.

5. Učitel je povinen vést soustavnou evidenci o každé klasifikaci žáka průkazným způsobem (prostřednictvím žákovské knížky, notýsku aj.), tak, aby bez prodlení mohl vždy zákonným zástupcům doložit správnost průběžné i celkové klasifikace žáka.

6. Nelze-li žáka hodnotit na konci prvního pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za první pololetí bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení prvního pololetí. Není-li možné hodnotit ani v náhradním termínu, žák se za první pololetí nehodnotí. Nelze-li žáka hodnotit na konci druhého pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za druhé pololetí bylo provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. V období měsíce září do doby hodnocení navštěvuje žák nejbližší vyšší ročník, popřípadě znovu devátý ročník.

F. SEBEHODNOCENÍ ŽÁKA

Získávání podkladů pro sebehodnocení

- individuální nezávazný rozhovor se žákem, menší skupinou, celým kolektivem,
- individuální rozbor úspěchů žáka, příčin neúspěchu,
- analýza činností, situací, které vedou k úspěchu žáka,
- analýza domácí přípravy žáka,
- rozbor momentů selhávání v případě pečlivé přípravy.

Zásady sebehodnocení

- vhodná náročnost s ohledem na věk, připustit možnost indispozice,
- schopnost posoudit se objektivně,
- schopnost přiznat chybu,
- uplatňování sebekritiky,
- pozitivní sebekritika.

G. ZPŮSOB HODNOCENÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI, ŽÁKŮ NADANÝCH A ŽÁKŮ INDIVIDUÁLNĚ VZDĚLÁVANÝCH

1. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (s přiznanými podpurnými opatřeními) mají právo na vytvoření nezbytných podmínek při vzdělávání, klasifikaci i hodnocení.
2. Při hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k jejich individuálním možnostem. Vyučující respektují doporučení pedagogicko-psychologických vyšetření žáků a uplatňují je při klasifikaci a hodnocení chování žáků a také volí vhodné a přiměřené způsoby získávání podkladů.
3. V odůvodněných případech rozhodne ředitelka školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka.
4. Pro zjišťování úrovně žákových vědomostí a dovedností volí učitel takové formy a druhy zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a s ohledem na jeho specifické potřeby. Kontrolní práce a diktáty píše tento žák po předchozí přípravě. Pokud je to možné, nebude žák se specifickými vzdělávacími potřebami vystavován úkolům, v nichž by vzhledem ke svým možnostem nebyl schopen podávat výkony odpovídající jeho předpokladům.
5. Vyučující klade důraz na ten druh projevu, ve kterém má žák předpoklady podávat lepší výkony. Při klasifikaci se nevychází jen z prostého počtu chyb, ale z počtu jevů, které žák zvládl.
6. Klasifikace je zpravidla provázena doplňujícím hodnocením, především pak vyjádřením pozitivních stránek výkonu, objasněním podstaty neúspěchu, návodem, jak mezery doplňovat a nedostatky překonávat.
7. Všechna navrhovaná pedagogická opatření se zásadně projednávají s rodiči a jejich souhlasný či nesouhlasný názor je respektován.
8. V hodnocení se přístup vyučujícího zaměřuje na pozitivní výkony žáka a tím na podporu motivace k učení namísto jednostranného zdůrazňování chyb.

9. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných se řídí vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, pokud není zvláštním právním předpisem stanoveno jinak.

Hodnocení nadaných žáků

Za mimořádně nadaného lze považovat žáka, jehož schopnosti dosahují mimořádné úrovně buď v celém okruhu činností, nebo v jednotlivých oblastech (rozumových, pohybových, uměleckých, sociálních apod.).

Ředitelka školy může mimořádně nadaného žáka přeradit do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku. Podmínkou přerazení je vykonání zkoušek z učiva nebo části učiva ročníku, který žák nebude absolvovat. Obsah a rozsah zkoušek stanoví ředitelka školy.

Hodnocení individuálně vzdělávaných žáků

Individuálně vzdělávaný žák koná za každé pololetí přezkoušení z příslušného učiva. Žák je hodnocen formou pohovoru, na základě předloženého portfolia*, prezentace výsledků své práce, sebehodnocení, rozhovoru se vzdělavatelem aj. Hodnocení neprobíhá formou komisionálního zkoušení, ale je prostředkem pro zpětnou vazbu žáka, vzdělávajícího a školy. O konkrétním způsobu a personálním zajištění přezkoušení rozhoduje ředitelka školy. Výstupem hodnocení výsledků vzdělávání žáka je vysvědčení vydané formou klasifikace nebo slovního hodnocení, případně kombinací klasifikace a slovního hodnocení.

Nelze-li individuálně vzdělávaného žáka hodnotit na konci příslušného pololetí, určí ředitelka školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení pololetí. Má-li zákonný zástupce pochybnosti o správnosti hodnocení žáka, může do 8 dnů od konání zkoušek písemně požádat ředitele školy o přezkoušení žáka; byl-li zkoušejícím žáka ředitel školy, krajský úřad. Pokud ředitel školy nebo krajský úřad žádosti vyhoví, nařídí komisionální přezkoušení žáka.

Ředitelka školy ukončí povolení individuálního vzdělávání, pokud žák na konci druhého pololetí příslušného školního roku neprospěl, nebo nelze-li žáka hodnotit na konci pololetí ani v náhradním termínu.

*Portfolio = nástroj pro dlouhodobé shromažďování informací o výsledcích, postupu učení a dalších charakteristikách souvisejících se vzděláváním konkrétního žáka/žákyně.

Charakteristika klasifikačních stupňů v případě slovního hodnocení (např. pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami nebo u žáků vzdělávaných podle § 41 nebo § 38 školského zákona):

Známka	Učivo	Úroveň myšlení	Vyjadřování	Aplikace vědomostí, řešení	Píle, zájem
1	Bezpečně ovládá.	Pohotový, bystrý, dobře chápe souvislosti.	Výstižné, přesné vyjadřování.	Spolehlivě, uvědoměle užívá vědomostí, pracuje svědomitě, samostatně, s jistotou.	Aktivní, má zájem.

2	Ovládá.	Uvažuje samostatně.	Celkem výstižné.	Užívá vědomostí a dovedností při řešení úkolů, malé, ne časté chyby.	Učí se svědomitě.
3	V podstatě ovládá.	Menší samostatnost v myšlení.	Nedovede se dost přesně vyjádřit.	Úkoly řeší za pomoci učitele, s dopomocí odstraňuje své chyby.	V učení a práci nepotřebuje větších podnětů.
4	Ovládá jen částečně, značné mezery ve vědomostech.	Myšlení nesamostatné.	Myšlenky vyjadřuje se značnými potížemi.	Dělá podstatné chyby, nesnadno je překonává.	Malý zájem o učení, potřebuje pobídky a značnou pomoc.
5	Neovládá.	I na návodné otázky odpovídá nesprávně .	I na návodné otázky odpovídá nesprávně.	Praktické úkoly nedovede splnit ani za pomoci učitele.	Veškerá pomoc a pobízení jsou neúčinné.

H. KOMISIONÁLNÍ A OPRAVNÉ ZKOUŠKY, UVOLNĚNÍ Z VÝUKY

1. Žáci, kteří na 1. stupni základní školy dosud neopakovali ročník a na konci druhého pololetí neprospěli nejvýše ze dvou povinných předmětů, s výjimkou předmětů výchovného zaměření, konají opravné zkoušky.

2. Opravné zkoušky se konají nejpozději do konce příslušného školního roku v termínu stanoveném ředitelkou školy. Žák může v jednom dni skládat pouze jednu opravnou zkoušku. Opravné zkoušky jsou komisionální.

3. Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se k jejímu konání nedostaví, neprospěl. Ze závažných důvodů může ředitelka školy žákovi stanovit náhradní termín opravné zkoušky nejpozději do 15. září následujícího školního roku. Do té doby je žák zařazen do nejbližšího vyššího ročníku.

4. V odůvodněných případech může krajský úřad rozhodnout o konání opravné zkoušky a komisionálního přezkoušení na jiné základní škole. Zkoušky se na žádost krajského úřadu účastní školní inspektor.

5. Komisi pro komisionální přezkoušení a opravné zkoušky jmenuje ředitelka školy; v případě, že je vyučujícím daného předmětu ředitelka školy, jmenuje komisi krajský úřad.

6. O přezkoušení se pořizuje protokol, který se stává součástí dokumentace školy.
7. Ředitelka školy sdělí výsledek přezkoušení prokazatelným způsobem žákovi a zákonnému zástupci žáka.
8. Konkrétní rozsah a obsah přezkoušení stanoví ředitelka školy v souladu se školním vzdělávacím programem.

Žák (zákonný zástupce žáka) má v případě pochybnosti o správnosti hodnocení na vysvědčení právo požádat ředitelku školy o přezkoumání výsledků hodnocení (§ 52 odst. 4 školského zákona), a to do 3 pracovních dnů ode dne, kdy se o hodnocení prokazatelně dozvěděl, nejpozději však do 3 pracovních dnů ode dne vydání vysvědčení.; je-li vyučujícím žáka v daném předmětu ředitelka školy, obrátí se na krajský úřad. Pokud není dále stanoveno jinak, ředitelka školy nebo krajský úřad nařídí komisionální přezkoušení žáka, které se koná nejpozději do 14 dnů od doručení žádosti nebo v termínu dohodnutém se zákonným zástupcem žáka. Česká školní inspekce poskytne součinnost na žádost ředitelky školy nebo krajského úřadu.

9. V případě, že se žádost o přezkoumání výsledků hodnocení žáka týká hodnocení chování nebo předmětů výchovného zaměření, posoudí ředitelka školy, je-li vyučujícím žáka v daném předmětu ředitelka školy, krajský úřad, dodržení pravidel pro hodnocení výsledků vzdělávání žáka stanovených podle § 30 odst. 2 školského zákona. V případě zjištění porušení těchto pravidel ředitelka školy nebo krajský úřad výsledek hodnocení změní; nebyla-li pravidla pro hodnocení výsledků porušena, výsledek hodnocení potvrdí, a to nejpozději do 14 dnů ode dne doručení žádosti.

10. Dle § 50 školského zákona ředitelka školy může ze zdravotních důvodů nebo jiných závažných důvodů uvolnit žáka na žádost jeho zákonného zástupce zcela nebo zčásti z vyučování některého předmětu, zároveň určí náhradní způsob vzdělávání žáka v době vyučování tohoto předmětu. V předmětu tělesná výchova ředitelka školy uvolní žáka z vyučování na písemné doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře. Na první nebo poslední hodinu může být žák uvolněn se souhlasem zákonného zástupce bez náhrady.

11. Dle § 52 odst. 2 školského zákona nelze-li žáka hodnotit na konci prvního pololetí, určí ředitelka školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za první pololetí bylo provedeno nejpozději do konce června. Není-li možné žáka hodnotit ani v náhradním termínu, žák se za první pololetí nehodnotí. Není-li žák hodnocen z povinného předmětu vyučovaného pouze v prvním pololetí ani v náhradním termínu, neprospěl.

I. INFORMOVÁNÍ ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ ŽÁKA O VÝSLEDKÁCH VZDĚLÁVÁNÍ

1. Učitelé jednotlivých předmětů informují zákonné zástupce obvyklým způsobem, prostřednictvím žákovských knížek, notýsků aj. Kontrolují se průběžně.
2. Učitelé informují na třídní schůzce, případně v konzultační dny nebo po předchozí domluvě se zákonnými zástupci.
3. Učitel informuje vždy, jestliže o to zákonní zástupci žáka požádají.
4. Třídní učitel v případě mimořádného zhoršení prospěchu nebo chování žáka informuje bezprostředně a prokazatelným způsobem jeho zákonného zástupce.

AUTOEVALUACE NAŠÍ ŠKOLY

- analýza výsledků vzdělávání
- rozbor prací žáků
- rozbor školní dokumentace (např. ŠVP, TV a TK, výroční zpráva, zápisy...)
- dotazník, anketa
- analýza SWOT
- sociometrie
- hospitace
- pozorování
- hodnotící rozhovor, konzultace
- zpětná vazba (např. ze strany zřizovatele, kontrolních orgánů, z řad veřejnosti aj.)
- profesní portfolia pedagogů

ŠKÁLY PRO HODNOCENÍ (příklad)

A)

výjimečný mimořádný vzácný prvotřídní znamenitý ojedinělý	kvalitní efektivní hodnotný chvályhodný produktivní nadstandardní	obvyklý typický všední standardní běžný normální	nepřínosný nevhodný nepřiměřený nevýznamný částečný nevalný	nedostačující neefektivní nefunkční neúnosný nepřijatelný ohrožující
--	--	---	--	---

B)

1	2	3	4	5	6	7
vždy všichni	většinou výrazná většina	často většina	tak napůl asi polovina	občas několik	výjimečně jen málokdo	nikdy nikdo
plně souhlasím	souhlasím	spíše souhlasím	nemohu se rozhodnout	spíše nesouhlasím	nesouhlasím	zcela nesou- hlasím